

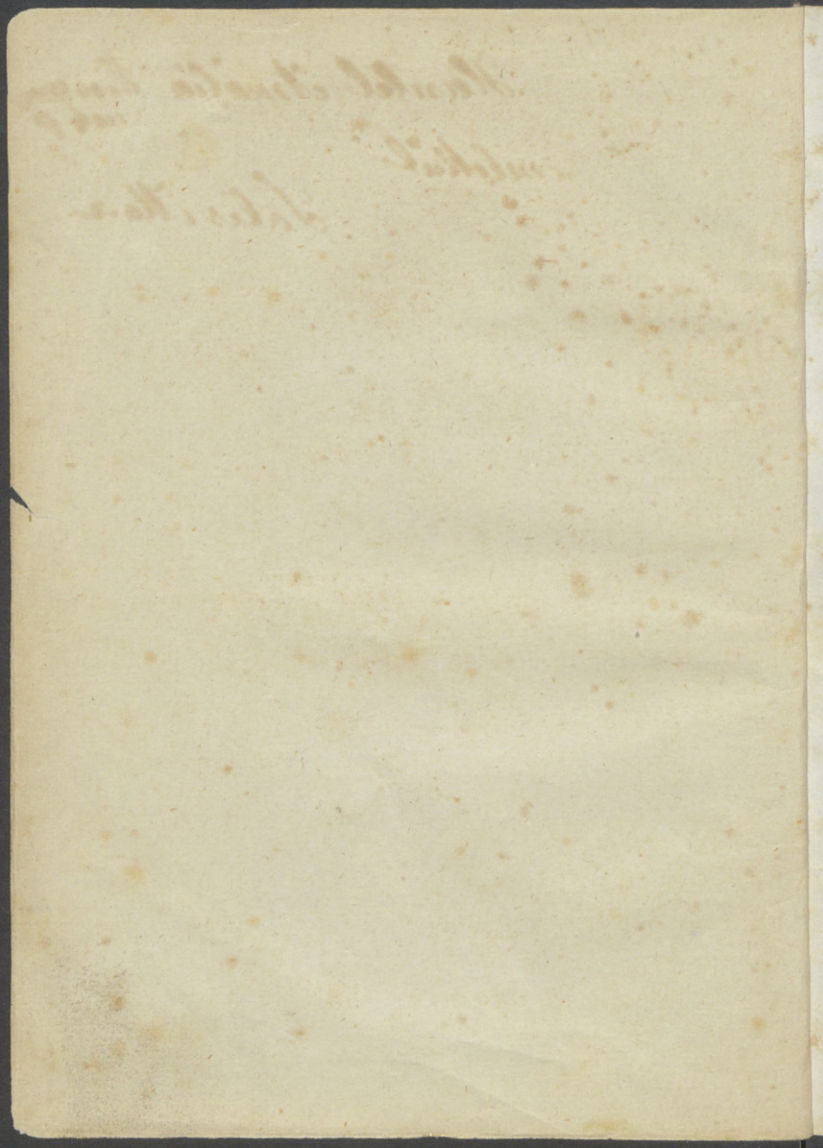
Hantel Árnalia Kisasszony
nek

emlékéül

Salis Már

97 B

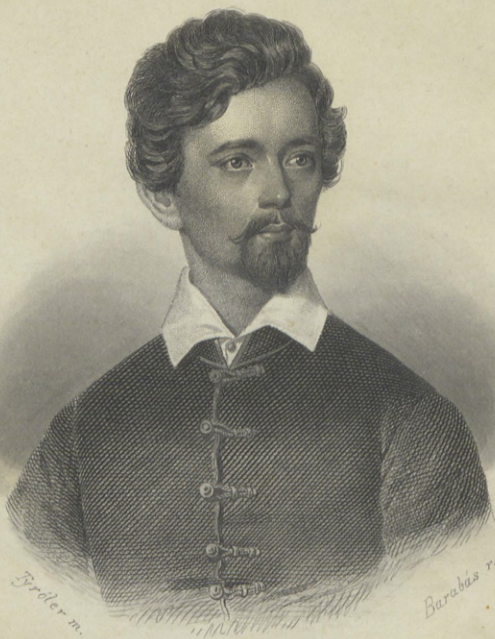

PETÖFI SÁNDOR
ÖSSZES
KÖLTEMÉNYEI.
1842 — 1846.

I.

Szabadság, szerelem
E kettő kell nekem.
Szerelmemért föláldozom
Az életet,
Szabadságért föláldozom
Szerelmemet.

Pecöfiláris

Tyróler nyom. Pésten

PETŐFI SÁNDOR
ÖSSZES KÖLTEMÉNYEI

1842 — 1846.

I. kötet : 1842 — 1844.

Második kiadás.

P E S T.
EMICH GUSZTÁV SAJÁTJA.
1848.

100034

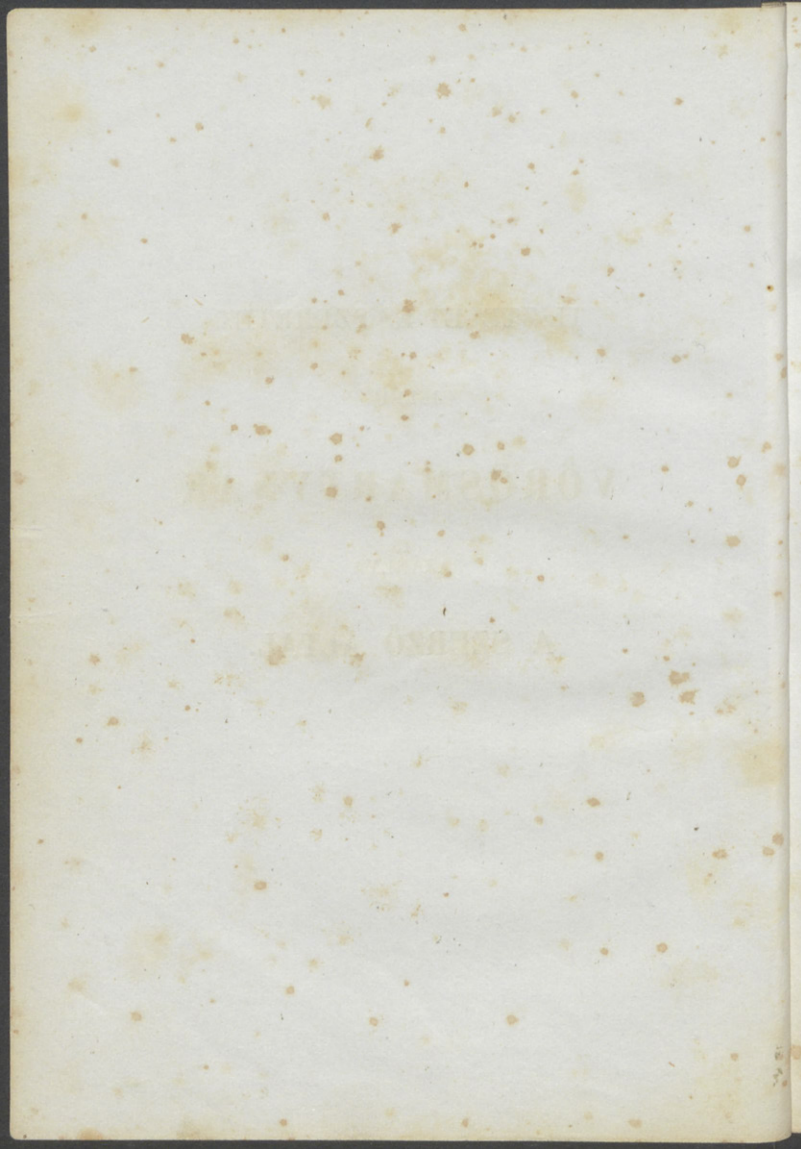
TISZTELET ÉS SZERETET

JFLEÜL

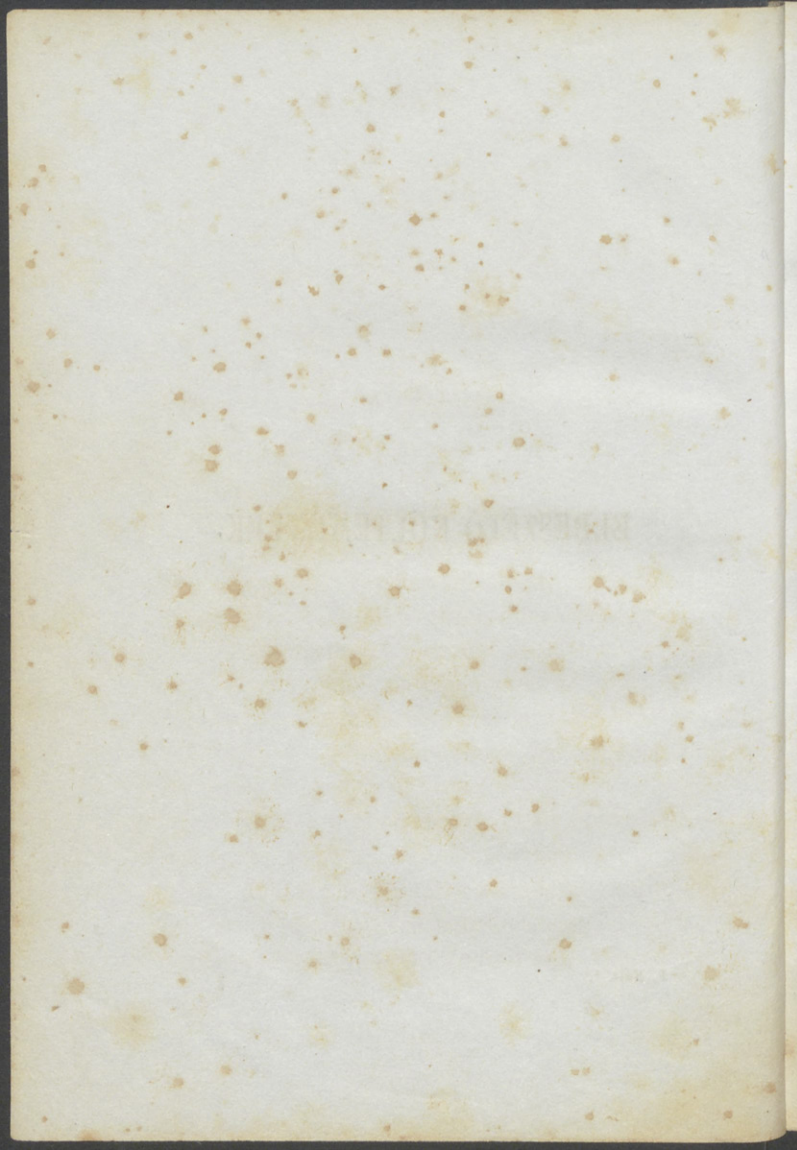
VÖRÖSMARTYNAK

AJÁNLVA

A SZERZŐ ÁLTAL.

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNYEK.

TÜNDÉRÁLOM.

(1846.)

Sajkás vagyok vad , hullámos folyón.
Hullámzik a viz , reng a könnyü sajka ,
Reng , mint a bölcső , mellyet ránczigál
Szilaj kezekkel a haragvó dajka.
Sors , életemnek haragos dajkája ,
Te vagy , ki sajkám ugy hányod-veted ,
Ki rám zavartad fergeteg módjára
A csendriasztó szenvedélyeket.

Elfáradtam már , messze még a part ?
Melly béfogad révébe ; vagy az örvény ?
Melly nyúgodalmat szintugy ad , midőn
Mélyébe ránt , a sajkat összetörvén.
Sem part , sem örvény nincsen még előttem ,

Csak hánykódás , csak örökös habok ;
Hánykódom egyre a folyó nagy árján
Ki sem köthetek , meg sem halhatok.

De milly hang ez , milly tulvilági hang ,
Melly bévegyül a habzugás közé ?
Tán szellem , égbe szálló a pokolból ,
Hol büntetését már átszénvedé ?

Egy hattyu száll fölöttem magasan ,
Az zengi ezt az édes éneket —
Oh lassan szállj és hosszan énekelj
Haldokló hattyúm , szép emlékezet ! . . . —

Nem voltam többé gyermek , s nem valék
Még ifju. Ez az élet legszebb éve ,
Mint legszebb percz , midőn a hajnalégről
Az éj kárpitja félig van levéve.
Sötétség volt még egyfelől szivemben ,
De másfelől már pirosan kelének ,
Mint a közelgő nap szemeiből
Kilőtt sugárok , a vágyak s remények.

A mire vágytam , birni is reméltem ,
S a mit reméltem , azt el is nyerém ;

Talán azért, mert nem sok volt . . . egyéb sem,
Mint pihenés egy hű barát ölén.
Hű volt barátom, mert hisz ilyenkor még
Nincsen kikelve a rejtett önérdék,
E mindent elrágó hernyója a
Baráti hűség virágos kertének.

Barátom hű volt; üritgettem véle
A boldog órák édes poharát,
S a lelkesülés égi mámorában
Sasként röpültem a világon át.
S a merre szálltam, minden az enyém volt!
A dúsgazdagság bársony pamlagára
Hajtam le főmet, mellyet övezett
A dicsőségnek csillagkoronája.

Illy nagyszerűnek álmodám jövőmet,
S már hittem is, hogy ez való, nem álom . . .
De most egyszerre szívem, mellyet a
Világgal tölték meg, tágulni látom;
Szivem tágúla, vagy tán a világ
Kisebbedett? azt nem tudom, de érzém,
Hogy kebelemben hézag támadott,
Hézag, keblemnek legmelegebb részén.

És napról napra nőttön nőtt ez ür,
S ez ür miatt nem szállhatott már lelkem,
Félt, hogy mélyébe hull . . . s nem kelle többé,
Mit eddig olyan lángolón öleltem,
Nem kellett kincs és nem kellett dicsőség.
Mind a kettő olly fénytelen vala!
Olly fénytelen, mint lesz az ég idővel,
Ha elkopik majd csillagfátyola.

Nem kelle semmi, még a jó barát sem,
Magam magamnak voltam terhire,
S futottam, mint kit rémek serge üldöz,
Az életzajtól messzi-messzire.
Csöndes magányban keresék tanyát,
Sötét erdő völgyébe telepedtem . . .
Oh e magányban millyen alakok
Lengtek körülöm s szálltak el fölöttem!

Szivembül jöttek e tündéri lények,
Szivemnek nem rég támadt üregébül,
Tündéri lények, millyenekre félig
Emlékezém a szép gyermekregékbül.
„Megálljatok! megálljatok!“ kiálték,
„Oh, csak egy álljon meg közületek,

Csak addig , mig egy csók s egy ölelés tart!“
Nem álltanak meg ; mind eltűntenek.

Kerestem őket , és meg nem lelém ,
Még csak nyomukra sem akadhaték ;
Nyom nélkül jártak , olly könnyűk valának ,
Könnyebbek , mint a szellő , mint a lég.
S minél messzebbre távoznak tőlem.
Minél homályosabban láttam őket :
Annál dicsőbbek voltak , és szívem
Annál emésztőbb sovárgásban égett.

Szívem sovárgott és én sorvadék ,
Társim nevettek a sápadt fiun ,
Csak jó barátom , ő nem nevetett ,
Fejét csóválta búsan , szomorún.
Mi lelt ? kérdezte ; én nem felelék ,
Mert hisz magam sem tudtam , hogy mi lelt.
Szomjas valék s vizet hiába ittam ,
Nem enyhité viz a tikkadt kebelt.

S meguntam ezt a földi életet ,
Melly elvesztette szépségét szememben.
Föl , föl ! mondám , a mennybe ! a hová

Fájó szívemnek tündérnépe lebben ;
 Föl a mennyekbe ! ha a léget szívom ,
 Mit ök színek : tán majd e szomj nem éget.
 S ha ott is futnak tőlem ? ah , utánok
 Keresztülbolygom a nagy mindenséget ! —

Fényes tavasz volt. A mezőn szivárvány ,
 Égő szivárvány százezer virágbul ;
 De rám olly búsan néztenek. . . . talán
 Tudták , hogy elkészülök a világbul.
 A legnagyobb hegy tetejére mentem ,
 Onnan tekinték föl az ég felé.
 Átlátszó kék volt a felhőtlen ég
 Belé láttam tisztán láttam belé.

Ábránd-alakjaim legszebbike
 Ott volt az égben. Ajka mozgott ; szinte
 Hallottam hívó hangjait de jól
 Láthattam , hogy felém kezével inte.
 Megyek ! mondám , s a bérz szélére léptem ,
 A hol száz ölnyi mélység nyílt alattam.
 Már-már ugrám hátul egy kéz ragadt
 meg
 Eszmélet nélkül visszahanyatlottam.

Midőn eszméltem : a dicső alak ,
Kit az egekben láttam az imént ,
Ott állt mellettem oh , mit érezék ?
Leirhatatlan édes érzeményt !
„Illyen közel van hát a föld az éghez ?“
Zavart elmémmel ekkép gondolkodtam ,
„Im a mennyben vagyok szép angyalomnál ,
S elébb egy perczel még a földön voltam.“

Ezt gondolám , de szólni nem tudék ,
Avvagy talán nem mertem szólni ,
Félvén , hogy majd ha ajkam megnyitom ,
Keblemből a menny ki fog szállani .
És megragadtam angyalom kezét ,
Hogy el ne tűnjék tőlem újolah ,
És derekát átövezé karom ,
Átövezé , mint egy égő szalag .

S merőn szemléltem fényes arczatját .
Most is csodálom , hogy szemem világa
El nem veszett e földöntúli fénytől ,
Midőn benéztem szeme csillagába .
Sötétkék csillag volt az ő szeme ,
És szemöldöke fekete szivárvány ,

S vállán úgy úsztak barna fürtei ,
Miként az éj egy rózsatenger árján.

Meg mertem végre nyitni ajkamat ,
S beszéltem üdvről , angyalokrul , égről.
Nagyon homályosan beszélheték ,
Mert ő nem értett semmit e beszédből.
„Én lyány vagyok,“ szölt, „földilyány, nem angyal;
A hol vagyunk, ez a föld , nem az ég ,
S te itt a mélybe estél volna , ámde
Én mentésedre még jókor jövék.“

„Legyünk tehát a földön,“ válaszoltam ,
„Földön vagy égen , az mindegy nekem ,
Csak oldaladnál , kedves oldaladnál ;
Hisz a hol te vagy , ott az én egem.
De ülj le mellém , s engedd , hogy karom
Szorosabban fűzhessen át , o engedd !
Ugy is sajátom vagy , tulajdonom ,
Mert téged az én képzetem teremtet.“

Leültünk ott a szikla tetején ,
S beszélgeténk. Kérdezte : ki vagyok ?
„Egy bús sohajtás voltam eddig,“ szólék ,

„Öledben ím e csókkal meghalok.
 Most csókolj vissza, lyánka, hogy legyen
 Föltámadásom — ím, föltámadok,
 Mert csókod ért; s ki bú-sohaj valék,
 Most a gyönyörnek mosolya vagyok.“

Ő megcsókolt. Nem kéreté magát,
 Első szavamra ajkamon volt ajka;
 E csók! ez ajk! mért nem váltunk itt kövé?
 Hadd függtem volna mindörökre rajta!
 E csók, e csók! ez édesb volt a méznel
 S az anyatejnél. Csak ezóta élek;
 Midőn elesattant e csók ajkamon,
 Érzém, hogy ekkor szállt belém a lélek.

„Tekints körül,“ szólott a csók után
 A lyánka, „látod, millyen változás?
 Én nem tudom, honnan s miként van ez,
 De mostan ég és föld egészen más.
 Kékebb az ég, sugárosabb a nap,
 S e fák alatt itt hűvösebb az árnyék,
 S pirosb a rózsa, illatosb a lég
 Ah, mintha csak egy más világban járnék!“

Más a világ , más , nem olyan , minő volt ,“
Feleltem én , „vagy csak mi változánk ?
De bármiként van , mit törődünk véle ,
Midön e változás áldás reánk !“
Egymás ölében így fontuk tovább
Beszélgetésünk rózsakötelét ,
S a mint eszméltünk szép ábrándjainkból ,
Láttuk , hogy a nap már a földre lép .

Alkonyodék. Arany felhőkön szállott
A nap violaszín hegyek mögé.
A messzeségbe nyúló rónaságot ,
E száraz tengert , halvány köd fődé.
Aszikla , mellyen állottunk , piroslott
A végsugártól , miként bibor párna
A trónon. De hisz trón volt ez ; mi rajta
A boldogság ifjú királyi párja.

Elbúcsuzánk ; nem szóval ; szemeinkkel ;
S nem szomorúan , oh nem ; olly vidáman !
Az éjt ugy néztük , mint a haldokló
A sirt , a mellyen túl egy szebb világ van.
Nem ígértük , hogy holnap eljövünk ,
De mind a ketten eljövénk hiven ,

S így éltük által az egész tavaszt,
Ajk ajakon, kéz kézben, szív sziven.

S így éltük által az egész nyarat.
Minden napunk egy virágszál vala
A bokrétából, mellytül illatot nyer
Az istenek olympi asztala.
De e virágok elhervadtanak már;
Mit ér, szemlélnem száraz kelyhőket?
Röpülj ki e szép kornak édenéből,
Haldokló hattyúm, bús emlékezet!

Eljött az ősz, ez a vad zsarnoka
A természetnek. Kérlelhetlen karja
Letépi a szegény fák levelét,
A földre sujtja, és lábbal tiporja.
Lábbal tiprá boldogságunkat is;
Reánk küldé enyészetes szelét
Elválás képiben, s ez arczainknak
Leszaggatá szép rózsalevelét.

Elváltunk, hogy ne lássuk egymást többé.
Komoly borongó volt az őszi este;
A ködön át a távolból lyánkámat

Könnyes szemem még egyszer fölkereste ,
Aztán futottam , útat nem tekintve ,
Arczom , kezem tövistől vérezék
Futottam árván , mint a hullócsillag ,
Mellyet magából kilökött az ég. — —

Azóta arczom és kezem begyógyult ,
Arczom s kezem , mit tüske sérte meg ,
S szivemből is ki vannak irtva már
Az elválástól támadott sebek ;
De e sebeknél jobban fáj nekem most ,
Jobban fáj az , hogy már-már feledem
Ábrándjaidnak édes üdvességét ,
Oh tündэрálo m , első szerelem !

(Szalk -Szentmárton.)

SALGÓ.

(1846.)

Nógrád s Gömör közt hosszan nyúlik el
A Mátra egyik erdőséges ága,
Miként sörényes, elfáradt oroszlán,
Nézzvén sötéten messze tájakig.
E hegytetői kősziklára ül
Borús napokban a pihenni vágyó
Terhes felhőknek vándor serege;
Ez a műhely, hol a komor kovács,
A dörgedelmes égiháború
Készíteni szokta a villámokat,
Haragvó isten égő nyilait.
Itt állt Salgóvár, mint egy óriás,
Ki az egekre nyujtja vakmerő
Kezét, hogy onnan csillagot raboljon;

Itt állt Salgó az éghez olly közel ,
És benne még is a pokol tanyázott.
A századoknak döntő lábai
Elgázolák rég e vár tornyait.
Belőlök egy két csonka fal maradt , melly
Szomorkodással tölti idejét ,
Mint a ki lármás ifjuság után
Éltét megunva remetéskedik.
Fölmentem a hegy sziklatetejére ,
S letelepedtem a romok fölött.
Verőfényes nap volt , tekintetem ,
Nem lelve gátot , mérföldekre szállt ,
Mint börtönéből megszökött madár ,
S vigan köszönté a kék messzeséget ,
Hol a faluknak tornyán , a mezőknek
Juhnyájain s a patakok vizén
S mindenhol a nap fénye tündökölt.
De lelkeket nem illy képek körözték ,
Nem illy vidámak ; lelkeket homályos
Látkörbe vitte a komoly merengés ,
Holott körülé kétes ködruhában
Mogorva árnyak lengtek , a kihalt
Sötét középkor véres napjai.

Megvirradott a tizennegyedik
Század s hazánkra éj következék,
Borús éj jött rá ekkor áldozott le
Az ő napjának, az Árpád családnak,
Végső sugára. Harmadik Endre halt meg.
Pártok kelének, s a párt fergeteg,
S a fergetegben a folyó zavart,
S zavart folyóban könnyü a halászat.
Elfeledék a hazaszeretetnek
Örök szentségét a fejetlen ország
Önzés bünébe süllyedt tagjai,
S rabolni kezdék édes anyjokat,
A gyámolától elesett hazát.
Haramjabarlang lett sok sziklavár,
Honnan le a kipusztított vidékek
Sohajtására gunykaczej felelt,
Miként az őszi bús szellő után
Jön a süvöltő téli zivatar. — —
Salgón Kompolti Péter volt az úr,
Nevét rettegve emlité a táj, mert
A meddig kardja s buzogánya ért,
Övé lett minden, a mi kincs vala,
S hol ellenállás szálla szembe véle,
A kincs helyén vérfoltokat hagyott.

Követte őt a rablás útain
Kompolti Dávid és Kompolti Jób,
Zsivány apjoknak méltó fiai.
Kipusztíták már a szomszéd Somosköt,
Utánajött a távolabb Fülek,
S most a fölött van a tanácskozás:
Hová fordítsák léptöket jelenleg?
Ottan hevernek, apa és fiúk,
Komor teremben medvebőr felett,
Mit kaczagányul vetnek vállaikra,
Ha indulóra a kürt megriad.
Ottan hevernek és Eger borával
Sűrítik úgy is sűrű véröket,
Melly ereikben rémesen kereng,
Mint a világok közti téreket
Keresztülkasul-bolygó üstökös.
„Emeljétek föl a kupát, fiúk,“
Kiálta Péter, „és kocczantsatok
Gedő Simonnak egészségire!
Ha élünk és az isten megsegít;
Még holnap éjjel vendégei leszünk!
Azért sokáig éljen ő kegyelme!“
„Sokáig éljen!“ zúgták a fiúk
Utána harsány, mennydörgő torokkal,

És a teremnek hangos boltozatja
Az éljenekre, mint a nyughelyéről
Fölvert szelindek, elkezdett morogni,
S morgott hosszan, míg belefáradott.

Gedővár csendes, mintha halva volna;
Reá borult az éj, mint rá borúl a
Halottra a koporsó födele.
Ki viraszt még a késő éjszakán
Gedővár néma falai között?
A szerelem s a hazaszeretet,
Az égnek e két legszebb csillaga.
Mindenki szunnyad, csak Gedő Simontól
Riasztja messze álma nyúgodalmát
A honfigondok éber tábora.
És míg a férj bús lámpa fénye mellett
Pusztult hazája sorsán elmereng.
Szomszéd teremben nője térdepel,
A szépségében ragyogó Perenna,
S imát sohajt az égiek felé,
Hogy boldogítsák a magyar hazát,
Mert míg a honnak boldogsága nincs,
Mindaddig férje is boldogtalan.

Egyszerre a nő felsikolt ijedve,
Hallván közelgő fegyvercsörgetést,
S belép férjéhez és rémülve áll meg
A másik ajtó akkor nyílt s azon
Kompolti Péter jött be kardosan.
„Gedő uram, szép jó estét kívánok,“
Szólt a haramja, „vendegid jövének;
Remélem, szíves házigazda lélszsz,
S kérés nélkül is átadod nekik,
A mit kívánnak minden vagyonod.
Csodálkozol, hogy illy váratlanúl
Leptünk meg és illy észrevétlenül
Léptünk eléd? ez egyszerű dolog:
Megvesztegettük a jó porkolábot,
S ő megnyitotta várad kapuját,
S bejöttünk százan százan! érted-e?
És most legényid egyig megkötözzék.
A jó fiúk javában álmadoztak,
Midőn kezökre a hurok került.
Azért, Gedő ur, add elő, a mid van
Vagy szavaimban tán kételkedel?
Im hát tekints ki!“ Megnyitá az ajtót,
S láthatta a száz fegyverest Gedő,
Köztök Kompolti Jóbot s Dávidot.

„Foszsz hát, zsivány, és vidd, a mit találsz!„
Szólt megvetőleg a várúr; „Perennám,
Eredj szobádba, és az aggalom
Ne bántsa lelked: tégedet mególok,
Téged, legdrágább kincse életemnek!
A többivel nem gondolok sokat
Hadd hízzanak rajt' e gaz tolvajok.“
Kompolti Péter ment kutatni s véle
A martalékra vágyó czinkosok;
Csak Dávid és Jób állt merőn, s ha ajkok
Le nem pecsétli a csodálkozás,
Ezt kérdték volna: milyen látomány ez?
Mellyik tündére az álomvilágnak
Szállott a földre, e falak közé?
S midőn a méla bámulás ködében
Eltévedt lelkek ismét visszatért:
Egyszerre léptek az ajtó felé,
A melly Perenna teremébe nyílt,
S a melly előtt vont karddal állt a férj,
Vont karddal és rettentőn, mint az angyal,
Ki őrizé a paradicsomot.
„Eddig s tovább nem!“ dörgött a jövőkre,
„Eddig s tovább nem! a kétségbeesés, a
Halál szolgálja áll e küszöbön,

E szent ajtónak tiszta küszöbén!“
Ekkép a férj; de a két zordon ifjut
Nem rettenték meg a dörgő szavak
Sem a szemeknek átszuró világa,
Melly villámlásként szállt a hang előtt.
„Utamba állasz?“ így kiálta Jób,
„Utamba mersz még állni? jaj neked!
Keresztültörnék, bárha kezeidben
Száz kard villogna s minden kard hegyéről
Ezer halál vigyorgna is reám!“
És összecsaptak csengő fegyverökkel
Gedő és Jób, mint két köszikla, melyet
Egymás felé sujt a földindulás.
Akközben Dávid rést lelt s besuhant,
A hol Perenna elszorúlt kebelével
Az aggodalmak árján fuldokolt.
Egy jajsikoltás és egy halk sohaj....
A nő sikoltott és a férj sohajtott,
A nő, kit Dávid vett ölébe s vitt,
S a férj, kinek Jób átdöfé szivet.

Salgó s Gedővár közt emelkedék
Hajnácskő, szinte sziklaormi vár.

Csend volt a várban és a vár alatt.
Mindenki alvék; a toronynak öre
Viraszta csak még félig nyílt szemekkel.
A fővényóra éjfélt mutatott.
Mi zaj hasítja a csendet keresztül?
Még halk, de perczről perczre hangosabb.
Az ör keresztet hány és a toronyból
Fél bátorsággal néz a völgybe le;
Ki más zavarná a világ nyugalmát
Az éjszakának kellő közepén,
Mint boszorkányok és kisértetek?
Lenéz az ör a teljes hold világa
Arany fátyolként leng a vár körül,
S a vár alatti völgy ezüst kódéval,
Mint két szerelmes lélek összeolvad.
A fényhomályban Gedővár felől a
Salgói uton nyargal egy lovag,
Ölében egy hölgy hófehér ruhában
Hollósötét haj lengő fürtivel.
Mögöttök távol ismét egy lovag. —
Olyan tünékeny volt e jelenés,
Hogy a toronynak öre más nap ezt,
Midőn fölébredt, álomnak hívé.

Midőn fölére Salgó udvarába
Kompolti Dávid a szép martalékkal,
Ez életének nem adá jelét,
Aléltan fekvék annak karjain;
Szívében a vért és eszméletet
Megállítá a félelem s futás.
Gyöngéd karokkal tette őt az ifju
Egy kerevetre; csínnal bánt vele,
Miként a gyermek a kicsiny madárral,
Mellyet fészkebül épen most lopott ki;
S megállt előtte s elmerülve nézte
És lelkesedve így szólt: „Oh miért
Fejem nem olly nagy, mint az ég, hogy annyi
Szem volna rajt, a hány csillag van ott,
Hadd bámulnálak valamennyivel!....
Ki vagy, ki vagy te? olyan ismerős
Előttem arczod mindenik vonása;
Találkozám már véled?.... oh igen, most
Emlékezem, hogy egykor láttalak,
Régen, fölötte régen. Még midőn
Mint gyermek jártam a vadon homályin,
Miként ártatlan gyermek, a kinek
Vérzett szive, ha vérezett az őz
Szilaj vadászok gyilkoló nyilától:

Oh akkor , akkor gyakran láttalak.
Ha szenderegtem a kis völgyi forrás
Virágos partján : édes álmaimban
Meg-megjelentél , tündérek leánya !
Hozzám jövél s lehajlottál reám ,
Miként lehajlik földre a szivárvány ,
S fülembé égi hangokat sugál.
Karom kinyujtám , hogy öleljelek ,
S fölédredék te már távol valál ,
A rengeteg sötétzöld mélyiben
Láttam fehérlő árny-alakodat ,
S futék utánad , mint az esti szél
A tündékesny pillangó után ,
Futék a hegyre a hegy tetején
Bámulva álltam és szomorkodám ; már
Olly messze voltál tőlem , fönn az égen
Az esti csillag képiben ragyogtál. —
Gyermekkorom tűnt s gyermekéveimmel
Eltűnt regényes ábrándim világa ,
S vad ifjává lett a szelid fiú ,
S azóta véled nem találkozám
De én beszélek hozzád , és te nem
Hallod beszédem ; mozdulatlanul
Fekszel , miként az elesett szobor.

Élsz, vagy meghaltál? oh csak meg ne halj,
 Inkább hervadjon el minden virág
 A föld színén, s ne légyen több tavasz!....
 Hah, végre, végre nyílnak szemeid;
 Millyen szemek, milly égetőn-vakítók....
 Hová jutottam? hol vagyok? talán a
 Teremtő műhelyében, a hol a
 Napok készülnek? ottan, ottan.... oh
 Ha e két nap az égre fölkerül,
 A mindenséget porrá égeti!“....
 „Elég már, bátya, most én rajtam a sor,
 Illy hang szakasztá félbe Dávidot,
 Jób hangja, a ki mostan érkezett meg,
 „Elég volt, bátya, most én rajtam a sor;
 E drága kincsen ketten osztozunk!“

Eszmélt Perenna, és csodálkozással
 Nézett körül, és töredezve szólt:
 „Férjem!.... de ez nem férjem.... ez sem az;
 És e terem.... hisz ez nem a mienk.
 Hová juték? és férjem hol marad,
 Hogy így magára hagyja hitvesét?“
 „Férjed, menyecske, messze utazott.“

Ekkép felelt Jób , „kár lesz várnod őt ,
Mert míg utából ismét visszajő ,
Rég elvirítnak ifju bájaid .
Azért feledd őt , s add nekünk magad ,
Hogy részesüljünk mink is a gyönyörben ,
Mit férjed a menyországtól bitorlott .“
„El oldalamtól ! vissza , szemtelen !“
Kialta a nő , „vissza és ne szólj ,
Mert minden szóért s minden léptedért ,
Ha férjem eljön , rémesen lakolsz“
„Ha férjed eljön , akkor ?“ szóla Jób ,
„Hisz mondtam már , hogy messze utazott ,
Olly messzire , hogy onnan , a hová ment ,
Porszemnek látja a nagy földtekét .
Szóval — hogy őt ne várd hiába — nézd
E kardot s rajta ezt a szép piros vért ;
Ez férjed vére én megöltem őt .
Most hát szabad vagy , szép asszony , szabad !
A női hűség rabbilincsei
Nem korlátozzák többé lelkedet .
Szabad vagy , használd szabadságodat .
Két kar helyett most négy kar vár reád ,
Hogy boldogítson ölelésivel .“
Perenna némán és merően állt ,

Némán , merően , hidegen , fehérén ,
Miként holt , csendes téli éjszakán a
Szár az bokor , mit ellepett a hó.
Ott állt Perenna és a kardra bámult ,
A mellyen olyan drága vér alutt meg. —
E mozdulatlan némaság alatt
Szívét , lelkét , milly harcok szaggaták !
A lélek benne úgy sírt , úgy nyögött ,
Ugy küzködött , úgy jajgatott , miként
A jég alatt a befagyott patak.
Kitört végtére a kétségbesés ,
Kitört belőle , mint a tüzokádó
Hegy méhéből a füst s lángoszlopok ,
És átkokat szórt , rémes átkokat
Zsivány fejére férje gyilkosának.
De mintha minden átok egy virág
Lett volna , egy-egy illatos virág ,
Miket feléje dobnak , hogy szagolja ,
Olyan kedvtelve állt a hölgy előtt Jób ,
S midőn az végzé , így kezdette ez :
„Hah , istenemre , hogyha átkozódva
Illy szép vagy , asszony , menj férjhez naponként ,
S én férjedet naponként megölöm ! . . .
Átkozz tovább , szép hölgy , én hallgatom ,

Ha minden átkod megfogamzik is.
Perenna Dávid lábaihoz borult,
Átfogta térdét, és így esdekelt:
„Oh ifju, arczod nem olly ördögi,
Miként ezé itt légy könyörülő,
És ój meg tőle, ój meg engemet!
Szeretni foglak, szolgálód leszek,
Csak ments meg engem férjem gyilkosától,
Csak e sátán ellen légy paizsom.“
„Meg foglak óni, gyermekálmaim
Földönfölüli tündérgyermeke!“
Kiálta Dávid fölemelve őt,
„Meg foglak óni, paizsod leszek;
S ki hozzád nyulni kíván: annak e
Paizst elébb ketté kell törnie.
Most hát öcsém, Jób, ehhez tartsd magad!“
„Nem ugy, jó bátya,“ monda Jób, s szemében
Ellenszegülő dacznak lángja gyúlt,
„Nem ugy, jó bátya! így nem alkuszunk.
Mi nálunk minden martalék közös,
Azért kettőnké e menyecske is;
És ha nem engedsz, tudd: e kard, a mellyel
Férjének irtam úti levelet
A más világra, e kard most is éles,

S karomnak sincsen legkisebb baja!
Egymás elébe állt a két fiú,
Egymás elébe állt és hallgatott,
Nyelvök helyett most kardjaik beszéltek.
Kompolti Péter jött be s rájuk ordít:
„Megálljatok!” s a bajvivók megálltak.
„Apánk, te légy hát köztünk a bíró,”
Igy szóla Jób, „ez asszonyt itt magának
Akarja Dávid bátya tartani;
De én azt mondom: ehhez nincs joga,
Mert ő kettőnké. Nincs-e igazam?”
„Hitvány fiúk,” szólt megvetőleg apjuk,
„Illy haszталanság annyira feltüzel,
Hogy egymás ellen karddal rontotok?
S illyen mihaszna pörben engemet
Mertek bíróul híni, engemet! . . . jó;
Igazságot hát én szolgáltatok.
Halljátok: e hölgy nem lesz egyiké sem,
Sem egyiké, sem másiké . . . igen,
E hölgyet bírni én fogom, magam!”
Kihullt a kard a két fiú kezéből,
Vérök föllázzadt, sustorgott, miként
A víz, a melybe a villám csapott,
S dörmögni kezdtek bosszus dolgokat.

Keresztülszűrő lángtekintetét
Jártatta végig rajtok az apa,
S parancsolólag így kiálta föl:
„Ki mer mocczanni és morogni, hogyha
Kompolti Péter ezt kiáltja: csitt!”

Miből teremté isten a szivet?
Hogy annyi bútól, kintől sem hasad meg,
A mennyi érte a szegény Perennát. —
Őrizve Salgó szűk falai között
Ült a fogoly hölgy napok óta csak,
De mindenik nap századokra nyúlt,
Azokra nyujtá azt a szenvedés.
Az árva lélek mennyit szenvedett!
Egy pillanatban keble meggyuladt
A fájdalomtól, és más pillanatban
A rettegéstől ismét megfagyott.
Hosszan tünődék, véghetetlenül:
Hogy szabaduljon e falak közül,
S hogy álljon bosszút férje gyilkosán?
És nem találja semmi, semmi módot!
S most jött reá a legnagyobb csapás;
Kompolti Péter így nyilatkozék:

„Szép asszony , benned a sátán lakik ,
Te megbüvöltél , napról napra jobban
Tetszel nekem , s ha akarod ha nem :
Én feleségül veszek tégedet.“

„Hozzád megyek,“ szolt elhatározottan
Perenna , ámde olly hangon , mikéntha
Lett volna a halálnak angyala ,

S ezt mondta volna ama szók helyett :

„Kompolti Péter , végórád ütött!“ —

Magához hitta Dávidot Perenna ,

S így szóla : „Ifju , igazán szerettél ?

Vagy pillanatra fellobbant lidércznek

Volt lángja csak , mit érezél irántam ?

És ha szerettél , mondd : szeretsz-e még ?“

„Szeretlek egyre,“ válaszolt az ifju ,

„Szeretlek , mint a völgyet a patak ,

Szeretlek , mint a csillag az eget ,

S ha te szeretnél oh szólj , asszonyom ,

Hogy érdemeljem meg szerelmedet ?“

„Hogyan ?“ felelt a nő , „egy módja van :

Öcséd megölte férjemet , s apád most

Engem magának hitvesül kíván.

De én apádat , ezt a második

Leendő férjemet szintúgy utálom ,

Miként első férjemnek gyilkosát.
 Szeretsz valóban? úgy hát szabadíts meg
 E két gonosztól. — A tiéd leszek, ha
 Apádat és öcsédet megöled.“

Örök rejtélyü érzés, szerelem!
 Te nagy folyó, melly egyszer szemetet,
 Máskor virágot hordasz vizeden,
 S mind egy helylyről: az emberek szivéből.
 Oh szerelem, te végtelen oczeán,
 Mellynek határát még nem látta senki,
 S mellynek le nem szállt fenekére senki.
 Ott állsz te, óriások óriása,
 Mesés nagyságban hogyha nyúgoszol,
 Meglátja széles tükrödben magát a
 Határtalan menny minden csillaga;
 S ha háborogsz: fölszíneden csatáznak
 Az alvilágnak minden szörnyei.
 Mindenható erő vagy, szerelem!
 Mindenható vagy angyallá az embert,
 Az angyalt ördöggé, az ördögöt
 Emberré könnyen átváltoztatod. . . . — —

Derült kék éj volt , tiszta csendes éj ,
Vidáman néztek felhőtlen magasból
A földre a hold és a csillagok ,
Olyan vidáman ! hah , pedig mi történt
A földön ? apa- s testvérgyilkolás !
Kigyóként csúszott Dávid a terembe ,
Hol apja szunnyadt. Ágya függönyét
Széttolta halkán reszketett keze ,
Mintha kösziklát hengerítene.
„Itt fekszik, alszik,“ így gondolkodék ,
Merőn szegezve rá égő szemét ,
„De milly szelíd most arcza , mellynek ébren
Minden vonása egy-egy Luczifer ;
Vagy csak te látod tán ilyen szelídnek ,
Te mindig-gyáva lelkiismeret ?
Eredj , hivatlan vendég , menj tova ;
Nem hallgatok rád , nem , nem ! hasztalan
Nyujtod felém fenyítő ujjadat ,
Hiába intesz olly parancsolólag ,
Nem hallgatok rád nézd , nem hallgatok !“
Az alvót ekkor torkon ragadá ,
S beléje fojtá a lélekzetet
Nem is nyögött egy rángás , s vége volt.
Bevonta ismét a függönyt s mene ,

De a küszöbnél visszafordula ,
Hogy megtekintse : nem maradt-e élet
Ama testben ? nem támadand-e föl ?
Az ágy előtt megállt . . . állt , s nem meré
A kárpitot szétvonni újolag ,
Nem mert benézni rettentő művére ,
S lélekszakadva kifelé rohant
Másik terembe , a hol öcsce volt.
A zajra Jób fölébredett s fölült ,
S fél eszmélettel nézte a jövőt ,
S midőn egészen eszmélt , akkorára
Kéblében járt a gyilkoló aczél ,
A mellyet bátyja a falról ragadt le.
De nem halálos volt Dávid szurása ,
Feléje lépett tántorogva öcsce ,
Hogy megragadja öldöklő kezét
Egy új suhintás és Jób homlokát
Elborította vére , s összedőlt.
A kardot messze dobta Dávid , és
Futott ! futott ki , mintha lépteit
Követte volna százezer boszorkány ,
Lidércz , kísértet , ördög s minden , a mi
Irtóztató a képzeletben él.
Futott , futott , és nem tudá : hová fut ?

Sötét sarokban megvoná magát,
Szemét behunyta, hogy ne lássa a
Számithatatlan rémeket; de látta
Még akkor is, ha behunyá szemét.
S majd apja halvány arcza állt előtte,
Majd öcsce véres, megvagdalt alakja.
Intett kezével, hogy távozzanak;
Nem távoznak. Mindig közelebb
Jöttek hozzája egyre közelebb
Beléje vágták végre körmüket
Torkon ragadták lég után kapott,
S egy jajnyögéssel összeroskada.
Midőn fölébredt, reggeledni kezdett,
A hajnalfény betört az ablakon;
Körültekinte, s akkor látta meg,
Hogy apja ágya mellett feküvék.
„Apám, ébredj föl, ébredj hallod-e?“
Szólott megrázva a holttetemet,
„Mit alszol, hosszan, mint a mormotér?
Már fényes nap van. Jer, menjünk rabolni...
Szabad vásár van, minthogy nincs király.
Menjünk rabolni, szálljuk meg Gedővárt;
Tiétek minden kincs, arany nekem
Nem kell egyéb csak a vár asszonya.

De kelj föl hát! ne rángattasd magad
Hiába. S még sem ébredsz föl no semmi,
Fölébredsz majd az itéletnapon.
De akkor ki ne böffentsd valahogy
Az istennek, hogy én voltam, ki téged
Elaltatálak, mert megfojtalak!“
Elindult és ment a szomszéd terembe.
„Hát ez ki itten?“ kérdé, öcsöcse testét
Megrugva, „mit? te volnál, Jób öcsém?
Mi a manó, hát a földön heversz?
Neked bezeg jó ágyad lehetett.
Bordáidnak becsületére válik,
Hogy nem jajgatnak ilyen durva ágyon.
Hanem hát kelj föl, mosd meg arczodat,
Hiszen merő vér; kelj föl, hallod-e?
Mi a tatár, ugy veszem észre, hogy ma
Fölkelni nincsen kedve senkinek.
Annál jobb. Oh ez pompás alkalom!
Szép kedvesem most megszóktethetem“
S ment a szobába, hol Perenna volt.
„Megölted őket?“ kérdezé a hölgy.
„Kit öltem én meg?“ fölkiálta Dávid,
„Én meg nem öltem senkit, senkit is!
Ottan feküsznek szépen, csendesen,

Egyik fehér és a másik piros.
 Jer, angyalom, jer. Mélyen alszanak;
 Megszökhetünk. Jer. Senki sem vesz észre.
 Fölnyargalunk a bástya tetejére,
 S onnét aztán az égbe röpülünk!“
 „Hah, ez megörült,“ gondoló Perenna,
 S borzadva hátrált; de az ifju őt,
 Ölébe fogta s vitte kifelé.
 A nő sikoltott. „Csitt, légy csendesen,
 Mindenre kérlek, a mi szent előtted!“
 Szólt az ifju, „fölkel valaki
 Zajodra, s akkor el nem szökhetünk,
 Elfognak hah nézd, már jönnek is!“,
 Ezzel rohanni kezdte, fölrohant
 A bástyafalra. „Most röpülj!“ kiálta,
 „Mingyárt ott fönn, ott fönn leszünk az égben,“
 És átszorítva a hölgyet, leugrott
 Alant a mélység sziklacsúcsai
 A vértől és a hajnaltól pirultak.

Dávidnak már nem kelle a temetés,
 Elnyelte őt a vár alatti mélység,
 El volt temetve. S a ki eltemesse

Apját s öcscsét : nem volt ember reá.
Kipusztulván mind a Kompoltiak ,
Elosztották a rablott kincseket
Legényeik ; de osztozás alatt
Egymásnak esvén kardot fogtanak.
Kevés jutott el épen közülök.
Nagy részt elestek , és holttesteik
Az éhes hollók tápláléki lettek.
Igy állt sokáig Salgó zajtalan ,
Csak a hollóknak károgása szólt
Holttetemekkel megtelt udvarában ;
S alant a völgyben a népség futott
A szél elől, melly Salgóról jöve.

(Dömsöd.)

SZERELEM ÁTKA.

(1845.)

Te vitéz Barangó , hova olly vágatva ?
Mért öltöztél fényes hadi pánczélobda ?
Mért fényesebb szemed fényes pánczélobdnál
S kezekben villogó kardod aczélánál ?

Vitéz Barangónak leszen útja hosszú ,
Azért megy sebesen , mint halálos bosszu ,
De nem bosszu üzi , hanem a szerelem ,
Azért a tündöklő szikra szemeiben.

Szép szeretője van vitéz Barangónak ,
Híják szeretőjét a szép Ildikónak.
Ildikónak arcza szép mint az ég boltja ;
Szeme , mint a nap , a csillagot kioltja.

Barangó szerette őt véghetetlenül,
Föl is szólította : menjen hozzá nejl.
Ildikó felele : „Kezem neked adom,
Hogyha teljesíted három kívánatom.

Hozz nekem az égből szivárványdarabot,
Menyasszonyi ruhát majd abból varratok ;
Hozz nekem rózsákat a hajnal kertébül
Koszorúnak főmre nászi ékességül ;

Végső kívánságom a gönczölszekere ,
Ezen üljek , hogyha megyünk esketöre.
Ha teljesíted e három kívánságot ,
Férjem leszesz , veled élek házasságot.“

Im ezek valának Ildikó szavai.
Barangó alig hogy hallá kimondani ,
Paripáján termett s gyorsan elrobogott ,
S hozott először is szivárványdarabot.

Azután berontott a hajnal kertébe ,
És a legvirítóbb rózsákat letépte.
Sok bajába került mindezt végbevinni ,
De vitézségének nem áll gátul semmi.

Most megyen harmadszor , a gönczölszekerért.
Magára öltötte minden jó fegyverét ;
Ha szép szóval meg nem kapja , a mit akar ,
Erőszzakkal vívja ki a fegyveres kar.

Szép Tündérországbán éktelen sok kincs ,
Hanem hát a gönczölszekérnek párja nincs ;
Őriztetik is ám a fenevadakkal ,
Meredő körmökkel , tátongó szájakkal.

Barangó oda ér , kéri a szekeret ;
De mihelyest kérő beszéde megeredt ,
Végét nem is várva , neki rohantanak
Dühös méreggel az őrző fenevadak.

Esztendeig harczolt Barangó hős keze ,
Mig elhullt a szekér egész őrizete ,
Mig kivívta a nagy és véres diadalt ,
A mellybe maga is majd hogy bele nem halt.

Ekkoron Barangó nem is tett egyebet ,
Az istálóból négy tátost kivezetett.
A legszebb négy tátost vezette ki onnan ,
S befogta őket a szekérbe legottan.

A gyémántos gyepelőt ragadta kezébe ,
Csillagsugárostort a másik kezébe ,
Saját paripáját saraglyához köté ,
Ugy hajtott serényen szeretője felé.

Szeretője addig , szép Ildikó , mit tett ?
Gondolta Barangó : búsán várja őtet.
Gondolta Barangó : „szivem Ildikója ,
Me marjon a bánat fulánkos kigyója !

Ne marjon a bánat fulánkos kigyója ,
Közeledem immár , szivem Ildikója !
Közeledem hozzád szép gönczöl szekerén ,
És boldog vagyok , mert kezed megnyerem én.“

Ne félj , jó Barangó , Ildikó nem búsul !
Vigad ő más karján kicsiny magzatostul ,
Van már kis magzata , van már férje neki ,
Jössz-e te vagy nem jössz ? nem igen keresi.

Feledte Ildikó régen ígéretét ,
A jött-ment Kevének adta szivét , kezét.
Keve bírja mostan azt a boldogságot ,
Mellyért kezed fáradt és szived sovárgott.

Idikó most is ott ül Keve ölében ,
Egymást csókolgatják, ölelgetik épen.
A mint ezt meglátja jó Barangó vitéz ,
Nincs ereje szólni , csak merőn áll és néz.

De föllázad a vér félholt nyugalmaiból ,
Barangónak összeszorult szive tágul ,
Eszeveszett harag fut égő agyába ,
Kirántja szablyáját és megindul lába.

A két szeretőnek borsózott a háta ,
Mikor a vitézt így közeledni látta ,
Egymás kebeléről gyorsan fölriadnak ,
Megszökni előle a szilaj haragnak.

Hős Barangó erre kardját elvetette ,
És illy szókat ejtett nagy gúnynyal nevetve :
„Nem érdemlitek meg , hogy ezen kar által
Ismerkedjetek meg a méltó halállal !

Nem fogja szivetek kardom hegye érni ,
Te szószegő asszony , te csábító férfi !
De a mi átka van a széles világnak ,
Ha isten meghallgat , mind reátok szállnak.

Mindkettőtök élte legyen halhatatlan,
Hogy szenvedhessetek örökös kinokban.
Éljetek, míg eljön az üstökös csillag,
Mellytől a rengő föld sarkai bomolnak.

Kivánom : váljatok kövé mind a ketten,
Szivetek a kintól, hogy meg ne repedjen.
Te csábító férfi, a mint most kebled ég:
Azt olyan mértékben örök lángok egyék.

S te szószegő asszony, bűnbánó könnyeid
Szüntelen folyjanak a világ végeig,
És a patakba, melly szemeidből ered,
Könnyed patakjába fuladjon gyermeked.

S az én életem is legyen halhatatlan,
Hogy kínaitokat váltig kaczaghassam!“
Barangó vitéz az átkot így végezte,
Meghallgatta isten s beteljesítette.

Kösziklökké váltak Ildikó és Keve.
Csábító Kevéből tűzokádó leve,
Hányja magából a tüzet szakadatlan,
Mai nap is hányja s jajgat a kinokban.

És a melly Ildikó volt egykor , a hegyből
Kiapadhatlan két forrás buzog föl ,
E forrásokba fult be kicsiny magzata ,
Kit isten a völgyben fává változtata.

Barangóból pedig sötét fergeteg lett ,
Melly ottan borong a két átkos hegy felett.
Mig Ildikó sír és míg Keve lángol s nyög ,
Reájok Barangó rettentőn menydörög.

(Borjád.)

SZILAJ PISTA.

(1846.)

I.

Jó ideje , hogy a nap lenézett.
Pihennek az elfáradt révészek ,
A révházban pihennek , alusznak.
Szilaj Pista maga nem alszik csak.

Szilaj Pista , tőled én azt kérdem ,
Hogy miért vagy te még most is ébren ?
„E kérdésre én csak azt felelem ,
Hogy ébren tart engem a szerelem.“

Holdvilágos éjben Szilaj Pista:
Csónakát a partról eloldozta,
Az evezőt is kezébe vette,
Át is ment a vízen a szigetbe.

A Dunának kellő közepében
Áll a sziget virágos kertképen.
A szigetnek legszebb virágszála
Egy vén halász fiatal leánya.

A vén halász nádvityillójában
Subaágyán alszik már javában.
A vén halász fiatal leánya
Sziget partján vár Szilaj Pistára.

Mikor áttért a szép révészlegény,
Jó dolga lett rózsája kebelén.
Csókolóztak de nem mondom ezt el!
Tele van a világ irigyekkel.

Legtüzesebb bor a szép lyány csókja,
Csók az észnek könnyen zavarója;
Pistának is megzavarta esztét,
Származott is tőle tarka beszéd.

„Lidi lelkem , Lidim , galambocskám ,
 Gyöngyvirágom , aranyos halacska ,
 Gyémánt gyűrűm , csillagom sugára ,
 Csókolj agyon hajnal hasadtára .

Fekete a pillád , kék a szemed ,
 Mint mikor a felhő kettéreped .
 A megrepedt felhőben kék az ég ,
 S mint ebben a csillag , szemed úgy ég .

Ha egyetlen egy füzért fonnának
 Minden virágából a világnak ,
 Át nem érné az én szerelmemet ,
 Ollyan nagy ! s az egyedül a tied .

Szerelmemnek nincs határa , vége ;
 Hát a tied illy végtelenség-e ?
 Csak szerelmed határát ne érjem ,
 Mert ott , kis lyány , jaj néked , jaj nékem !

Egy óriás alszik ott , angyalom ,
 Egy óriás , az én indulatom ;
 Mihelyt oda érkezünk : fölébred ,
 S összeszaggat engem úgy , mint téged .“

Igy beszélt az ifju révészlegény ,
De megnyugott a lány tekintetén ,
Tekintetén , melly ezt magyarázta :
Szerelmének nincs vége , határa.

Még sokáig váltogatták a szót.
Közelökben a fülemile szólt ;
Vagy tán nem is madár dalolása
Volt ez , hanem szívök dobogása.

Elváltak egymástól végtére
Szép reménnyel a jövő estére.
Az ifju ment a révéstanyába ,
A leány ment apja kunyhájába.

Csendesség volt az egész vidéken.
Hajlott a hold lefelé az égen ,
Gönczölszekér rúdja is leállott.
A fiastyúk föl magasra szállott.

Csendes a révkocsmárosnak háza ,
A szellő a bokrokat nem rázza ,
Semmi sem szól , csak a Duna habja ,
Melly a komp oldalát locsolgatja.

II.

A vén halász város piaczára
Hordta halát a hetivásárra.

„Gyere velem a városba, lányom.“

„Ha kívánja keed, apám, nem bánom.“

Apa, leány a városba mentek.

Hej, csak ne lett volna éppen péntek!

Először volt a városban Lidi,

Azért nem tetszett ez a nap neki.

De csakhamar ezt elfelejtette

A városi zajnak közepette.

Jöttek cifra, szép ruhás urfiak,

S a szép lánynyal csintalankodtanak.

Szólt egy urfi, ki mellette megáll:

„Hol termettél, gyönyörű virágszál?“

Felelt Lidi: „Lenn a szigetségben

Termettem a Duna közepében.“

Szólt az úrfi : „Már ez derék dolog !
Mert hisz én is oda való vagyok.
Csak azt mondd meg , van-e már szeretőd ?
Ha van , inkább engem szeress , ne őt.“

Felelt Lidi : „Hogy van-e szeretőm ?
Azt én senki orrára nem kötöm.
Ha az úrfi tudni úgy kívánja :
Van cigányné s van annak kártyája.“

Ment az úrfi , mivelhogy őt Lidi
Csak így apró pénzzel fizette ki ;
De még is a lány meg nem állotta ,
Egyet pillantott utána lopva. —

Ezek után egyszer sok időre
Kiült Lidi a Duna szélére ,
Dunaparton vad virágok között
Ülve a kis leány hálót kötött.

Ereszkedett már a nap lefelé ,
Festegette a bokrok levelét ,
Befestette pirosra , sárgára ,
Piros fátyolt huzott a Dunára.

A kis lány a hálót csak kötötte,
S im megzörren a bokor mögötte.
Ki az? ki jön? egy fiatal vadász.
„Szép jó estét, galambom; mit csinálsz?”

„Ha nem vak, hát látja, mit csinálok;
Látja az úr, hogy kötöm a hálót;“
Igy felelt a kis leány kereken,
Hogy melléje lépett az idegen.

Szólt a vadász: „Te hamis kis leány!
Arczod rózsza, de beszédet csalány.
Látom, te még most is a régi vagy,
Szemed s szavad a szívben sebet hagy.

De ismersz-e, jut-e még eszedbe,
Hogy láttuk már egymást az életbe’?
Láttuk egymást egy hetivásáron
Emlékszel-e még rá, szép virágom?”

Felelt Lidi: „Azt én megengedem,
Hogy úrfi már találkozott velem;
De nem olyan nagyok szépségei,
Hogy el ne lehetne felejteni.“

S így a mit a vadász úrfi szólott ,
Minden szóra kapott egy jó tronfot ,
Még sem tudott bosszankodni rája ,
Arra a kis csintalan leányra .

Hát csak azon vette észre magát ,
Hogy a sötét éjszaka már beállt ,
És így szóla : „Tudod-e , aranyom ,
Hogy az útat innen én nem tudom .

Rám nézve hát rettenetes baj van ,
Ha csak tán te nem könyörülsz rajtam .
Légy kísérőm csak az erdőszélig ,
Vagy akár a szobám közepéig .“

Lidi végig gondolta a dolgot :
Ez az úrfi olly sok szépet mondott ,
Olly nyájasan , olly szivesmelegen ,
S ő mindezért háladatlan legyen ?

„Világért sem leszek háladatlan !“
Szólt a lyánka elhatározottan ,
Szólt magában , azután ezt mondta
Fenn szóval , a vadászra pillantva :

„Jöjjön hát úrfi , jöjjön velem ,
De hazáig el nem kísérek ,
Elkisérem csak az erdőszélig.
Mert az embert könnyen megítélik.“

És elmentek. Mire Lidi megjött ,
Szilaj Pista már régen kikötött.
„Régen várlak , hol jártál , galambom ?“
Ez nem tudta : hirtelen mit mondjon ?

III.

Lidinek a magaviselete
Akkor este különös leheté ,
Mert Pistának az sehogysem tetszett ,
S kegyetlenül gyanakodni kezdett.

Hejh a gyanú furesa gyermek pedig !
Mihelyest a világra születik ,
Mingyárt éhes , mingyárt enni vágyik
S ha jóllakott : szörnyeteggé válik.

Mit tett Pista? már a másik este
Bokor mögé bujt titokban, s leste
Tán maga sem tudta, hogy mit lesett?
Csak várta, hogy mit hoz a vakeset.

Nem soká várt, hogy egy úr érkezett,
S hallott tőle édes beszédeket,
Mikre Lidi csak úgy irult-pirult.
Szilaj Pista mérgében majd megfult.

S ha még nem lett volna más, csak beszéd,
De az úrfi meg is fogta kezét
A leánynak, sőt meg is ölelte
Poklokra szállt Pistának a lelke.

Fölugrik, az urfit megrohanja:
„Gyilkos, zshivány, gaz, lator, haramja!
Igy csábítsd el más ember mátkáját. . . .“
S kirántotta zsebéből bicskáját.

A bicska a vadász szivének ment,
De a vadász puskával állt ellent,
Puskaágygyal úgy ütötte föbe,
Hogy hosszában elbukott a fübe.

Mikor Pista magához tért megint,
Lassan fölállt, jobbra-balra tekint,
Senkit sem lát. . . . sem vadász, sem leány.
Azt gondolja : csak álmодott talán.

Hogy nem álom, azt onnan tudta meg,
Mert vére még akkor is csepegett.
Sírt bujában, sírt, sírt. . . . könnye, vére
Összefolyva csorgott le képére.

IV.

Szép Lidihez a vadász el-eljár,
S bátorsággal ölelkezhetnek már,
Nem tartanak semmi ellenségtől,
Szilaj Pista eltűnt a vidékről.

Szilaj Pista elment nagy bujában;
Hol bujdosik most, mellyik világban?
Erős szélvész volt szive bánata,
Szegény fiút messze ragadhatta.

Vádo'lt Pista, hátra sem tekintvén,
Meg sem állt, csak a Bakony közepén;
Bakonyerdő kellő közepében
Megpihent egy vén cserfa tövében.

Pihent ám, de nem pihent, csak teste,
Lelkét ő le nem csendesíthette.
Teste tó volt, lelke benne a hal.
Bár a tó áll: a hal benne nyargal.

„Zsivány leszek, zshivány, utonálló,
Végesvégül bitófa-czifrázó!
Mit bánom én? jussak a bitóra,
Az lesz nekem legboldogabb óra.“

Kiült a nagy országút szélére,
S várakozott jó módú vendégre,
Kinek olly nagy teher lesz zsebében,
Mint ő neki bátorság szívében.

Jött is egy úr nem igen sokára,
Gyorsan hozta öt négy paripája,
Négy paripa czifra szép hintóban.
Fönn a bakon kocsis és hajdú van.

„Megállj!“ kiált Szilaj Pista rája ,
„Mozduljon , a ki halálát várja!“
A halálra egynek sem volt kedve ,
Megállottak , kövé merevedve.

Pista oda lépett s minden zseben
Keresztülment lelk'ismeretesen ;
A mit talált , szépen ki is szedte ,
Messzely bor árát sem hagyott benne.

„Elmehettek!“ szóla mostan Pista ;
„Hó , megállj!“ kiált rá a kocsisra ,
Ki az ostort már kezébe vette ,
„Nem vagyok én zsványnak teremtve....

Itt van , uram , egy fillérig pénze.“
Az úr reá nagy szemekkel néze ,
Nem tudta : a dolgot mire vélje ?
Tán csak tréfál a haramja véle ?

Nem tréfált ő , a pénzt visszaadta ,
A hintónak hátát fordította ,
És elindult és tovább bujdosott.
Vitt magával bánatos haragot.

Meddig tartott bizonytalan utja ?
 Merre járt-kelt ? ő maga sem tudja ;
 Mig egyszerre csak azt veszi észre ,
 Hogy a Duna partjáihoz ére.

Dunaparton áll a révház felett ,
 Hol annak előtte révészkedett ,
 Átellenben Lidiék kunyhaja
 Pistának kél keserves sóhaja.

„Lidi , Lidi , mért voltál csapodár ?
 De , szegény lány , tán meg is bántad már ,
 Hü szeretőd tán már megsirattad ,
 A ki annyit szenvedett miattad.

Ha megbántad hűtelenségedet ,
 Elfelejttem a megtörténteket.
 Magadat csak ezután becstüld meg :
 Megbocsátok , mert nagyon szeretlek !“

Ezt gondolta s a ladikba lépe ,
 Hogy átevezzen a szigetségbe ,
 S hogy Lidinek szóval azt elmondja ,
 A mi mostan volt csak gondolatja.

Épen mikor a ladikba lépett,
Háta mögött hallott illy beszédet:
„Hejh atyafi, mi is átakarunk,
Várjon kend, jó borraivalót adunk.“

Pista majd befordult a Dunába,
Mert Lidit s a vadász urfit látta;
Rájok ismert, bár jó messze voltak,
S vége járta már az alkonyatnak.

Féligmeddig összeszedte magát,
Míg amazok elérték csónakát.
Hej, mikor a csónakba bementek,
Gondolhatni mint rémültenek meg.

Pista gyorsan el kezdett evezni,
Nem lehet azt a kint megnevezni,
A mit a lány és az úrfi érzett.
Nem tudták: hogy kezdjék a beszédet.

Pista sem szólt, hanem csak evezett.
Már közel volt hozzájuk a sziget,
És csak akkor vette észre magát,
S hirtelen megfordítá csónakát.

„Hova?“ szólott most az úrfi ‘ „vissza?“
 „Nem egészen,“ felelt neki Pista,
 „Csak a Duna közepéig . . . ottan
 Veletek egy kis számadásom van.“

És a mire kimondta ezeket,
 Már a Duna közepén evezett.
 Itt a vízbe dobta a lapátot,
 S a ladiknak legvégére hágott.

„Tudjátok, mit? . . . meguntam életemet,
 És azt ti miattatok untam meg;
 Elmegyek a más világra . . . hanem
 Nektek is kell ám jönni velem!“

Szólt s fölfordította a ladikot.
 Mind a három a Dunába bukott.
 A csalfa lyányt Pista mogölelte,
 Hogy mellette hagyja őt el lelke.

De a midőn az úrfit meglátta,
 Hogy úszni tud, hogy úszik javába’:
 Utána ment, és őt ölelte meg,
 S küzdöttek, míg el nem merültenek.

(Szalk-Szentmárton.)

JÁNOS VITÉZ.

(1844.)

I.

Tüzesen süt le a nyári nap sugára
Az ég tetejéről a juhászbojtárra,
Fölösleges dolog, sütnie olly nagyon.
A juhásznak úgy is nagy melege vagyon.

Szerelem tüze ég fiatal szivében,
Ugy legelteti a nyájt a faluvégen.
Faluvégen nyája mig szerte legelész,
Ő addig subáján a fűben heverész.

Tenger virág nyílik tarkán körülötte,
De ő a virágra szemét nem vetette;
Egy köhajtásnyira foly tőle a patak,
Bámuló szemei oda tapadtanak.

De nem ám a patak csillámló habjára,
Hanem a patakban egy szőke kis lányra,
A szőke kis lánynak karcsu termetére.
Szép hosszú hajára, gömbölyü keblére,

Kis leány szoknyája térdig föl van hajtva,
Mivelhogy ruhákat mos a fris patakba';
Kilátszik a vízből két szép térdecskéje
Kukoricza Jancsi gyönyörűségére.

Mert a pázsit fölött heverésző juhász
Kukoricza Jancsi, ki is lehetne más?
Ki pedig a vízben a ruhát tisztázza,
Iluska az, Jancsi szívének gyöngyháza.

„Szivemnek gyöngyháza, lelkem Iluskája!”
Kukoricza Jancsi így szólott hozzája:
„Pillants ide, hiszen ezen a világon
Csak te vagy én nekem minden multságom.

Vesd reám sugarát kökényszemeidnek,
Gyere ki a vizből, hadd öleljelek meg;
Gyere ki a partra csak egy pillanatra,
Rá csókolom lelkem piros ajakadra!“

„Tudod, Jancsi szivem, örömet kimennék,
Ha a mosással olly igen nem sietnék;
Sietek, mert máskép velem rosszul bánnak,
Mostoha gyermeke vagyok én anyámnak.“

Ezeket mondotta szőke szép Iluska,
S a ruhákat egyre nagy serényen mosta.
De a juhászbojtár fölkel subájáról,
Közelebb megy hozzá, s csalogatva így szól:

„Gyere ki, galambom! gyere ki, gerliczém!
A csókot, ölelést mingyárt elvégzem én;
Aztán a mostohád sincs itt a közelben,
Ne hagyd, hogy szeretőd halálra epedjen.“

Kicsalta a leányt édes beszédével,
Átfogta derekát mind a két kezével,
Megcsókolta száját nem egyszer sem százszor,
Ki mindeneket tud: az tudja csak, hányszor.

II.

Az idő aközben haladott sietve,
A patak habjain piroslott az este.
Dúlt-fúlt Iluskának gonosz mostohája :
Hol marad, hol lehet olly soká leánya ?

A rossz vén mostoha ekkép gondolkodott ;
Kövezték ezek a szók a gondolatot :
(S nem mondhatni, hogy jó kedvvel ejtette ki,)
„Megnézem, mit csinál ? ha henyél : jaj neki !“

Jaj neked, Iluska, szegény árva kis lyány !
Hátad mögött van már a dühös boszorkány ;
Nagy szája megnyílik, tüdeje kitágul,
S illy módon riaszt föl szerelem álmából :

„Becstelen teremtés ! gyalázatos pára !
Illyet mersz te tenni világnak csúfjára ?
Lopod a napot, és istentenkedel . . .
Nézz meg az ember hogy tüstént vigyen el“

„Hanem most már elég, hallja-e kend, anyjuk?
Fogja be száját, vagy majd betapasztjuk.
Ugy merje kend Ilust egy szóval bántani,
Hogy kihullanak még meglevő fogai.“

Reszkető kedvese védelmezésére
Ekkép fakadt ki a nyáj bátor őrzője;
Azután haragos szemmel fenyegetve
Az elmondottakhoz e szavakat tette:

„Ha nem akarja, hogy felgyujtsam a házát,
Meg ne illesse kend ezt a szegény árvát.
Ugy is töri magát, dolgozik eleget,
És még sem kap száraz kenyéرنél egyebet.“

Most eredj, Iluskám. Meg van még a nyelved,
Hogy elpanaszold, ha rosszúl bánik veled. —
S kend ne akadjon fönn azon, mit más csinál,
Hisz kend sem volt jobb a deákné vásznánál.“

Kukoricza Janesi fölkapta subáját,
S sebes lépésekkel ment keresni nyáját,
Nagy megszeppenéssel most vette csak észre,
Hogy imitt-amott van egy kettő belőle.

III.

A nap akkor már a földet érintette,
Mikor Jancsi a nyájt félig összeszedte ;
Nem tudja, hol lehet annak másik fele :
Tolvaj-e vagy farkas, a mi elment vele ?

Akárhová lett az, csakhogy már oda van ;
Búsulás, keresés, minden haszontalan.
Most hát mihez fogjon ? neki szánva magát,
Haza felé hajtja a megmaradt farkát.

„Majd lesz neked, Jancsi....no hiszen lesz neked!“
Szomorún kullogva gondolta ezeket,
„Gazd' uramnak úgy is rossz a csillagzatja,
Hát még de legyen meg isten akaratja.“

Ezt gondolta, többet nem is gondolhatott ;
Mert ekkor a nyájjal elérte a kaput.
Kapu előtt állt az indulatos gazda,
Szokás szerint a nyájt olvasni akarta.

„Soh'se olvassa biz azt kelmed, gazd' uram!
Mi tagadás benne? igen nagy híja van;
Szánom, bánom, de már nem tehetek róla,“
Kukoricza Jancsi e szavakat szólta.

Gazdája meg ezt a feleletet adta,
S megkapta bajszát, és egyet pödrött rajta :
„Ne bolondozz, Jancsi, a tréfát nem értem;
A míg jól van dolgod, föl ne gerjeszd mérgem.“

Kisült, hogy koránsem tréfaság a beszéd,
Jancsi gazdájának majd elvette eszét;
Jancsi gazdája bög, mint a ki megböszül :
„Vasvillát, vasvillát!.... hadd szúrjam keresztül.

Jaj, a zshivány! jaj, az akasztani való!
Hogy ássa ki mind a két szemét a holló! . . .
Ezért tartottalak? ezért etettelek?
Soha se kerüld ki a hóhérkötelet.

Elpusztulj előlem, többé ne lássalak!“
Jancsi gazdájából így dőltek a szavak;
Fölkapott hirtelen egy petrenczés rudat,
A petrenczés ruddal Jancsi után szaladt.

Kukoricza Jancsi elfutott előle,
De korán sem azért, mintha talán félne,
Markos gyerek volt ő, husz legényen kitett,
Noha nem érte meg még huszszor a telet.

Csak azért futott, mert világosan látta,
Hogy méltán haragszik olly nagyon gazdája;
S ha ütlegre kerül a dolog, azt verje?
Ki félig apja volt, ki őt fölnevelte.

Futott, míg a szuszból gazdája kifogyott;
Azután ballagott, megállt, meg ballagott
Jobbra is balra is; s mind evvel mit akar?
Nem tudta, mert nagy volt fejében a zavar.

IV.

Mikorra a patak vize tükörré lett,
Mellybe ezer csillag ragyogása nézett:
Jancsi Iluskáék kertje alatt vala;
Maga sem tudta, hogy mikép jutott oda.

Megállt, elővette kedves furulyáját,
Kezdte rajta fújni legbúsabb nótáját;
A harmat, melly ekkor ellepett füt, bokort,
Tán a szánakozó csillagok könnye volt.

Iluska már alutt. A pitvar eleje
Volt nyár idejében rendes fekvőhelye.
Fekvőhelyéről a jól ismert nótára
Fölkelt, lesietett Jancsi látására.

Jancsinak látása nem esett kedvére,
Mert megijedt tőle, s illy szót csalt nyelvére:
„Jancsi lelkem, mi lelt? mért vagy olly halovány.
Mint az elfogyó hold bús őszi éjszakán?

„Hejh, Iluskám! hogy ne volnék én halovány,
Mikor szép orczádat utószor látom tán...“
„Jancsikám, látásod ugy is megrémitett;
Hagyd el az istenért az illyen beszédet!“

„Utószor látlak én, szivem szép tavasza!
Utószor szólt itten furulyám panasza;
Utószor ölellek, utószor csókollak,
Örökre elmegyek, örökre itt hagylak!

Most a boldogtalan mindent elbeszéle,
Rá borult zokogó kedvese keblére,
Rá borúlt, ölelte, de képpel elfordult :
Ne lássa a leány, hogy könnye kicsordult.

„Most hát, szép Iluskám ! most hát, édes rózsám
Az isten áldjon meg, gondolj néha reám.
Ha látsz száraz kórót szélvésztől kergetve,
Bujdosó szeretőd jusson majd eszedbe.“

„Most hát, Jancsi lelkem, eredj, ha menned kell !
A jó isten legyen minden lépéssel.
Ha látsz tört virágot útközépre vetve,
Hervadó szeretőd jusson majd eszedbe.“

Elváltak egymástól, mint ágtól a levél ;
Mindkettejük szive lett puszta, hideg tél.
Könnyeit Iluska hullatta nagy számmal,
Jancsi letörölte inge bő ujjával.

Indult ; nem nézte egy szemmel sem, hol az ut ?
Neki ugy is mindegy volt, akárhova jut.
Fütyörésztek pásztorgyermekek mellette,
Kolompolt a gulya ő észre sem vette.

A falu messzire volt már háta megett,
Nem látta lobogni a pászortüzeket ;
Mikor utójára megállt s visszanézett,
A torony bámult rá , mint sötét kísértet.

Ha ekkor mellette lett volna valaki,
Hallotta volna őt nagyot sóhajtani ;
A levegőget daruk hasították,
Magasan röpültek, azok sem hallották.

Ballagott, ballagott a halk éjszakában,
Csak nehéz subája suhogott nyakában ;
Ő ugyan subáját gondolta nehéznek,
Pedig a szive volt olly nehéz szegénynek.

V.

Mikor a nap fölkel, s a holdat elküldte,
A puszta, mint tenger, feküdt körülötte ;
A nap fölkelésétől a nap enyészéig
Egyenes rónaság nyujtózkodott végig.

Nem volt virág, nem volt fa, nem volt bokor ott,
A harmat apró gyér füveken csillogott;
Oldalvást a napnak első sugarára
Fölpiroslott egy tó; környékezte káka.

A tónak szélénél a káka közepett
Egy hosszú nyakú gém eledelt keresett,
És a tó közepén gyors halászmadarak
Hosszu szárnyaikkal le s föl szállongtanak.

Jancsi csak ballagott sötét árnyékával
S elméjének sötét gondolkozásával;
Az egész pusztában széjjelsütött a nap,
De az ő szívében éjek éje maradt.

Mikor a nap elért az ég tetejére,
Eszébe jutott, hogy falatozni kéne,
Tennap ilyen tájban evett utójára,
Meg alig is bírta már lankadó lába.

Letelepült, elővette tarisznyáját,
Megette maradék kevés szalonnáját.
Nézte őt a kék ég, a fényes nap.... alább
Ragyogó szemével a tündér délibáb.

A kis ebéd neki jó ízűen esett,
Megszomjazott rá, a tóhoz közeledett,
Kalapjának bele mártá karimáját,
Ekkép enyhítette égő szomjuságát.

A tónak partjáról nem távozott messze :
Az álom szemének pilláját ellepte ;
Vakandokturásra bocsátotta fejét,
Hogy visszanyerhesse elfogyott erejét.

Az álom őt oda vitte a honnan jött,
Iluskája pihent hű karjai között,
Mikor a kis leányt csókolni akarta,
Hatalmas mennydörgés álmát elzavarta.

Szétnézett a puszta hosszában, széltében ;
Nagy égi háború volt keletkezőben.
Olly hamar támadott az égi háború,
Milly hamar Jancsinak sorsa lett szomorú.

A világ sötétbe öltözködött vala,
Szörnyen zengett az ég, hullt az istennyila ;
Végtére megnyílt a felhők csatornája,
S a tó vize sűrű buborékot hánya.

Jó hosszú botjára Jancsi támaszkodott,
Lekonyította a karimás kalapot,
Nagyszörű subáját meg kifordította,
Úgy tekintett bele a vad zivatarba.

De a vihar a mi hamar keletkezett,
Olly hamar is hagyta el megint az eget.
Megindult a felhő könnyű szélnek szárnyán,
Ragyogott keleten a tarka szivárvány.

Subájáról Jancsi lerázta a vizet,
Miután lerázta, újra utnak eredt.
Mikor a nap leszállt pihenni ágyába,
Kukoricza Jancsit még vitte két lába.

Vitte őt két lába erdő közepébe,
Sűrű zöld erdőnek sötét közepébe;
Ott őt köszöntötte holló károgása,
Melly épen egy esett vadnak szemét ásta.

Sem erdő, sem holló őt nem háborgatván,
Kukoricza Jancsi ment a maga útján;
Erdő közepében sötét ösvényére
Leküldte világát a hold sárga fénye.

VI.

Az idő járása éjfél lehetett már,
Mikor szemébe tünt egy pislogó sugár.
A mint közelebb ért, látta, hogy ez a fény
Ablakból világít az erdő legmélyén.

Jancsi e látványra ekkép okoskodék :
„Ez a világ alig ha csárdában nem ég ;
Bizonyára ugy lesz — hál' a jó istennek !
Bemegyek az éjre, benne megpihenek.“

Csalatkozott Jancsi, mert az nem volt csárda,
Hanem volt tizenkét zsványok tanyája.
Nem állott üresen a ház, a zsványok
Mind a tizenketten odabenn valának.

Éjszaka, zsványok, csákányok, pisztolyok ...
Ha jól megfontoljuk, ez nem tréfa dolog ;
De az én Jancsimnak helyén állt a szíve,
Azért is közéjük nagy bátran belépe.

„Adjon az uristen szerencsés jó estét!“
Mondott nekik Jancsi ilyen megköszöntést ;
Erre a zsványok fegyverhez kapának,
Jancsinak rohantak, s szólt a kapitányok :

„Szerencsétlenségnek embere, ki vagy te ?
Hogy lábadat mered tenni e küszöbre.
Vannak-e szüleid ? van-e feleséged ?
Akármid van, nem fog többé látni téged.“

Jancsinak sem szíve nem vert sebesebben
E szókra, sem nem lett haloványabb színben :
A zsványkapitány fenyegetésire
Meg nem ijedt hangon illy módon felele :

„A kinek életét van miért félteni,
Ha e tájt kerüli, nagyon bölcsen teszi.
Nekem nem kedves az élet, hát közétek,
Bármik vagytok, egész bátorsággal lépek.

Azért, ha úgy tetszik, hagyjatok élethen,
Hagyjatok ez éjjel itten megpihennem ;
Ha nem akarjátok ezt : üssetek agyon,
Hitvány életemet védeni nem fogom.“

Ezt mondta, nyugottan a jövődöt várva,
A tizenkét zsvány csodálkozására.
A kapitány ilyen szókat váltott véle :
„Egyet mondok, öcsém, kettő lesz belőle ;

Te derék legény vagy, azt a bátor szented !
Téged az isten is zsványnak teremtett.
Éltedet megveted, a halált nem féled . . .
Te kellesz mi nekünk kezét csapunk véled !

Rablás, fosztogatás, ölés nekünk tréfa,
E derék tréfának díja gazdag préda.
Ez a hordó ezüst, ez meg arany, látod ?
Nos hát elfogadod a czimboraságot ?“

Furcsa dolgok jártak Jancsi elméjében,
S tettetett jó kedvvel szólt illetéknépen :
„Czimborátok vagyok, itt a kezem rája !
Rút életemnek ez a legszebb órája.“

„No, hogy még szebb legyen,“ felelt a kapitány,
„Lássunk, embereim, az áldomás után ;
Papok pinczejéből van jó borunk elég,
Nézzük meg a kancsók mélységes fenekét !“

S a kancsók mélységes fenekére néztek,
S lett eltemetése fejökben az észnek ;
Maga volt csak Jancsi, ki mértéket tartott,
Kinálgatták, de ő aprókat kortyantott.

Álmot hozott a bor latrok pillájára. . . .
Jancsinak sem kellett több , ő csak ezt várta.
Mikor a zsványok jobbra balra döltek,
Jancsi a beszédet illyformán kezdé meg :

„Jó éjszakát! nem kelt föl titeket sem más,
Majd csak az itéletnap i trombitálás!
Élete gyertyáját soknak eloltátok,
Küldök én örökös éjszakát reátok.

Most a kincses kádhoz ! megtöltöm tarisznyám,
Haza viszem neked szerelmes Iluskám!
Czudar mostohádnak nem léssz többé rabja,
Feleségül veszek isten is akarja.

Házat építettetek a falu közepén,
Ékes menyecskének oda vezetlek én ;
Ottan éldegélünk mi ketten boldogan,
Mint Ádám és Éva a paradicsomban

Istenem teremtöm! mit beszélek én itt?
Zsiványoknak vegyem el átkozott pénzit?
Tán minden darabhoz vérfoltok ragadtak,
S én illyen kincsekkel legyek boldog, gazdag?

Hozzájok sem nyúlok . . . azt én nem tehetem,
Nincs elromolva a lelkiismeretem. —
Édes szép Iluskám, csak viseld terhedet,
Bízd a jó istenre árva életedet!“

Mikor elvégezte Jancsi a beszédet,
Az égő gyertyával a házból kilépett,
Meggyújtá födelét mind a négy szögleten,
Elharapózott a mérges láng sebesen.

Egy láng lett a födél szempillantás alatt,
A láng piros nyelve az ég felé szaladt,
Feketévé vált a tisztakék égi bolt,
Elhaloványodott a teljes fényű hold.

A szokatlan világ a mint elterjedett,
Fölriasztotta a baglyot, böregeret;
Kiterjesztett szárnyok sebes suhogása
A falombozatok nyugalmát fölrázta.

A föltámadó nap legelső sugára
Lesütött a háznak füstölgő romjára,
Pusztult ablakán át benézett a házba,
Ott a haramjáknak csontvázait látta.

VII.

Jancsi már hetedhét országon túl jára,
Nem is igen gondolt a zshiványtanyára ;
Egyszerre valami csillámlott előtte,
Hát sugarát a nap fegyverekre lőtte.

Katonák jövének, gyönyörű huszárok,
A nap fénye ezek fegyverén csillámlott ;
Alattok a lovak tomboltak , prüszögtek,
Kényesen rázták szép sörényes fejüket.

Mikor őket Jancsi közeledni látta,
Alig fért meg szíve a baloldalába',
Mert így gondolkodott : „Ha befogadnának,
Be örömet mennék én is katonának !“

A mint a katonák közelébe értek.
Illy szavát hallotta Jancsi a vezérnek :
„Vigyázz , földi ! bizony rá lépsz a fejedre
Mi ördögért vagy úgy a bűnnek eredve ?“

Jancsi pedig szólott fohászkodva nagyot :
„Én a kerek világ bujdosója vagyok ;
Ha kegyelmetekkel egy sorban lehetnék,
A ragyogó nappal farkasszemet néznék.“

Szól megint a vezér : „Jól meggondold , földi !
Nem mulatni megyünk , megyünk öldökölni.
Rá rontott a török a francia népre ;
Francziáknak megyünk mi segedelmére.“

„Hát hisz akkor én meg még jobban szeretném
Ha magamat lóra, nyeregbe vethetném ;
Mert ha én nem ölök, engem öl meg a bú —
Nagyon kívánt dolog nekem a háború.

Igaz , hogy eddig csak szamarat ismertem,
Mivelhogy juhászság volt a mesterségem.
De magyar vagyok , s a magyar lóra termett,
Magyarnak teremt az isten lovat, nyerget.“

Sokat mondott Jancsi megeredt nyelvével,
De még többet mondott sugárzó szemével;
Nagyon természetes hát, hogy a vezérnek
Megtetszett, és be is vette közlegénynek.

Czifra beszéd kéne azt elősorolni,
A vörös nadrágban mit érezett Jancsi,
Mit érezett, mikor a mentét fölkapta,
S villogó kardját a napnak megmutatta.

Csillagokat rugott szilaj paripája,
Mikor Jancsi magát fölvetette rája,
De ő keményen ült rajta, mint a czövek,
A földindulás sem rázhatta volna meg.

Bámulói lettek katonapajtási,
Nem győzték szépségét, erejét csodálni,
És a merre mentek, s beszállásozának,
Induláskor gyakran sírtak a leányok.

Lyányokra nézve a mi Jancsit illeti,
Egyetlen egy leány sem tetszett ő neki,
Az igaz, hogy noha sok földet bejára,
Sehol sem akad ő Iluska párjára.

VIII.

Nos hát ment a sereg, csak ment, csak mendegélt,
Tatárországnak már elérte közepét;
De itten reája nagy veszedelem várt:
Látott érkezni sok kutyafejű tatárt.

Kutyafejű tatár népek fejedelme
A magyar sereget ekkép idvezelte:
„Hogy mikép mertek ti szembeszállni velünk?
Tudjátok-e, hogy mi emberhússal élünk?”

Nagy volt ijedsége szegény magyaroknak,
Minthogy a tatárok ezerannyin voltak;
Jó, hogy akkor azon a vidéken jára
Szerecsenországnak jószívű királya.

Ez a magyaroknak mingyárt pártját fogta,
Mert Magyarországot egyszer beutazta,
S ekkor Magyarország jámbor lelkű népe
Igen becsületes módon bánt ő vele.

El sem feledte ezt a szerecsen király ;
Azért a magyarok védelmére kiáll ,
S a tatár császárral, kivel jó barát volt.
Kiengesztelésül illy szavakat váltott :

„Kedves jó barátom, ne bánts e sereget,
Legkisebbet sem fog ez ártani neked,
Igen jól ismerem én a magyar népet,
Kedvemért bocsásd át országodon őket.“

„A kedvedért, pajtás, hát csak már megteszem,“
Szólt kibékülve a tatár fejedelem,
De még meg is írta az úti levelet,
Hogy senki se bánts a magyar sereget.

Az igaz , hogy nem is lett semmi bántása,
De mégis örült, hogy elért a határra,
Hogy ne örült volna ? ez a szegény vidék
Egyebet se' terem : medvehúst meg fűgét.

IX.

Tatárország hegyes völgyes tartománya
Messziről nézett e seregnek utána,
Mert jól bent vala már nagy Taljánországban,
Rozmarinfa-erdők sötét árnyékában.

Itt semmi különös nem történt népünkkel,
Csak hogy küzködni kellett a hideggel,
Mert Taljánországban örökös tél vagon;
Mentek katonáink csupa havon, fagyon.

No de a magyarság erős természete,
Bármi nagy hideg volt, megbirkozott vele;
Aztán meg, ha fáztak, hát kapták magokat,
Leszálltak s hátokra vették a lovokat.

X.

Ekképen jutottak át Lengyelországba,
Lengyelek földéről pedig Indiába;
Francziaország és India határos,
De köztök az út nem nagyon mulatságos.

India közepén még csak dombok vannak,
De aztán a dombok mindig magasabbak,
S mikor a két ország határát eléri,
Már akkor a hegyek felnyulnak az égig.

Tudni való, hogy itt a sereg izzadott,
Le is hányt magáról dolmányt, nyakravalót
Hogy ne az istenért? a nap fejük felett
Valami egy óra-járásra lehetett.

Enni nem ettek mást, mint levegőget;
Ez olyan sűrű ott, hogy harapni lehet.
Hanem még italhoz is furcsán jutottak:
Ha szomjaztak, vizet felhőből facsartak.

Elérték végtére tetejét a hegynek ;
Itt már olly meleg volt, hogy csak éjjel mentek.
Lassacskán mehettek ; nagy akadály volt ott :
Hát a csillagokban a ló meg-megbotlott.

A mint ballagtak a csillagok közepett,
Kukoricza Jancsi ekkép elmélkedett :
„Azt mondják, a hányszor egy csillag leszalad
A földön egy ember élete megszakad.

Ezer a szerencséd, te gonosz mostoha,
Hogy nem tudom, mellyik kinek a csillaga ;
Nem kínzanád tovább az én galambomat —
Mert lehajítanám mostan csillagodat.“

Eztán nem sokára lejtősen haladtak,
Alacsonyodtak már a hegyek alattok,
A szörnyű forráság szinte szünni kezdett,
Mentül beljebb érték a francia földet.

XI.

A francziák földje gyönyörű tartomány,
Egész paradicsom, egész kis Kanaán,
Azért is vásott rá a törökök foga,
Pusztító szándékkal azért törtek oda.

Mikor a magyarság beért az országba,
A törökök ott már raboltak javába ;
Kirabolták a sok gazdag templom kincsét,
És üresen hagytak minden boros pinczét.

Látni lehetett sok égő város lángját,
Kivel szemközt jöttek, azt kardjokra hányták,
Magát a királyt is kiüzték várából,
S megfosztották kedves egyetlen lyányától.

Igy találta népünk a francia királyt,
Széles országában föl s le bujdosva járt ;
A mint őt meglátták a magyar huszárok,
Sorsán szánakozó könnyet hullatának

A bujdosó király illy szókat hallatott :
 „Ugy-e, barátim, hogy keserves állapot ?
 Kincsem vetélkedett Dárius kincsével,
 S most küzködnöm kell a legnagyobb inséggel.“

A vezér azt mondá vigasztalására :
 „Ne busúlj, francziák fölséges királya!
 Megtánczoltatjuk mi ezt a gonosz népet,
 Ki illy méltatlanul mert bánni te véled.

Ez éjjelen által kipihenjük magunk',
 Mert hosszú volt az út, kissé elfáradtunk ;
 De holnap azután, mihelyt fölkel a nap,
 Visszafoglaljuk mi vesztett országodat.

„Hát szegény leányom, hát édes leányom ?“
 Jajdult föl a király, „ötet hol találom ?
 Elrabolta tőlem törökök vezére
 A ki visszahozza, számolhat kezére.“

Nagy buzdítás volt ez a magyar seregnek ;
 Minden ember szivét reménység szállta meg.
 Ez volt mindeniknek fejében föltéve :
 „Vagy visszakerítem, vagy meghalok érte.“

Kukoricza Jancsi tán egy maga volt csak
Meg nem hallója az elmondott dolognak ;
Jancsinak az esze más egyeben jára :
Visszaemlékezett szép Iluskájára.

XII.

Másnap reggel a nap szokás szerint fölkelt,
De nem lát és nem hall olyat minden reggel,
Mint a millyet hallott, mint a millyet látott
Mingyárt, mihelyest a föld szélére hágott.

Megszólalt a sereg harsány trombitája,
Minden legény talpon termett szózatára ;
Jól kiköszörülték aczél szablyáikat,
Azután nyergelték gyorsan a lovakat.

A király erőnek erejével rajt' volt,
Hogy ő is elmegy, s a többiekkel harczol,
Hanem a huszárok bölcs eszü vezére
A királyhoz ilyen tanácsot intéze :

„Nem, kegyelmes király! csak maradj te hátra,
A te karjaid már gyöngék a csatára;
Tudom, meghagyta az idő bátorságod,
De mi haszna? hogyha erőd vele szállott.

Bízd az isten után mi reánk ügyedet;
Fogadást teszünk, hogy mire a nap lemegy:
Országodból tovaűzzük ellenséged,
S elfoglalhatd újra a királyi széket.“

Erre a magyarság lóra kerekedett,
S keresni indult a rabló törököket;
Nem soká kereste, mingyárt rájok akadt,
És egy követ által izent nekik hadat.

Visszajött a követ, harsog a trombita,
Rémséges zugással kezdődik a csata;
Aczelok csengése, torkok kurjantása
Volt a magyaroknál harczi jel adása.

A sarkantyút vágják lovak oldalába,
Dobogott a földön lovak patkós lába,
Vagy talán a földnek dobbant meg a szive,
E vést jövendőlkö zaira megijedve.

Törökök vezére hét lófarkú basa,
Öt akós hordónak elég volna hasa ;
A sok boritaltól piroslik az orra ,
Azt hinné az ember, hogy érett uborka.

A török csapatnak nagy hasu vezére
Rendbe szedte népét a harcznak jelére ;
A rendbeszedett nép ugyan csak megállott,
A mint megrohanták a magyar huszárok.

De nem volt gyerekség ez a megrohanás,
Lett is nem sokára szörnyü rendzavarás :
Izzadott a török véres veritéket,
Tőle a zöld mező vörös tengerré lett.

Hejh csinálom-adta ! meleg egy nap volt ez,
Hegygyé emelkedett már a török holttest.
De a basa még él mennykő nagy hasával,
S Kukoricza Jancsit czélozza vasával.

Kukoricza Jancsi nem veszi tréfának,
S illy szóval megy neki a török basának :
„Atyafi ! te úgy is sok vagy egy legénynek ;
Megállj, én majd kettőt csinállok belőled.“

S akként cselekedett, a mint megfogadta,
Szegény török basát ketté hasította,
Jobbra-balra hullott izzadó lováról,
Igy múlt ki ő kelme ebből a világból.

Mikor ezt látta a gyáva török sereg,
Ucczu! hátat fordít és futásnak ered,
Futott, futott s talán mostanság is futna,
Hogyha a huszárok el nem érték volna.

De bezeg elérték, le is kaszabolták;
Hullottak a fejek elöttök, mint a mák.
Egyetlen egy nyargal még ló halálába,
Ennek kukoricza Jancsi ment nyomába.

Hát a török basa fia vágatott ott,
Ölében valami fehérféle látszott.
A fehérség volt a franczia királylány;
Nem tudott magáról semmit, elájulván.

Soká nyargalt Jancsi, a mig utolérte,
„Megállj, a hitedet!“ kiáltott feléje,
„Állj meg, vagy testeden mingyárt nyitok kaput,
Mellyen által hitvány lelked pokolba fut.“

De a basa fia még nem állott volna,
Ha a ló alatta össze nem omolna,
Összeomlott, ki is fujta ott páráját.
Basa fia ilyen szóra nyitá száját :

„Kegyelem, kegyelem, nemes lelkű vitéz !
Ha semmi másra nem : ifjuságomra nézz ,
Ifjú vagyok még, az életet szeretem. . . .
Vedd el mindenemet, csak hagyd meg életem !“

„Tartsd meg mindenedet, gyáva élheterlen !
Kezem által halni vagy te érdemetlen.
Hord el magad innen, vidd hirül hazádnak,
Haramja fiai hogy és mikép jártak.“

Leszállott lováról, királylyányhoz lépe,
És bele tekintett gyönyörű szemébe,
Mellyet a királylyány épen most nyitá ki,
Mialatt illy szókat mondának ajaki :

„Kedves szabaditóm ! nem kérdezem , ki vagy ?
Csak annyit mondok , hogy hálám irántad nagy.
Háládatosságból én mindent megteszek,
Hogyha kedved tartja , feleséged leszek.“

Jancsi ereiben nem folyt víz vér helyett,
Szívében hatalmas tusa keletkezett;
De lecsillapítá szíve nagy tusáját,
Emlékezetébe hozván Iluskáját.

Nyájasdalon így szólt a szép királylányhoz :
„Menjünk, rózsám, elébb az édes atyádhoz,
Ott majd közelebbről vizsgáljuk a dolgot.“
S ló előtt a lánynyal lassacskán ballagott.

XIII.

Kukoricza Jancsi meg a királyleány
Csatahelyre értek a nap alkonyatán.
A leáldozó nap utósó sugára
Vörös szemmel nézett a siralmas tájra.

Nem látott egyebett, csak a véres halált,
S hollósereget, melly a halottakra szállt ;
Nem igen telt benne nagy gyönyörúsége,
Le is ereszkedett tenger mélységébe.

A csatahely mellett volt egy jókora tó,
Tiszta szöke vizet magába foglaló.
De piros volt az most, mert a magyar sereg
Török vértől magát vizében mosta meg.

Miután megmosdott az egész legénység,
A francia királyt várába kísérték;
A csatamezőtől az nem messzire állt
Ide kísérték hát a francia királyt.

Alighogy bevonult a várba a sereg,
Kukoricza Jancsi szinte megérkezett.
Olyan volt mellette az ékes királylány,
Mint felhő mellett a tündöklő szivárvány.

Hogy az öreg király leányát meglátta,
Reszkető örömmel borult a nyakába,
S csak azután mondta a következőket,
Mikor a lány ajkán tőle sok csók égett:

„Most már örömemnek nincsen semmi híja;
Szaladjon valaki, s a szakácsot híja;
Készítsen a mi jó, mindent vacsorára,
Az én győzedelmes vitézim számára.“

„Király uram! nem kell híni a szakácsot,
 A király mellett egy hang ekkép rikácsolt,
 „Elkészítettem már mindent hamarjában,
 Föl is van tálalva a szomszéd szobában.“

A szakács szavai kedvesen hangzottak
 Füleiben a jó magyar huszároknak;
 Nem igen sokáig hivatták magokat,
 Körülülték a megterhelt asztalokat.

A milly kegyetlenül bántak a törökkel,
 Csak úgy bántak ők most a jó ételekkel;
 Nem is csoda biz az, mert megéhezének
 A nagy öldöklésben a derék vitézek.

Járta már a kancsó isten igazába,
 Ekkor a királynak illy szó jött szájába:
 „Figyelmezzetek rám, ti nemes vitézek.
 Mert nagy fontosságú a mit majd beszélek.“

S a magyar huszárok mind figyelmezőnek,
 Fölfogni értelmét király beszédének,
 A ki egyet ivott, azután köhhentett,
 S végre illy szavakkal törte meg a csendet:

„Mindenek előtt is mond meg a nevedet,
Bátor vitéz, a ki lyányom megmentetted.“

„Kukoricza Jancsi becsületes nevem ;
Egy kicsit parasztos, de én nem szégyenlem.“

Kukoricza Jancsi ekképen felele,
Azután a király illy szót váltott vele :
„Én a te nevedet másnak keresztelek,
Mától fogva neved János vitéz legyen.“

Derék János vitéz, halld most beszédemet :
Mint hogy megmentetted kedves gyermekemet,
Vedd el feleségül, legyen ő a tied,
És vele foglald el királyi széketemet.

A királyi széken én sokáig ültem,
Rajta megvénültem, rajta megöszültem.
Nehezek nekem már a királyi gondok,
Annakokáért én azokról lemondok.

Homlokodra teszem a fényes koronát,
Fényes koronámért nem is kívánok mást,
Csakhogy e várban egy szobát rendelj nékem,
Mellyben hátralevő napjaimat éljem.“

A király szavai ím ezek valának,
Nagy csodálkozással hallák a huszárok.
János vitéz pedig e szives beszédet
Alázatos hangon ekkép köszöné meg :

„Köszönöm szépen a kelmed jó 'karatját'
A melly reám nézve nem érdemlett jóság ;
Egyszersmind azt is ki kell nyilatkoztatnom,
Hogy én e jóságot el nem fogadhatom.

Hosszu historiát kéne elbeszélnem,
Miért e jósággal lehetetlen élnem ;
De attól tartok, hogy megunnák kelmetek ;
S én másnak terhére lenni nem szeretek.“

„De csak beszélj, fiam, meghallgatjuk biz azt ;
Hiábavalóság, a mi téged aggaszt.“
Igy biztatta őt a jó franczia király,
S János vitéz beszélt, a mint itt írva áll :

XIV.

„Hogy is kezdjem csak hát? ... Mindennek előtte
Hogyan tettem szert a Kukoricza névre?
Kukoricza között találtak engemet,
Ugy ruházták rám a Kukoricza nevet.

Egy gazdaember jó lelkü felesége
— A mint ő nekem ezt sokszor elmesélte —
Egyszer kinézett a kukoriczaföldre,
S ott egy barázdában lelt engem heverve.

Szörnyen sikítottam, sorsomat megszánta,
Nem hagyott a földön, felvett a karjára,
És haza felé ezt gondolta mentiben:
„Fölnevelem szegényt, hisz úgy sincs gyer-
mekem.“

Hanem volt ám neki haragos vad férje,
A kinek én sehogy sem voltam ínyére,
Hejh, a mikor engem az otthon meglátott,
Ugyan csak jártak a czifra káromlások.

Engesztelte a jó asszony illy szavakkal :
„Hagyjon kend föl, apjok, azzal a haraggal.
Hiszen ott kinn csak nem hagyhattam vesztére,
Tarthatnék-e számot isten kegyelmére ?

Aztán nem lesz ez az háznál haszontalan,
Kednek gazdasága, ökre és juha van,
Ha felcsuporodik a kis istenadta,
Nem kell kednek bérest, juhászt fogadnia.“

Valahogy, valahogy csakugyan engedett ;
De azért rám soha jó szemet nem vetett.
Hogyha nem ment dolgom a maga rendiben,
Meg-meghusángolt ő amugy istenesen.

Munka s ütleget között ekkép nevelkedtem,
Részesültem nagyon kevés örömökben ;
Az egész örömem csak annyiból állott,
Hogy a faluban egy szép kis szőke lyány volt.

Ennek édes anyja jókor a síré lett,
Édes apja pedig vett más feleséget ;
Hanem az apja is elhalt nem sokára,
Igy jutott egyedül mostoha anyjára.

Ez a kis leányzó volt az én örömem,
Az egyetlen rózsza tüskés életemen.
Be tudtam is őtet szeretni, csodálni!
Ugy híttak minket, hogy: a falu árvái.

Már gyerek koromban hogya őt láhattam,
Egy turós lepényért látását nem adtam;
Örültem is, mikor a vasárnap eljött,
És vele játszhattam a gyerekek között.

Hát mikor még aztán sihederré lettem,
S izegni mozogni elkezdett a szívem!
Csak úgy is voltam ám, mikor megcsókoltam,
Hogy a világ összedőlhetett miattam.

Sokszor megbántotta gonosz mostohája. . . .
Isten neki soha azt meg ne bocsássa!
És ki tudja, még mit el nem követ rajta,
Ha fenyegetésem zabolán nem tartja.

Magamnak is ugyan kutyául lett dolga,
Bele fektettük a jó asszonyt a sírba,
A ki engem talált, és a ki, mondhatom,
Mint tulajdon anyám, ugy viselte gondom.

Kemény az én szívem, teljes életemben
Nem sokszor esett meg, hogy könnyet ejtettem,
De nevelő anyám sírjának halmára
Hullottak könnyeim zápornak módjára.

Iluska is, az a szép kis szőke leány,
Nem tettetett bútól fakadt sírva halmán ;
Hogy ne ? az istenben boldogúlt jó lélek
Kedvezett, a miben lehetett, szegénynek.

Nem egyszer mondta, hogy : „várakoztatok csak!
Én még benneteket összeházasítlak :
Olyan pár válik is ám ti belőletek,
Hogy még!... várjatok csak, várjatok, gyerekek!“

Hát hiszen vártunk is egyre keservesen ;
Meg is tette volna, hiszem az egy istent,
(Mert szavának állott ő minden időbe?)
Ha le nem szállt volna a föld mélységébe.

Azután hát aztán, hogy meghalálozott,
A mi reménységünk végkép megszakadott :
Mindazonáltal a reménytelenségbe?
Ugy szerettük egymást, mint annakelőtte.

De az úristennek más volt akaratja,
Szívünknek ezt a bús örömet sem hagyta.
Egyszer én valahogy nyájam elszalasztám,
Annak következtén elcsapott a gazdám.

Búcsut mondtam az én édes Iluskámnak,
Keserű érzéssel mentem a világnak.
Bujdosva jártam a világot széltére,
Mígnem katonának csaptam föl végtére.

Nem mondtam én neki, az én Iluskámnak,
Hogy ne adja szívét soha senki másnak,
Ő sem mondta nekem, hogy hűséges legyek —
Tudtuk, hogy hűségünk úgy sem szegjük mi meg.

Azért szép királylyány ne tarts reám számot;
Merl ha nem birhatom kedves Iluskámat:
Nem is fogok birni senkit e világon,
Ha elfelejtkezik is rólam halálom.“

XV.

János vitéz ekkép végzé történetét,
Nem hagyta hidegen a hallgatók szívét ;
A királylyány arczát mosta könyhullatás,
Mellynek kútfeje volt bánat s szánakozás.

A király e szókat intézte hozzája :

„Nem erőtetlek hát, fiam, házasságra ;
Hanem a mit nyujtok hálámnak fejében,
Elfogadását nem tagadod meg tőlem.“

Erre kinyitotta kincstárát a király ;
Parancsolatjára egy legény előáll,
S arannyal tölti meg a legnagyobb zsákot,
János ennyi kincset még csak nem is látott.

„Nos hát János vitéz, lányom megmentője,“
Beszélt a király, „ez legyen tetted bére.
Vidd el mindenestül ezt a teli zsákot,
És boldogítsd vele magadat s mátkádat.

Tartóztatnálak, de tudom, nem maradnál,
Kivánczol lenni már is galambodnál,
Eredj tehát — hanem társid maradjanak;
Éljenek itt néhány mulatságos napnak.“

Ugy volt biz az, a mint mondotta a király,
János vitéz kívánt lenni galambjánál.
Búcsuzott a királylyánytól érzékenyül;
Aztán a tengerhez ment és gályára ült.

A király s a sereg elkisérte oda,
Tőlök sok „szerencsés jó utat“ hallhata,
S szemeikkel néztek mindaddig utána,
Mig a nagy messzeség ködöt nem vont rája.

XVI.

Ment János vitézzel a megindult gályá,
Szélbe kapaszkodott széles vitorlája,
De sebesebben ment János gondolatja,
Utjában semmi sem akadályoztatta.

János gondolatja ilyen forma vala :

„Hejh Iluskám, lelkem szépséges angyala !
Sejted-e te mostan, millyen öröm vár rád ?
Hogy haza tart kincscsel bővelkedő mátkád ?

Haza tartok én, hogy végre valahára
Sok küzködés után legyünk egymás párja,
Egymás párja leszünk, boldogok, gazdagok ;
Senki fiára is többé nem szorulok.

Gazd'uram ugyan nem legszebben bánt velem,
Hanem én ő neki mindazt elengedem.
S igazság szerint ő oka szerencsémnek ;
Meg is jutalmazom, mihelyt haza érek.“

Ezt gondolta János s több ízben gondolta,
Mialatt a gálya ment sebes haladva ;
De jó messze volt még szép Magyarországtól,
Mert Franciaország esik tőle távol.

Egyszer János vitéz a hajófüdélen
Sétált föl s alá az est szürkületében.
A kormányos ekkép szólt legényeihez :
„Piros az ég alja : aligha szél nem lesz.“

Hanem János vitéz nem figyelt e szóra,
Feje fölött repült egy nagy sereg gólya ;
Őszre járt az idő : ezek a madarak
Bizonyosan szülő-földéről száltak.

Szelíd epedéssel tekintett utánok,
Mintha azok neki jó hirt mondanának,
Jó hirt Iluskáról, szép Iluskájáról,
S olly régen nem látott kedves hazájáról.

XVII.

Másnap, a mint az ég alja jövendölte,
Csakugyan szél támadt, még pedig nem gyöngé.
Zokogott a tenger hánykodó hulláma
A zugó fergeteg korbácsolására.

Volt a hajó népe nagy megijedésben,
A mint szokott lenni ollyan vad szélvészben.
Hiába volt minden erőmegfeszítés,
Nem látszott sehonnán érkezni menekvés.

Sötét felhő is jön ; a világ elborúl,
Egyszerre megdördül az égiháború,
Villámok czikáznak, hullnak szanaszerte ;
Egy villám a hajót izról porrá törte.

Látszik a hajónak diribje-darabja,
A holttesteket a tenger elsodorja.
Hát János vitéznek millyetén sors jutott ?
Őt is elsodorták a lelketlen habok ?

Hejh biz a haláltól ő sem volt már messze,
De mentő kezét az ég kiterjesztette,
S csodálatos módon szabadította meg,
Hogy koporsója a habok ne legyenek.

Ragadta őt a víz magasra, magasra,
Hogy tetejét érte már a felhő rojtja :
Ekkor János vitéz nagy hirtelenséggel
Megkapta a felhőt mind a két kezével.

Bele kapaszkodott, el sem szalasztotta,
S nagy erőködéssel addig függött rajta,
Mignem a felhő a tengerparthoz ére,
Itten rá lépett egy szikla tetejére.

Először is hálát adott az istennek,
Hogy életét ekkép szabadította meg ;
Nem gondolt vele, hogy kincsét elvesztette,
Csakhogy el nem vezett a kincscsel élete.

Azután a szikla tetején szétnézett,
Nem látott mást, csupán egy grifmadár-fészket.
A grifmadár épen fiait etette,
Jánosnak valami jutott az eszibe.

Oda lopózkodott a fészekhez lassan,
És a grifmadárra hirtelen rápattan,
Oldalába vágja hegyes sarkantyúját,
S furcsa paripája hegyen völgyön túlszállt.

Hányta volna le a madár nyakra főre,
Lehányta volna ám, ha birt volna véle,
Csakhogy János vitéz nem engedte magát,
Jól átszorította derekát és nyakát.

Ment, tudj' az isten hány országon keresztül ;
Egyszer hogy épen a nap az égre kerül :
Hát a viradatnak legelső sugára
Rá süttött egyenest faluja tornyára.

Szent isten! hogy örült ennek János vitéz,
Az öröm szemébe könnycseppeket idéz;
A madár is, mivel szörnyen elfáradt már,
Vele a föld felé mindinkább közel jár.

Le is szállott végre egy halom tetején,
Alig tudott venni lélekzetet szegény,
János leszállt róla és magára hagyta,
És ment, elmerülve mély gondolatokba.

„Nem hozok aranyat, nem hozok kincseket,
De meghozom régi hűséges szívemet,
És az elégedettség, drága szép Iluskám!
Tudom, hogy nehezen vársz te is már reám.“

Illy gondolatokkal ért a faluvégre,
Érintette fülét kocsiknak zörgése,
Kocsiknak zörgése, hordóknak kongása;
Szüretre készült a falu lakossága.

Nem figyelmeztett ő szüretremenőkre;
Azok sem ismerték a megérkezőre;
A falu hosszában ekképen haladott
A ház felé, a hol Iluskája lakott.

A pitvarajtónál be reszketett keze,
S mellében csakhogy el nem állt lélekzete;
Benyitott végtére — de Iluska helyett
Látott a pitvarban idegen népeket.

„Tán rossz helyen járok,“ gondolta magában,
És a kilincs megint volt már a markában. . . .
„Kit keres kegyelmed?“ nyájasan kérdezte
János vitézt egy kis takarós menyecske.

Elmondotta János, hogy kit és mit keres. . . .
„Jaj, eszem a szívét, a naptól olly veres!
Bizony bizony alig hogy reá ismértem,“
Szólott a menyecske meglepetésében.

„Jöjjen be már no, hogy az isten áldja meg,
Oda benn majd aztán többet is beszéllek.“
Bevezette Jánost, karszékre ültette,
S így folytatta ismét beszédét mellette :

„Ismer-e még engem? nem is ismer talán?
Tudja, én vagyok az a kis szomszédleány,
Itt Iluskáéknál gyakran megfordúltam. . . .“
„Hanem hát beszéljen csak: Iluska hol van?“

Szavaiba vágott kérdezőleg János,
A menyecske szeme könnytől lett homályos.
„Hol van Iluska, hol?“ felelt a menyecske:
„Szegény Jancsi bácsi!.... hát el van temetve.“

Jó, hogy nem állt János, hanem ült a széken,
Mert lerogyott volna kínos érzésében;
Nem tudott mást tenni, a szívéhez kapott,
Mintha ki akarná tépni a bánatot.

Igy ült egy darabig némán merevedve,
Azután szólt, mintha álmából ébredne:
„Mondjatok igazat, ugy-e hogy férjhez ment?
Inkább legyen férjnél, mintsem hogy odalent.“

Akkor legalább még egyszer megláthatom,
S édes lesz nekem e keserű jutalom.“
De a menyecskének orcáján láthatta,
Hogy nem volt hazugság előbbi szózata.

XVIII.

János reá borúlt az asztal sarkára,
S megeredt könnyének bőséges forrása,
A mit mondott, csak úgy töredezzve mondta,
El-elakadt a nagy fájdalomtól hangja :

„Miért nem estem el háború zajában?
Miért a tengerben sírom nem találtam?
Miért, miért lettem e világra, miért?
Ha illy mennyköcsapás, ilyen gyötrelmem ért?”

Kifáradt végre őt kínozni fájdalma,
Mintha munkájában elszenderült volna,
„Hogy halt meg galambom? mi baj lett halála?”
Kérdé, s a menyecske ezt felelte rája :

„Sok baja volt biz a szegény teremtésnek;
Kivált mostohája kinzása töré meg,
De meg is lakolt ám érte a rossz pára,
Mert jutott inséges koldusok botjára.

Aztán meg magát is szörnyen emlegette,
Jancsi bácsi; ez volt végső lehellete;
Jancsikám, Jancsikám, az isten áldjon meg,
Más világon, ha még szeretsz, tied leszek.

Ezek után kimult az árnyékvilágból;
A temetőhelye nincsen innen távol.
A falu népsége nagy számmal kísérte;
Minden kísérője könnyet ejtett érte.“

Kérelemszavára a szives menyecske
Jánost Iluskája sirjához vezette;
Ottan vezetője őt magára hagyta,
Lankadtan borult a kedves sirhalomra.

Végig gondolta a régi szép idöket,
Mikor még Iluska tiszta szive égett,
Szíve és orczája — s most a hideg földben
Hervadtan, hidegen vannak mind a ketten.

Leáldozott a nap piros verőfénye,
Halovány hold lépett a napnak helyébe,
Szomorún nézett ki az őszi homályból,
János eltántorgott kedvese hantjától.

Még egyszer visszatért. A sirhalom felett
 Egyszerű kis rózsabokor nevelkedett.
 Leszakította a virágszálat róla,
 Elindult s mentében magában így szóla :

„Ki porából nőttél, árva kis virágszál,
 Légy hűséges társam vándorlásaimnál ;
 Vándorlok, vándorlok, a világ végeig,
 Míg kivánt halálom napja megérkezik.“

XIX.

János vitéznek volt utjában két társa :
 Egyik a búbanat, a melly szívét rágta,
 Másik a kardja volt, bedugva hüvelybe,
 Ezt a török vértől rozsdá emésztette.

Bizonytalan úton ezekkel vándorolt.
 Már sokszor telt s fogyott a változékony hold,
 S váltott a téli föld szép tavaszi ruhát,
 Mikor így szólítá meg szíve bánatát :

„Mikor unod már meg örökös munkádat,
Te a kínozásban telhetetlen bánat!
Ha nem tudsz megölni, ne gyötörj hiába;
Eredj máshova, tán akadsz jobb tanyára.

Látom, nem te vagy az, ki nekem halált hoz,
Látom, a halálért kell fordulnom máshoz.
Máshoz fordulok hát; ti viszontagságok!
Ohajtott halálom tán ti meghozzátok.“

Ezeket gondolta s elhagyta bánatát,
Ez szivéhez vissza most már csak néha szállt,
Hanem ismét eltűnt; (mert bevolt az zárva,
S csak egy könnyecseppet tett szeme pillájára.)

Utóbb a könnyel is végkép számot vetett,
Csupán magát vitte a megunt életet,
Vitte, vitte, vitte egy sötét erdőbe,
Ott szekeret látott, a mint bele lépe.

Fazekasé volt a szekér, mellyet látott;
Kereke tengelyig a nagy sárba vágott;
Ütötte lovait a fazekas, szegény,
A szekér azt mondta: nem mozdulok biz én.

„Adj' isten jó napot“ szólott János vitéz ;
 A fazekas rútol a szeme közé néz,
 S nagy boszankodással im ezeket mondja :
 „Nem nekem ... van biz az ördögnek jó napja.“

„Be roszt kedvben vagyunk“ felelt neki János.
 „Hogyne ? mikor ez az út olyan posványos.
 Nógatom lovamat már reggeltől kezdve ;
 De csak úgy van, mintha le volna enyvezve.“

„Segíthetünk azon de mondja meg kend csak,
 Ezen az úton itt vajon hova jutnak ?“
 Kérdé János vitéz egy utra mutatva,
 Melly az erdőt jobbra végig hasította.

„Ezen az úton itt ? dejsz erre ne menjen,
 Nem mondok egyebet ; oda vesz különben.
 Óriások lakják ott azt a vidéket,
 Nem jött még ki onnan, a ki oda lépett.“

Felelt János vitéz : „Bizza kend azt csak rám.
 Mostan a szekérhez lássunk egymás után.“
 Így szólott, aztán a rúd végét megkapta,
 S csak tréfamódra a sárból kiragadta.

Volt a fazekasnak jó nagy szeme, szája,
De mégis kicsiny volt az álmélkodásra ;
A mire föleszmélt, hogy köszönjön szépen,
János vitéz már jól benn járt az erdőben.

János vitéz ment, és elért nem sokára
Az óriásföldnek félelmes tájára.
Egy vágató patak folyt a határ mellett ;
Hanem folyónak is jóformán beillett.

A pataknál állt az óriásföld csösze ;
Mikor János vitéz a szemébe néze,
Olly magasra kellett emelnie fejét,
Mintha nézné holmi toronynak tetejét.

Óriások csösze öt érkezni látta,
S mintha mennykő volna, így dörgött reája :
„Ha jól látom, ott a fűben ember mozog ; —
Talpam úgy is viszket, várj, majd rád gázolok.“

De az óriás a mint rá lépett volna,
János feje fölött kardját föltartotta,
Bele lépett a nagy kamasz és elbődült,
S hogy lábát felkapta : a patakba szédült.

„Épen ugy esett ez, a mint csak kívántam,“
János vitéznek ez járt gondolatában ;
A mint ezt gondolta, szaladni is kezdett,
S az óriás felett átment a vizet.

Az óriás még föl nem tápázkodhatott,
A mint János vitéz a túlpartra jutott,
Átjutott és neki suhintva szablyáját,
Végig metszette a csősz nyaka csigáját.

Nem kelt föl többé az óriások csősze,
Hogy a rábizott tájt őrző szemmel nézze ;
Napfogyatkozás jött szeme világára,
Mellynek elmulását hasztalanul várta.

Keresztül futott a patak vize testén ;
Veres lett hulláma, vértől befestetvén. —
Hát Jánost mi érte, szerencse vagy inség ?
Majd meghalljuk azt is, várjunk csak kicsinnyég.

XX.

János az erdőben mindig beljebb haladt ;
Sokszor meg-megállt a csodálkozás miatt,
Mert nem látott minden léptében nyomában
Ollyat, a mit látott Óriásországban.

Volt ennek a tájnak sok akkora fája,
Hogy a tetejüket János nem is látta.
Aztán olyan széles volt a fák levele,
Hogy szürnek is untig elég volna fele.

A szunyogok itten akkorákra nőttek,
Hogy ökrök gyanánt is máshol elkelnének.
Volt is mit aprítani János szablyájának,
Mint hogy feléje nagy mennyiségben szálltak.

Hát még meg a varjúk!... hú, azok voltak ám!
Látott egyet ülni egyik fa sudarán,
Lehetett valami két mérföldre tőle,
Még is akkora volt, hogy felhőnek vélte.

Igy ballagott János bámulva mód nélkül.
Egyszerre előtte valami sötétül.
Az óriás király nagy fekete vára
Volt, a mi sötéten szeme előtt álla.

Nem hazudok, de volt akkora kapuja,
Hogy, hogy...biz én nem is tudom, hogy mekkora,
Csak hogy nagy volt biz az, képzelni is lehet.
Az óriás király kicsit nem épített.

Hát oda ért János s ekkép elmélkedék :
„A külsejét látom, megnézem belsejét ;“
S nem törődve azon, hogy majd megugratják,
Megnyitotta a nagy palota ajtaját.

No hanem hisz ugyan volt is mit látnia !
Ebédelt a király s tudj' isten hány fia.
Hanem mit ebédelt, ki nem találjátok ;
Gondolnátok-e, mit ? csupa kösziklákat.

Mikor János vitéz a házba belépett,
Nem igen kívánta meg ezt az ebédet ;
De az óriások jó szívü királya
Az ebédrel őt illy szépen megkinálta :

Ha már itt vagy, jöszte és ebédelj velünk,
Ha nem nyelsz kösziklát, mi majd téged nyelünk ;
Fogadd el, különben száraz ebédünket
Izról porrá morzsolts testeddel sózzuk meg.“

Az óriás király ezt nem úgy mondotta,
Hogy János tréfára gondolhatta volna ;
Hát egész készséggel ilyen szókkal felelt :
„Megvallom, nem szoktam még meg ez eledelt

De ha kívánjátok, megteszem, miért ne ?
Társaságotokba beállok ebédre,
Csupán egyre kérlek, s azt megtehetitek,
Számomra előbb kis darabot törjetek.“

Letört a sziklából valami öt fontot
A király, s a mellett illy szavakat mondott :
„Nesze, galuskának elég lesz e darab,
Aztán gombóczot kapsz , hanem összeharapd.“

„Harapod bizony te, a kínos napodat !
De fogadom, bele is törik a fogad !“
Kiáltott fel János haragos beszéddel,
S meglódította a követ jobb kezével.

A kő ugy a király homlokához koppant,
Hogy az agyveleje azonnal kiloccsant,
„Igy híj meg máskor is köszikla-ebédre.“
Szólt s kaczagott János „rá forrt a gégédre!“

És az óriások elszomorodának
Keserves halálán a szegény királynak,
S szomorúságokban elfakadtak sírva
Minden csepp könnyök egy dézsa víz lett volna.

A legöregebbik szólt János vitézhez :
„Urunk és királyunk, kegyelmezz, kegyelmezz!
Mert mi téged ime királynak fogadunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!“

„A mit bátyánk mondott, közös akaratunk,
Csak ne bánts minket is, jobbágyaid vagyunk!“
A többi óriás ekképen esengett,
„Fogadj el örökös jobbágyidúl minket.“

Felelt János vitéz : „Elfogadom tehát
Egy kikötéssel a kendtek ajánlatát.
Én itt nem maradok, mert tovább kell mennem,
Itt hagyok valakit királynak helyettem.“

Már akárki lesz is, az mindegy énnekem.
Kendtektől csupán ez egyet követelem:
A midőn a szükség úgy hozza magával,
Nálam teremjenek kendtek teljes számmal.“

„Vidd, kegyelmes urunk, magaddal e sípot,
S ott leszünk, mihelyest jobbágyidat hívod.“
Az öreg óriás ezeket mondotta,
S János vitéznek a sípót általadta.

János bedugta a sípot tarsolyába,
Kevélyen gondolva nagy diadalmára,
És számos szerencse-kívánások között
Az óriásoktól aztán elköltözött.

XVI.

Nem bizonyos, mennyi ideig haladott,
De annyi bizonyos, mennél tovább jutott,
Annál sötétebb lett előtte a világ,
S egyszerre csak annyit vesz észre, hogy nem lát.

„Éj van-e vagy szemem világa veszett ki ?“
János vitéz ekkép kezdett gondolkodni,
Nem volt éj, nem veszett ki szeme világa,
Hanem hogy ez volt a sötétség országa.

Nem sütött az égen itt sem nap sem csillag ;
János vitéz csak úgy tapogatva ballag,
Néha feje fölött elreppent valami,
Szárnysuhogás-formát lehetett hallani.

Nem szárnyshogás volt az tulajdonképen,
Boszorkányok szálltak arra seprőnyélen.
Boszorkányoknak a sötétség országa
Rég ideje a hogy birtoka, tanyája.

Ország gyűlését ő kelmök itt tartanak,
Éjfél idejében ide lovaglanak.
Most is gyülekeznek ország gyűlésére
A sötét tartomány kellő közepére.

Egy mélységes barlang fogadta be őket,
A barlang közepén üst alatt tűz égett.
Ajtó nyílásakor meglátta a tüzet
János vitéz s annak irányán sietett.

Mikor János vitéz oda ért : valának
Egybegyülekezve mind a boszorkányok.
Halkan lábujjhegyen a kulcslyukhoz mene,
Furcsa dolgokon is akadt meg a szeme.

A sok vén szipirtyó benn csak úgy hemzsegett,
Hánytak a nagy üstbe békát, patkány-fejet,
Akasztófa tövén nőtt füvet, virágot,
Macskafarkat, kigyót, emberkoponyákat.

De ki tudná sorra mind előszámlálni?
Csakhogy János mingyárt át kezdette látni,
Hogy a barlang nem más, mint boszorkánytanya
Erre egy gondolat agyán átvillana.

Tarsolyához nyult, hogy sípját elővegye,
Az óriásoknak hogy jöjjön serege,
Hanem megakadt a keze valamiben,
Közelebb vizsgálta s látta, hogy mi legyen.

A seprők voltak ott egymás mellé rakva,
Miken a boszorkány-nép oda lovagla.
Főlnyalábolta és messzire elhordá,
Hogy a boszorkányok ne akadjanak rá.

Ekkor visszatért és sipjával füttyentett
És az óriások rögtön megjelentek.
„Rajta, törjetek be szaporán, legények!”
Parancsolá János, s azok betörének.

No hisz keletkezett cifra zenebona ;
A boszorkány serég gyorsan kirohana ;
Keresték a seprőt kétségbeeséssel,
De nem találták, s így nem repülhettek el.

Az óriások sem pihentek azalatt,
Mindenikök egy-egy boszorkányt megragadt,
S úgy vágta a földhöz dühös haragjába',
Hogy szélljellapultak lepénynek módjára.

Legnevezetesebb a dologban az volt,
Hogy valahányszor egy-egy boszorkány megholt,
Mindannyiszor oszlott az égnek homálya,
S derült lassanként a sötétség országa.

Már csaknem egészen nap volt a vidéken,
Az utolsó banya volt a soron épen
Kire ismert János ebbe' a banyába' ?
Hát Iluskájának mostoha anyjára.

„De, kiáltott János, ezt magam döngetem,
S óriás kezéből kivette hirtelen.

Hanem a boszorkány kicsusszant markából,
Ucczu! szaladni kezd, és volt már jó távol.

„A keserves voltát, rugaszkodj' utána!“
Kiáltott most János egyik óriásra.
Szót fogadott ez, és a banyát elkapta.
És a levegőbe magasra hajtotta.

Igy találták meg az utolsó boszorkányt
Halva, János vitéz faluja határán;
S minthogy minden ember gyűlölte, utálta,
Még csak a varju sem károgott utána.

Sötétség országa kiderült végképen,
Örökös homálynak napfény lett helyében,
János vitéz pedig rakatott nagy tüzet,
A tűz minden seprőt hamuvá égetett.

Az óriásoktól azután bucsút vett,
Szivükre kötvén a jobbágyi hűséget.
Ezek ígérték, hogy hűségesek lesznek,
S János vitéz jobbra és ök balra mentek.

XXII.

Vándorolgatott az én János vitézem,
Meggyógyult már szive a bűtől egészen,
Mert mikor keblén a rózsaszálra nézett,
Nem volt az többé bű, a mit akkor érzett.

Ott állott a rózsa mellére akasztva,
Mellyet Iluskája sirjáról szakasztva,
Valami édesség volt érzésében,
Ha János elmerült annak nézésében.

Igy ballagott egyszer. A nap lehanyatlott,
Hagyva maga után piros alkonyatot;
A piros alkony is eltűnt a világról,
Követve fogyó hold sárga világától.

János még ballagott; a mint a hold leszállt,
Ő fáradottan a sötétségben megállt,
S valami halomra fejét lehajtotta,
Hogy fáradalmát az éjben kinyugodja.

Ledőlt, el is aludt, észre nem is véve,
Hogy nem nyugszik máshol, hanem temetőbe';
Temetőhely volt ez, ócska temetőhely,
Harczoltak hantjai a rontó idővel.

Mikor az éjfélnek jött rémes órája,
A száját mindenik sírhalom feltátja,
S fehér lepedőben halvány kisértetek
A sírok torkából kiemelkedtenek.

Tánczot és éneket kezdetek meg legott,
Lábok alatt a föld reszketve dobogott;
Hanem János vitéz álmai közepett
Sem énekszóra, sem tánczra nem ébredett.

A mint egy kisértet őt megpillantotta,
„Ember, élő ember!“ e szót kiáltotta,
„Kapjuk fel, vigyük el! mért olyan vakmerő,
Tartományunkba belépni mikép mer ő?“

És oda suhantak mind a kisértetek,
És körülötte már karéjt képeztenek,
És nyultak utána, de a kakas szólal,
S a kisértet mind eltűnt a kakasszóval.

János is felébredt a kakas szavára,
Testét a hidegtől borzadás átjárta;
Csipős szél lengette a síri füveket,
Lábra szedte magát s utra kerekedett.

XXIII.

János vitéz egy nagy hegy tetején jára,
Hogy a kelő hajnal rásütött arczára.
Gyönyörüséges volt, a mit ekkor látott,
Meg is állt, hogy körülnézzze a világot.

Haldoklófélben volt a hajnali csillag,
Halovány sugára már csak alig csillog,
Mint gyorsan kiröppent fohász, eltűnt végre,
Mikor a fényes nap föllépett az égre.

Föllépett aranyos szekeren ragyogva,
Nyájasan nézett a sik tengerhabokra,
Mik, úgy tetszett, minha még szenderegének,
Elfoglalva térét a végtelenségnek.

Nem mozdult a tenger, de ficzkándoztanak
Sima hátán néha apró tarka halak,
S ha napsugár érte pikkelyes testöket,
Tündöklő gyémántnak fényeként reszketett.

A tengerparton kis halászkunyhó állá ;
Öreg volt a halász, térdig ért szakállá,
Épen mostan akart hálót vetni vízbe,
János oda ment és tőle ezt kérdezte :

„Ha szépen megkérem kendet, öreg bátya,
Átszállít-e engem tenger más partjára ?
Örömet fizetnék, hanem nincsen pénzem,
Tegye meg kend ingyen , köszönettel vészem,“

„Fiam, ha volna, sem kéne pénzed nékem“
Felelt a jó öreg nyájasan, szelíden.
„Megtermi mindenkor a tenger mélysége,
A mi kevésre van éltemnek szüksége.

De micsoda járat vetett téged ide ?
Az óperenciás tenger ez, tudod-e ?
Azért semmi áron által nem vihetlek,
Se vége se hossza ennek a tengernek.“

„Az operenciás?“ kiáltott fel János,
 „Annál inkább vagyok hát kíváncsiságos;
 De már így átmegyek, akárhová jutok.
 Van még egy mód hátra . . . a sípomba fuvok.“

És megfújta sipját. A sipnak szavára
 Egy óriás mingyárt előtte is állt.
 „Át tudsz-e gázolni ezen a tengeren?“
 Kérdi János vitéz „gázolj által velem.“

„Át tudok-e?“ szól az óriás és nevet,
 „Meghiszem azt; foglalj a vállamon helyet.
 Így ni, most kapaszkodj’ meg jól a hajamba.“
 És már meg is indult, a mint ezt kimondta.

XXIV.

Vitte az óriás János vitézünket;
 Nagy lába egyszerre félmérföldet lépett,
 Három hétig vitte szörnyü sebességgel,
 De a tulsó partot csak nem érthették el.

Egyszer a távolság kékellő ködében
Jánosnak valami akad meg szemében.

„Nini, ott már a part!“ szolt megörvendezve.

„Biz az csak egy sziget,“ felelt a ki vitte.

János ezt kérdezte : „És micsoda sziget?“

„Tündérország, róla halhattál eleget.

Tündérország ; ott van a világnak vége,

A tenger azon tul tűnik semmiségbe.“

„Vigy oda hát engem, hűséges jobbágyom,

Mert én azt meglátni fölötte kívánom.“

„Elvihetlek,“ felelt az óriás neki,

„De ott életedet veszély fenyegeti.

Nem olyan könnyü ám a bejárás oda,
Őrizi kapuját sok iszonyú csoda“

„Ne gondolj te azzal, csak vigy el odáig ;

Hogy bemehetek-e vagy nem, majd elvállik.“

Szófogadásra így inté az óriást,

A ki tovább nem is tett semmi kifogást,

Hanem vitte ötét és a partra tette ,

És azután utját visszafelé vette.

XXV.

Tündérország első kapuját őrzötte
Félröfös körmökkel három szilaj medve.
De fáradságosan János keze által
Mind a három medve egy lett a halállal.

„Ez elég lesz mára,“ János ezt gondolta,
Nagy munkája után egy padon nyugodva.
„Ma ezen a helyen kissé megpihenek,
Holnap egy kapuval ismét beljebb megyek.“

És a mint gondolta, akkép cselekedett,
Második kapuhoz másnap közeledett.
De már itt keményebb munka várt ám rája,
Itt őrzőnek három vad oroszlán áll.

Hát nekigyürkőzik; a fenevadakra
Ráront hatalmasan, kardját villogtatva;
Védelmezték azok csunyául magokat,
De csak mind a három élete megszakadt.

Igen feltüzeltelte ez a győzödelem,
Azért, mint tennap, most még csak meg sem pihen,
De letörölve a sűrű verítéket,
A harmadik kapu közelébe lépett.

Uram ne hagyj el! itt volt ám szörnyű strázsa;
Vért jéggé fagyasztó volt rémes látása.
Egy nagy sárkánykigyó áll itt a kapuban;
Elnyelne hat ökröt, akkora szája van.

Bátorság dolgában helyén állott János,
Találós ész sem volt ő nála hiányos,
Látta, hogy kardjával nem boldogul itten,
Más módot keresett hát hogy bemehessen.

A sárkánykigyó nagy száját feltátotta,
Hogy Jánost egyszerre szerteszét harapja;
S mit tesz ez a dolog ilyen állásába?
Hirtelen beugrik a sárkány torkába.

Sárkány derekában kereste a szívet,
Ráakadt és bele kardvasat merített.
A sárkány azonnal széjjelterpeszkedett,
S kinyögte magából a megtört életet.

Hejh János vitéznek került sok bajába,
Míg lyukat fúrhatott sárkány oldalába,
Végtére kifurta, belőle kimászott,
Kaput nyit, és látja szép Tündérországot.

XXVI.

Tündérországhban csak híre sincs a télnek,
Ott örökös tavasz pompájában élnek ;
S nincsen ott nap kelte, nap lenyugovása.
Örökös hajnalnak játszik pirossága.

Benne tündérfiak és tündérleányok
Halált nem ismerve élnek boldogságnak ;
Nem szükséges nekik sem étel sem ital,
Élnek a szerelem édes csókjaival.

Nem sír ott a bánat, de a nagy örömtül
Gyakran a tündérek szeméből könny gördül ;
Leszivárog a könny a föld mélységébe,
És ennek méhében gyémánt lesz belőle.

Szőke tündérlyányok sárga hajaikat
Szálanként keresztülhúzzák a föld alatt ;
E szálakból válik az aranyak ércze,
Kincsleső emberek nem kis örömére.

A tündérgyerekek ott szivárványt fonnak
Szemsugarából a tündérleányoknak ;
Mikor a szivárványt jó hosszúra fonták,
Ékesítik vele a felhős ég boltját.

Van a tündéreknek virágnyoszolyája,
Örömtől ittasan heverésznek rája ;
Illatterhes szellők lanyha fuvallatja
Őket a nyoszolyán álomba ringatja.

És a melly világot álmaikban látnak,
Tündérország még csak árnya e világnak.
Ha a földi ember először lyányt ölel,
Ennek az álomnak gyönyöre tölti el.

XXVII.

Hogy belépett János vitéz ez országba,
Mindent, a mit látott, csodálkozva láta.
A rózsaszín fénytől kápráztak szemei,
Alig hogy merészelt körültekinteni.

Meg nem futamodtak tőle a tündérek,
Gyermekszelídséggel hozzá közelgének,
Illették őt nyájas enyelgő beszéddel,
És a szigetbe őt mélyen vezették el.

A mint János vitéz mindent megszemléle,
S végtére álmából mintegy föleszméle :
Kétségbeesés szállt szívének tájára,
Mert eszébe jutott kedves Iluskája.

„Itt hát, hol országa van a szerelemnek,
Az életen által én egyedül menjek ?
A merre tekintek, azt mutassa minden,
Hogy boldogság csak az én szívemben nincsen ?“

Tündérországnak egy tó állott közepén,
János vitéz búsan annak partjára mén,
S a rózsát, melly sírján termett kedvesének,
Levette kebléről, s ekkép szólítá meg :

„Te egyetlen kincsem! hamva kedvesemnek!
Mutasd meg az utat, én is majd követlek.“
S beveté a rózsát a tónak habjába;
Nem sok híja volt, hogy ő is ment utána

De csodák csodája! mit látott, mit látott!
Látta Iluskává válni a virágot.
Eszeveszettséggel rohant a habokba,
S a föltámadt leányt kiszabadította.

Hát az élet vize volt ez a tó itten,
Mindent föltámasztó, a hova csak cseppen.
Iluska porából nőtt ki az a rózsza,
Igy halottaiból őt föltámasztotta.

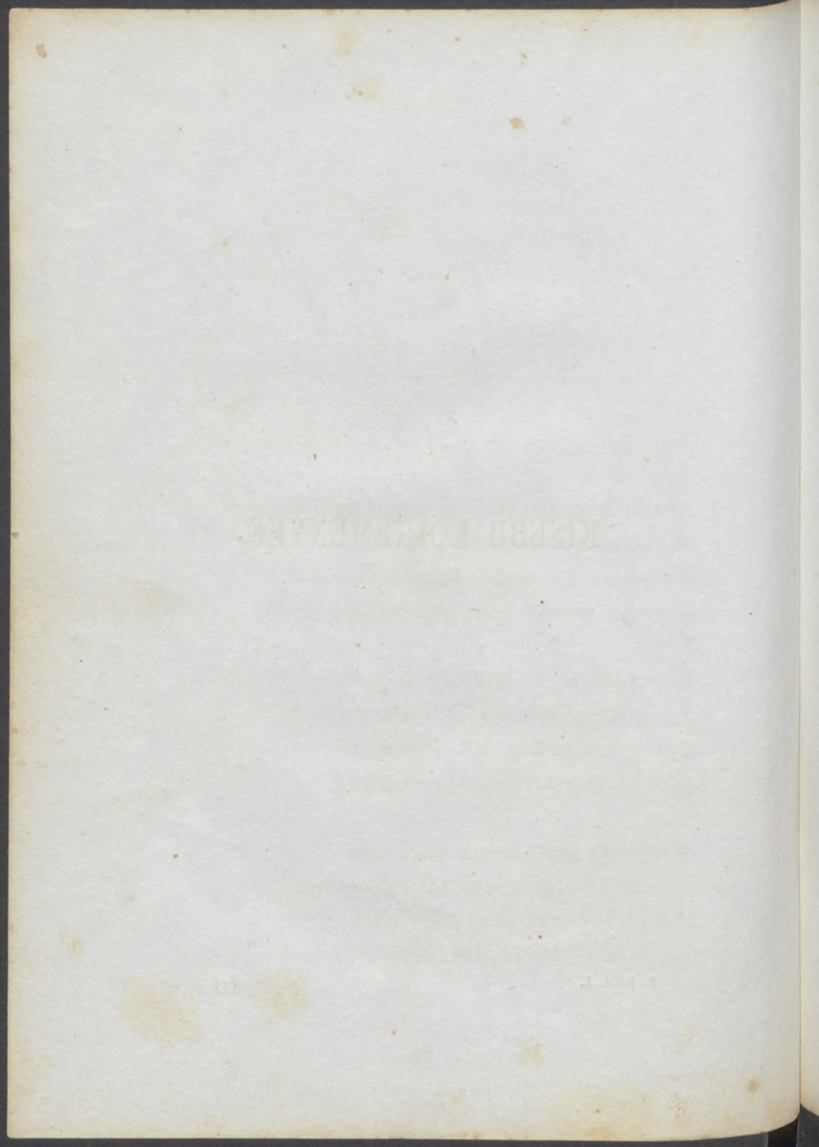
Mindent el tudnék én beszélni ékesen,
Csak János vitéznek akkori kedvét nem,
Mikor Iluskáját a vizből kihozta,
S rég szomjas ajakán égett első csókja.

Be szép volt Iluska! a tündérleányok
Gyönyörködő szemmel mind rá bámulának ;
Őt királynéjoknak meg is választották,
A tündérfiak meg Jánost királyokká.

A tündérnemzetség gyönyörű körében
S kedves Iluskája szerető ölében
Mai napig János vitéz ő kegyelme
Szép Tündérországnak boldog fejedelme.

(Pest.)

KISEBB KÖLTEMÉNYEK.

1842.

Hazámban.

Arany kalászszal ékes rónaság,
Mellynek fölötté lenge délibáb
Enyelgve üz tündér játékokat,
Ismersz-e még? oh ismerd meg fiad!

Rég volt, igaz, midőn e jegenyék
Árnyékain utószor pihének
Fejem fölött mig őszi légen át
Vándor darúid V betűje szállt;

Midőn az ősi háznak küszöbén
A búcsu tördelt hangját rebegém;
S a jó anyának áldó végszavát
A szellők már régen széthordozák.

Azóta hosszú évsor született,
És hosszú évsor veszte életet,
S a változó szerencse szekerén
A nagy világot összejártam én.

A nagy világ az életiskola ;
Verítékemből ott sok elfolya,
Mert olly göröngyös, olly kemény az ut,
Az ember annyi sivatagra jut.

Ezt én tudom — mikép nem tudja más —
Kit örömével a tapasztalás
Sötét pohárból annyiszor kínált,
Hogy ittam volna inkább a halált!

De most a bút, a hosszú kínokat,
Mellyektől szívem olly gyakran dagadt,
És minden szenvedés emlékzetét
Egy szent öröm könyűje mossa szét ;

Mert a hol enyhe bölcsőm lágy ölen
Az anyatejnek mézét izlelém ;
Vidám napod mosolyg ismét reám,
Hű gyermekekre, édes szép hazám !

A Dunán.

Folyam, kebled hányszor repeszi meg
Hajó futása s dúló fergeteg!

S a seb mi hosszú és a seb mi mély!
Minőt a szíven nem vág szenvedély.

Még is, ha elmegy fergeteg s hajó,
A seb begyógyul, s minden újra jó.

S az emberszív ha egyszer megreped :
Nincs balzsam, melly hegeszsze a sebet,

(Komárom.)

K..... Vilmos barátomhoz.

Katonának számüzött balvégzetem,
S kétszer élt a szép tavasz a ligeten,
A ligeten, oh de nem e szív fölött,
Míg sorsomnak rabbilincse megtörött.

Még is — bár a léleksújtó vész miatt,
 Melly emésztő hatalommal rám szakadt,
 Keservesen megsiratni van okom —
 E két tavaszt megsiratni nem fogom.

Hű bajtárs, e két diszetlen kikelet
 Tön enyémmé mindörökre tégedet ;
 S nem két évet, volna kettő életem :
 Érted adnám mind a kettőt szívesen.

Én tudom, mit érsz te nékem, jó barát !
 Jó, minőt az isten többé soh'sem ad ;
 Te valál, ki vélem híven felezed
 A nyomornak végső falatkenyerét.

E falattal nekem adtad lelkedet,
 E falattal lelkünk összekötetett ;
 És nincsen hely, nincs erőszak, nincs idő,
 Szent frigyünk szép kötelét eltéphető.

S a mint nincs hely, sem erőszak, sem idő,
 Szent frigyünk szép kötelét eltéphető :
 Nins is ember, a ki olly két szívre lel,
 Melly egyezzen, mint egyez e két kebel.

Minket egy sors fondor kénye hányt-vetett,
 Minket egy csillagnak fénye vezetett,
 Még szerelmet is egy lénynek áldozánk —
 Neked éltünk, érted égtünk, jó hazánk!

Oh, midőn a két közember homlokát
 Néma bánat mély redői ránczolák :
 A ki látta, nem gondolta, jól tudom,
 Hogy keservünk téged gyászol, drága hon!

És ha néha jobb időkben a pohár
 Bútemetni köztünk kézről kézre járt :
 Ott is a hon éltetését zengte szánk,
 Ott is a hon megvetőit átkozánk.

Messze vagy most, messze tőlem, jó barát!
 De ne nyomd el a reménynek szép szavát,
 Melly hitetve súgja, hogy megjő a kor,
 Hol szivünk hév ölelés közt összeforr.

S él az isten, s tudni fogja, hogyha él :
 Mit szenvedtem, s te bajtárs, mit szenvedél ;
 Él az isten, a ki annyi bánatért
 Tán megadja akkor a várt pályabért.

(Mező-Berény.)

Két vándor.

Honán kül a fiú,
Honában a patak
Magas hegyek között
Együtt vándorlanak.

De míg az ifju megy
Csüggedt lépésivel,
Sziklákon a patak
Gyorsan sikamlik el;

S az ifju ajkain
Míg néma csend honol,
Az illanó vizár
Vig hangokat danol.

A hegysor elmarad;
Az ifju s a patak
Sík róna térein
Tovább vándorlanak.

De, ifju és patak!
Oly gyorsan szerepet
A róna térein
Miért cseréltetek?

Hallgatnak a habok,
S ballagva lejtenek,
Míg gyors szökés között
Az ifju dalt zeneg.

Az elnémult patak
Honát vesztette el;
A dalra kelt fiú
Ismét honára lel.
(Pápa.)

A borozó.

Gondüző boroecska mellett
Vigan illan életem;
Gondüző boroecska mellett,
Sors, hatalmad nevetem.

És mit ámultok? ha mondom,
Hogy csak a bor istene,
A kit én imádok, a ki
E kebelnek mindene.

És a bor vidám hevében
Fütyentek rád, zord világ!
Szívemet hol annyi kinnak
Skorpiói szaggaták.

Bor taníta húrjaimra
Csalni nyájas éneket;
Bor taníta elfeledni,
Csalfa lyányok, titeket.

Egykor majd borocska mellől
A halál ha üzni jő:
Még egy korty — s nevetve dülök
Jégöledbe, temető!

(Pápa.)

Furcsa történet.

„Öcsém uram, vigyázzon magára,
Vagy inkább az oldalbordájára;
Fiatal is szép is a menyecske —
Ugy segéljen, kutya van a kertbe’.“

„Bátyám uram, mit nem kell hallanom?
Szomorú az eset, ha úgy vagyon;
No de míg másnak fúja kását,
Meg ne égesse a maga száját.“

„Öcsém uram! mit gondol, az égre?
Az én öregem ezt már tullépte“
„Hja, a söt vén kecske is megnyalja.
Hanem ez csak úgy van mondva, tudja.“

Igy az agg szomszéd jó indulatja
Öcscse urát gyakran látogatja;
S soh'sem hiányzik illye tén leczke:
Fiatal is szép is a menyecske.

Történik, hogy a jó szomszéd bátya
 Öcses' urától elmarad sokára.
 Megtudni, hogy mi ennek az oka,
 Öcscse ura hozzája ballaga.

S akkőzben, hogy ballagott hozzája,
 Már készűlt is erősen reája,
 Mit feleljen? ha majd szól a leczke:
 Fiatal is szép is a mennyecske.

De most ez egyszer a szomszéd bátya
 Jó tanácsával elő nem álla;
 Hanem, ülvén a kemencze mellett,
 Nagy szomorún ilyen szókat ejtett:

„Öcsém uramnak igaza vala,
 Mikoriban azt mondotta, hogy a“
 S felsikolt felesége magzatja,
 S a jó öreg — mit tegyen? — ringatja.

(Duna-Vecse.)

Első szerepem.

Szinészszé lettem. Megkapám
Az első szerepet,
S a színpadon először is
Nevetnem kellett.

Én a szerepben jó izűn
S szivemből neveték :
Pályámon, oh úgy is tudom,
Leend ok sírni még.

(Székes-Fejérvár.)

Vadonban.

Éj leng alá a mély vadonra,
S az út majd jobb- majd balra tér ;
Lépteim bolyongva tévedeznek —
Ki lesz előttem hű vezér ?

A menny ivén ugyan fölöttem
Ragyognak égő csillagok,
De vajh talál-e célra pályám,
Ha lángjaiknak hinni fog?

Az égi fények ezredénél
A lyányszem tündöklőbb vala,
S még is, ki hittem sugarának,
Hajh engem még is megcsala!

(Veszprém.)

Felköszöntés.

Miljom átok! bort a billikomba,
Részegítő, lánghullámu bort!
Melly keservet és bút martalékul
A felejtés örvényébe hord.

Bort öblébe váltig a kehelynek,
Bort élembe szakadatlanúl!
Ide nézzen a puszták homokja,
És ha nem tud inni, megtanúl.

Kedvben ég e csont velője már is,
 És eremben a kék habja forr ;
 Üdv neked, te mámorok homálya !
 Üdv neked, te mámor anyja, bor !

Hah, e kancsó a mesés világnak
 Feneketlen hordaja talán ?
 Bort belé ! mert nem szivelhetem, ha
 Pusztá szájjal ásítóz reám ;

Bort belé ! hogy felköszöntsön ajkam —
 Éljen a nemes keblű barát,
 Ki midőn a vész harangja zúgott,
 Szent hűséggel nyujtá jobb karát ;

Éljen a világ dicső folyása
 És az élet és a szép világ
 S az igazság védpalástja, melly az
 Üldözöttnek menedéket ad ;

Éljen a sziv biztató vezére,
 A varázsdalt pengető remény ;
 Éljen a menny, a pokol és minden,
 Minden éljen oh csak vesszek én !

(Pápá.)

Disznótorban.

Nyelvek és fülek csend,
Figyelem !
Szóm fontos, beszédre
Emelem.

Halljátok, mit ajkim
Zengenek ;
Egyszersmind az ég is
Hallja meg.

Hosszan nyuljon, mint e
Hurkaszál,
Életünk rokkáján
A fonál.

Valamint e sültre
A mi szánk :
Mosolyogjon a sors
Szája ránk ;

S pályánk áldásával
Öntse le
Mint e kását a zsír
Özöne.

S életünk fölé ha
A halál
Romboló torát meg-
Ülni száll:

Egy gömböcz legyen a
Magas ég,
És mi a gömböczben
Töltelék!

(Székes-Fejérvár.)

Mi haszna, hogy a csoroszlya. . . .

Mi haszna, hogy a csoroszlya
Az ugart fölhasogatja?
Hogyha magot nem vetsz bele,
Csak kóróval leszen tele.

Hejh kis leány, pillantatod
Mélyen a szivembe hatott;
Mint a földet a csoroszlya,
Azt keresztülhasogatta.

De hiába hasogatta,
Azért csak bú terem rajta!
Ültesd bele szerelmedet,
Ugy nő rózsza tövis helyett.

(Pápa.)

Járnak, kelnek sokan zöld erdőben ;

Járnak, kelnek sokan zöld erdőben ;
Vagyon a nap épen lemenőben.
Rózsákat fest utósó sugára
Dombtetőre, lombok sudarára.

De veszik ők mind ezt csekélyebbnek,
Semhogy rajta megörvendezzenek ;
Párosult két vad galamb bűgása —
Ebben fakad örömök forrása.

Járok, kelek én is zöld erdőben.
 Nap lementén van gyönyörűségem,
 Nap lementén, nap piros sugarán,
 A mint játszik a lombok sudarán.

Csak ne volna galambok bűgása —
 Ebben fakad bánatom forrása;
 Mert ha látom szép páros voltokat,
 Megsiratnom kell árva magamat.

(Mező-Berény.)

Hortobágyi kocsmárosné. . . .

Hortobágyi kocsmárosné, angyalom!
 Tegyen ide egy üveg bort, hadd iszom;
 Debreczentől Nagy-Hortobágy messze van,
 Debreczentől Hortobágyig szomjaztam.

Szilaj nótát füttyörésznek a szelek.
 Lelkem, testem majd megveszi a hideg:
 Tekintsen rám, kocsmárosné violám!
 Fölmelegszen kökényszeme sugarán.

Kocsmárosné, hejh hol termett a bora?
Savanyú, mint az éretlen vadalma.
Csókolja meg az ajkamat szaporán,
Édes a csók, megédesül tőle szám.

Szép menyecske.... savanyú bor... édes csók...
Az én lábam ide s tova tántorog;
Öleljen meg, kocsmárosné édesem!
Ne várja, míg itt hosszában elesem.

Ejh galambom, millyen puha a keble!
Hadd nyugodjam csak egy kicsit fölötte;
Úgy is kemény ágyam lesz az éjszaka,
Messze lakom, nem érek még ma haza.

(Hortobágy.)

1843.

Távolból.

Kis lak áll a nagy Duna mentében;
Oh mi drága e lakocska nékem!
Könnyben úszik két szemem pillája,
Valahányszor emlékszem reája.

Bár maradtam volna benne végig!
De az embert vágyai vezérlik;
Vágyaimnak sólyomszárnya támadt,
S oda hagytam öslakom s anyámat.

Kinok égtek a szülőkebelben,
Hogy bucsúmnak csókját rá leheltem;
S kínja langi el nem aluvának
Jéggyöngyétől szeme harmatának.

Mint ölelt át reszkető karával!
 Mint marasztott esdeklő szavával!
 Oh, ha akkor látok a világba:
 Nem marasztott volna tán hiába.

Szép reményink hajnalcsillagánál
 A jövőndő tündéerkert gyanánt áll;
 S csak midőn a tömkelegbe lépünk,
 Venni észre gyászós tévedésünk.

Engem is hogy csillogó reményem
 Biztatott csak, minek elbeszélnem?
 S hogy mióta járom a világot,
 Bolygó lábam száz tövisre hágott.

....Szép hazámba ismerősök mennek;
 Jó anyámnak tőlök mit izenjek?
 Szóljatok be, földiek, ha léssen
 Utazástok háza közelében.

Mondjátok, hogy könnyeit ne öntse,
 Mert fiának kedvez a szerencse — —
 Ah, ha tudná, milly nyomorban élek,
 Megrepedne a szive szegénynek!

(Pozsony.)

Az én mátkám.

Istenem, be várva várom
Azt az órát, a midőn,
Kit nekem rendelt a végzet,
A leány ölembe jön.

És ugyan ki és minő lesz
Majd az én szerelmesem?
Ugy sovárgok tudni, mint még
Nem sovárga senki sem.

Szőke, barna lesz-e fürte?
Szeme kék vagy fekete?
Felnyuló-e, mint a czédrus,
Gömhölyü-e termete?

Szép a szőke, szép a barna,
Mind a kettő szép, ha szép;
Hátha még a bájjal aztán
A jószág is frigybe lép!

Isten, illyet adjsza nékem,
 S nem bánom — csak illyet adj —
 Akár szőke, akár barna,
 Akár kicsiny, akár nagy!

(Pozsony.)

Dinomdánom.

Hegedűszó, furulyaszó, czimbalom
 Van-e még, kit a búbánat terhe nyom?
 A kinél van, igazítsa el a bút,
 Nehogy nek i mutassuk meg, hol az út?

A búbánat gonosz vendég, rossz madár,
 A kebelbe életet, vért lopni jár.
 A búbánat szívet rágó ürgefi;
 Borral lehet, borral kell kiönteni.

A bor éleszt, a bor éget, mint a csók —
 Csókot, lányka, hosszut, édest, lángolót!
 Csókod lángja, mint a napfény, menyeyei,
 Melly az élőfán a lombot neveli.

Lombon fakad, lombon fejlík a virág,
 Lomb ne'kül, virág ne'kül mit ér az ág ?
 Hogyha pusztán s szárazon a törzsök áll,
 Hamar éri a sodró vész, a halál

Hah halál, te nagy kérdéscjel, mellyre még
 Nem felele sem idő sem bölcseség,
 Mivel áldasz, mivel versz a sír után ?
 Van-e ott is élet és bor és leány ?

Mit törődöm, mit tünődöm még sokat !
 Élek most, és ölelem, mi élvét ad ;
 S mi ad élvét, hogyha nem bor és leány ?
 Éljen a lyány, éljen a bor húzd, cigány !

(Kecskemét.)

Jövendölés.

„Mondád, anyám, hogy álmainkat
 Éjente festi égi kéz ;
 Az álom ablak, mellyen által
 Lelkünk szeme jövöbe néz.

Anyám, álmodtam én is egyet,
 Nem fejtenéd meg, mit jelent?
 Szárnyim nővének, s átröpültem
 A levegőt, a végtelent.“

,Fiacskám, lelkem drága napja,
 Napomnak fénye! örvendezz;
 Hosszúra nyújtja élted isten,
 Álmodnak boldog titka ez.‘ —

És nőtt a gyermek, lánggra lobbant
 Meleg keblén az ifjukur,
 S a dal malasztos enyh a szívncck,
 Midőn hullámszó vére forr.

Lantot ragadt az ifju karja,
 Lantjának adta érzetét,
 S dalszárnyon a lángérezemények
 Madárként szálltak szerteszét.

Égig röpült a bűvös ének,
 Lehozta a hír csillagát,
 És a költőnek, sугarából
 Font homlokára koronát.

De méreg a dal édes méze ;
 S mit a költő a lantnak ad,
 Szívének mindenik virága,
 Éltéből egy-egy drága nap.

Pokollá lett az érzelemláng,
 És ő a lángban martalék ;
 A földön őt az életfának
 Csak egy kis ága tartja még.

Ott fekszik ő halálos ágyon,
 Sok szenvedésnek gyermeke,
 S hallá, mit a szülő bús ajka
 Kínjának hangján rebege :

„Halál, ne vidd el őt karomból,
 Ne vidd korán el a fiut ;
 Soká ígérte őt éltetni
 Az ég vagy álmunk is hazud ? . . .“

„Anyám, az álmok nem hazudnak ;
 Takarjon bár a szemfödél :
 Dicső neve költő fiadnak,
 Anyám, soká, örökkön él.“

(Kecskemét.)

L né.

Én alkotóm! mindenható vagy:
Hozd vissza a pillantatot,
Midőn e hölgy a szerelemnek
Első tüzére gyúladott;
Midőn ajkán a vallomásnak
Első, szent hangja reszkete,
S ott én legyek, kit csókra hí föl
Édes kedves tekintete!

S mit adjak érte? . . . E husz éves
Életnek vedd el tavaszát,
A szép remények tündérföldét,
Mit lelkem a jövőben lát;
S ha nyílik út embernek égbe,
És üdvességet osztasz ott:
E túlvilági üdvességből
Végy el egy drága századot!

(Pest.)

Halálvág.

Sírt nekem, sírt és koporsót,
Mélyen fekvőt föld alatt!
Hol nem élnek érzemények,
Hol nincs többé gondolat.

Oh fej, oh kebel, te kettős
Átok életem felett!
Mért kinezni lángcsapásu
Ostorokkal engemet?

Mért a vágy e lázas agyban,
Szállni csillagok fölé?
Hogyha őt a sors haragja
Földön csúszeni rendelé.

Vagy ha száll e vágyak szárnya,
Mért nincs rajta égi toll?
Melly vigyen, hol a magasban
Halhatatlanság honol;

És ha puszta nekem üdvben
E világ, mért a kebel?
Megteremtve, hogy lakóul
Örömet fogadjon el.

Vagy ha van szív, melly ha kéjben
Föllobogva érzene,
Mért reám e jégtekintet?
Boldogságnak istene!

Sírt nekem, sírt és koporsót,
Mélyen fekvőt föld alatt,
Hol nem élnek érzemények,
Hol nincs többé gondolat....

(Kecske-mét.)

Farkaskaland.

,Pajtás, te ettél, véres a fogad;
S mi szenvedünk éhségi kínokat.

Mogorva a tél, puszta a határ,
Rajt' a vihar légparipája jár;

Csak ember és állatnak nincs nyoma
De most beszélj, hol volt a lakoma ?

Igy kérdi társát a farkassereg,
Kit érkezéskor üdvezeltének.

A jóllakott nem késik szólani,
És tőle illy beszédet hallani :

„Ott a vityilló pusztaközepen,
Él a juhász és felesége benn.

A ház mögött pedig terül az ól,
Honnan juhoknak bégetése szól.

E lakhoz éjszakának idején
Két utazó suhant. Egy urfi s én.

A pásztornéra titkon foga fájt
Az urfinak, s én éhezém a nyájt.

Ott sompolygott ő a kunyhó előtt.
Juhot nem kaptam én megettem őt.“

(Kecskemét.)

Pálnapkor.

Itt van a tél, a hideg tél
Közepe,
Zúgolódik az idő kinn
Ízibe.

Zúgolódjék! egyéb dolga
Nincs neki;
Úgy akarja, hagyjuk kedvét
Tölteni.

Hisz nekünk ez úgy sem árthat,
Igaz-e?
Meg nem fázunk — jó meleg van
Ide be.

A kandallón pattog a fa,
Ég a tűz,
S a kulacsnak kotyogása
Fagyot űz.

Hát a csók piros menyecskek
 Ajakán?
 Az hevíti ám az embert
 Igazán.

Háborogj hát, istenadta
 Ideje!
 Föl sem vesszük víg barátim,
 Igaz-e?

(Kecskemét.)

Matildhoz.

Mért vagy hozzám olyan idegen?
 Mért tekintesz rám olly hidegen?
 Hidegen, mint téli napsugár,
 Mellynek mosolya is fagygyal jár.

Be sokat szeretnék mondani,
 S alig merlek megszólítani;
 Alig merlek nézni, hejh pedig
 Elnézuélek világ végeig!

Emelj föl magadhoz engemet,
Fogadd el neked szánt lelkemet,
Annyibul ha megérdemli tán,
Hogy szeretni képes igazán.

Oh szerelmem, forró szerelem,
Forróbb, mint a dél nyárközepén;
Ha a nap illy tüzzel sütne ránk,
Rég elégett volna a világ.

(Debreczen.)

Én.

A világ az isten kertje ;
Gyom s virág vagytok ti benne,
Emberek!
Én a kertnek egy kis magja,
De az úr ha pártom fogja :
Benne gyom tán nem leszek.

Tiszta e kebelnek mélye ;
Égi kéz lövelt beléje
Lángokat.

És a lángok szüzen égnek
Szent oltárúl az erénynek
El nem romlott szív alatt,

Nem építetek sors kegyére,
Tűrök, mit fejemre mére,
Jót, rosztat ;
Mit ma ád, elvész holnap ;
Majd megadja, a mit elkap ; —
Jellemképe : változat.

Mint a róna, hol születtem,
Lelkem útja tetteimben
Egyenes ;
Szavaimmal egy az érzet,
Czélra jutni álbeszédet
Tétovázva nem keres.

És az ég szivem földébe,
Drága fátat ülteté be,
Szerelem !
Koszorúba fűzöm ágit,
Koszorúm szerény virágit
A hazának szentelem.

(Kecskemét.)

Barátimhoz

Nos, fiúk, nem szólt a szarka
Házfödélteken?
Vagé ki álmodá meg, hogy ma
Vendégtek leszen?

De mi a kö! mért e hosszú
Méla bámulás?
H'sz én vagyok, ha nem csalódom,
Én és senki más.

Vagy feledve már talán a
Régi jó barát?
Nem hihetem, hogy reátok
Illenek e vád.

A szövetség, mellynek szála
Minket összefont,
Áll, a mig csak vért bír 'a szív
És velőt a csont.

No de kissé meglepett tán
Jöttem, ügy-e bár?
Hja, öcséim, velem a sors
Furcsa tánczot jár.

Köztem s közte folyton folyva
Tart a háború,
S majd lenyom, majd mint a pelyhet
Végtelenbe fú.

De azért nem csüggedünk ám,
A ki lelke van!
Szembeszállok ő kelmével
Bátran, szilajan.

S tán ha látja sors komám, hogy
Csüggedés nem ért:
Egykor annál bőkezűbben
Nyujtja majd a bért....

Eh, de mit most okoskodni!
Csapjatok kezet;
Jó barát markába csapni
Kedves élvezet.

S melly bennünket illy váratlan
Együvé hozott,
Áldomással ünnepeljük
A pompás napot!

(Pápa.)

Szeget szeggel.

Jaj, a hátam, jaj, a hátam
Oda van!
Szomszéd bácsi kiporozta
Csúfosan.
Átkozott a görcsös fütykös
Somnye!e!
Melylyel engem olly pogányul
Csépele.

Mért is tart hát kertet s benne
Körtefát?
És az isten rá gyümölcsöt
Minek ád?

Csábitólag kandikált a
Körte rám ;
Csábjaít ki már sehogy sem
Állhatám.

Átugortam a palánkon —
Átesém !
Hogy megingott bele májam
És vesém.
S nem elég ez ; szomszéd bácsi
Rajta kap,
S akkor jött még a valódi
Haddelhadd.

Én teremtőn ! mért is értem
E napot ?
Megrakott, kogy minden csontom
Ropogott.
Nesze, monda, nesze másik,
Harmadik !
És a mindentudó tudja,
Hányadik.

Jelen volt a holdvilág a
Lakzinál ;
Búsan nézte : szomszéd bácsi
Mit csinál.
Fellegekből vett magára
Gyászmezet,
És megosztva szenvedésem
Könnyezett.

Ő, csak ő nem könyörüle
Egyedül ;
Három a táncz! monda, s egyre
Hegedült, —
Hegedült a bottal hátam
Közepén,
Keservesen, siralmasan
Jártam én.

.... De'szen jól van! kiheverem
Én e bajt,
S visszakapja még a kölcsönt,
Vissza majd.

Tudjuk, hányat vert az óra,
Tudjuk ám!
Ön is rak a tüzre rossz fát,
Bácsikám.

Ablakunkhoz estenként mért
Sompolyog?
Vettem észre, hányadán van
A dolog.
Más szemében ő a szálkát
Megléli,
S az övében a gerendát
Feledi.

A deákné vászonánál
Ő se' jobb:
Engem dönget a lopásért
S szinte lop;
Lopni jár ő, csókot lopni
Nénihez,
Míg anyánk a bibliában
Levelez.

Tegye lábát ablakunkhoz
Ezután :
Fogadom, nem nézek által
A szitán.
Megugratni vagy anyánkat
Hívom át,
Vagy leöntöm dézsa vízzel
A nyakát!

(Puszta-Palota.)

Élő halott.

Egem ki nem derül,
Ha jő a kikelet ;
Egem be nem borúl,
Ha látom a telet,

Mint őszi alkonyon
A félhomályu köd,
Fásult egykedvűség
Mereng szivem fölött.

Ellenség, jó barát,
Végeztem veletek;
Senkit nem gyűlölök,
Senkit nem szeretek.

Nincs semmi örömem,
Nincs semmi bánatom;
Érzelmim, vágyaim
Mind mind elaltatom.

Ohajtásim közül
Ébren csak egy marad:
Aludjam én minél
Előbb a föld alatt.

(Debreczen).

Temetőben.

Fölhangolom olykor a lant idegeit,
Megzengeni téged, o kellemes élet!
— Mert kellemes az, noha sok sebet ejt,
És rengetegekre nem egy uta téved.

De bármi magasra törekszik a dal,
Bármint csalogassam az életi mézzel :
Mélázva örömtelen hangjaival
Mindenkor a sírban, a sírban enyész el.

Kivánatos a tavasz éke nekem,
Indúlok is ollykor örülni virághoz ;
S míg kertbe röpíti sugárit a szem,
Lábam temetői kereszték alá hoz.

Itt élek a sziv komoly álmainak
A halk temető morajatlan ölében ;
Ákáczaik lombja rezegve inog,
Hintázza az est fuvalomja szelíden.

A szobrok a domboru hant elején
Mindannyi betűi egy isteni lapnak ;
Nagy gondolatit mikor olvasom én :
A sírba, a sírba az égbe ragadnak.

Bús, tompa harang konog a faluban.
Új gödröt amott komor emberek ásnek.
Gyászhangja kíséri ahítatosan
A holtat honához a hamvadozásnak.

Sejtése szívemnek aligha csaland :
Nem messze lehet keze már az időnek,
Melly engem is ágyba tesz itten alatt,
S szememre halál örök álmai jönek.

Isten neki! üssön, ha ütnie kell,
Melly pályafutásom elállja, az óra ;
Létem fonalai, szakadozzatok el,
Társim, bucsucsókot a hervadozóra.

S mit sorsom elérni nem engede, nem!
Bár vágyaimon koszorúba szövődék :
Isten veled, égi virág . . . szerelem!
S föld hajnali csillaga, napja . . . dicsőség!

(Gödöllő.)

Megúnt rabság.

Mindent elkövettem,
A mi lehetett,
Jó remény fejében,
Hogy majd megszeret.

Féktelen, szilaj volt
Lelkem, mint a tűz,
Mellyet a szél meggyúlt
Háztetőkön üz ;

És lettem szelíd láng,
Min melegszenek
Őszi estén békés
Pásztoemberek.

Voltam mélybe omló
Bérczi zuhatag,
Habjaim robajjal
Szakadoztanak ;

S lettem méla csermely,
Halk, morajtalan,
Kedvemet lelő a
Part virágiban.

Voltam sziklahomlok,
Zordon és magas,
Hol lakott mennydörgő
Villám s büszke sas ;

S lettem völgy ölébe
Rejtezett berek,
Mellyben csalogányok
Búja kesereg.

Voltam . . . mi nem voltam!
Mivé nem levék!
És a lyányka most is
Csak a régi még.

Nem, tovább nem üzöm!
Mert ez drága bér;
Tán illy áldozattal
A díj föl sem ér.

Szerelem, lerázom
Fölvett lánczodat,
Kedves láncz, igaz, de
Még is láncz marad.

Most hát lelke, repdess
Régi szárnyadon,
Merre a szabadság
Végtelenje von!

(Debreczen.)

Lopott ló.

Mint a porszem szélvész
Fuvatán,
Röpül a legény gyors
Paripán.

„Honnan, atyafi, olly
Hevenyén ?“
„Pusztáról csikóval
Jövök én.

A nyerítő ménes
Ott legel ;
Pej csikómat onnan
Loptam el.

Túri vásár nincsen
Messze már ;
Szegény legény oda
Lovon jár.“

,Ejh, nem ugy, jó földi,
Nem ugy ám!
Adja kend csak vissza
Paripám.

Enyim a ménes, melly
Ott legel.
A csikót kend tőlem
Lopta el. —

De szavára nem hajt
A betyár;
Ő kegyelme már jó
Tova jár.

Még is a gazdának
Vígaszul'
Hátrafordulván, így
Válaszol:

„Föl se vegye kárát,
Gazd' uram;
Hiszen úgy is elég
Lova van.

Hejh, csak egy szívet birt
 E kebel —
 Azt is a kend lyánya
 Lopta el.“

(Kecskemét.)

Szemrehányás.

Már ezt föl nem tettem rólad,
 Szív barátom!
 Te ugyan derék legény vagy,
 A mint látom.

Oh te szív, te szív, te csalfa,
 Háladatlan!
 Szólj: ki véde annyi baj közt
 Szakadatlan?

Sorscsapási buzogányok
 Súlyá ellen,
 Mondd, ki őrze? mondd, ki óva?
 Nemde mellem?

Lám, e mellnek bizton voltál
Rejtekében,
Bekeríte csontfalával
Bástyaképen.

S ím, hogy fordult most a koczka,
S a szerencse
Kis szeszélye víg ajakkal
Rád köszönte :

Mostan — ahha, háladatlan! —
Örömedben
Háborogva, zajgva tombolsz
Őröd ellen.

Égsz, dagadsz alig hogy bírom
E keresztet
Mellemet majd meggyújtod, majd
Megrepszted.

(Pest.)

Kördal.

Bús az ember, ha nincs kedve ;
Borba van a kedvmag vetve.
Hát azért iszunk mi mindig,
Meg sem állunk tiz-husz pintig.

Van minékünk pinczénk, házunk,
Mindazáltal itt tanyázunk,
Itt tanyázunk nap hosszában,
Itt tanyázunk a kocsmában.

Itt tanyázunk, mert van nékünk,
Mert van nékünk feleségünk.
Nyelves, szájás mind az asszony ;
Rá az ember hogy hallgasson ?

Van minékünk egy kis pénzünk,
De a pénzre mi nem nézünk ;
Úgy is holtig él az ember,
Költeni ha mer, ha nem mer.

Hát azért csak iddógálunk,
Míg fel nem kötik az állunk,
Iddógálunk nap hosszában,
Iddógálunk a kocsmában.

(Pest.)

Az utósó alamizsna.

A költő és a sorsharag
Egy anyaméhből született;
Ikertestvérek voltak ők,
Együtt bolygák az életet.

Fa, mint most, akkor is virult,
Árnyában sok megnyűgódott;
De használt a költőnek is:
Ágáról tört koldúsbótot.

S ezek valának társai:
Koldúsbót és a sorsharag;
Elhagyja minden hűtlenül,
Csak e kettő, mi hű marad.

És lanja! lantja hova lön?
Hisz a költőnek lantja van . . .
Igen bizony, volt lantja is,
Melly zenge bűvösbájosan.

Megpenditette húrjait
Menydörgő éjben egykoron,
S a mennydörgésnek ágyuja
Elszenderült e hangokon.

S az ég, a barna, haragos,
Midőn danáját hallaná:
Feledni kezdé a boszút,¹
S csillagmosolyal néze rá.

És a költő megéhezett,
És emberek közé mene.
Tudá: az emberszív kemény;
De vélte: lágyít a zene.

S melly a vihart elaltalá,
És földeríté az eget,
Elandalító hurjain
Az ének újra zenegett.

De mellyet ég, vihar megért,
 A dalt ember nem érli meg
 És ím a lant elszégyenül,
 S fájdalmában ketté reped. —

Ez volt a lant története.
 A költőből tovább mi lett?
 Soká nyögé — nem tudni, hol? —
 Az inségterhes életet.

Egy újabb nemzedék előtt
 Évek multán megjelenék.
 Nem őszült ő meg fürteit
 A gond, a bú kitepte rég.

„Egy két garast, egy két garast!“
 Halk hangja így esedeze:
 S mint szélringatta száraz ág,
 Remegve nyúlt ki két keze.

A részvét megkérdezte őt:
 „Ki vagy, nyomornak embere!
 Kit sujtoló istenharag
 Illy könyöretlen megvere?“

S nevét elmondja, s újra esd :
 „Egy két garast“ — ,Megállj, jövel,
 Örök dicsőség gyermeke!
 A bőség szarva földjön el.

Neved ragyog, miként az ég
 Csillagsugáros éjfelen ;
 Melly egykor árván hangózik,
 Bámulja lantod a jelen.

Jövel tehát! jövel, cserélj
 Bársonyt e koldusrongy helyett ;
 Borostyán koronázza föld,
 Dús asztalnál legyen helyed !“

„O szép beszéd o köszönet!
 De én semmit sem éhezem,
 És nincsen is szükség reá,
 Hogy elcseréljem rongyomezem.

És a borostyán oh mi szép,
 Mi jó lehet lángifjunak ;
 De száraz törzsön a galyok
 Többé meg nem fogamszanak.

Hanem ha dobsz egy két garast :
Fogaddsza hálaszózatom ;
Mert pénzre vár az asztalos
Koporsómat csináltatom.“

(Pest.)

Merengés.

Jó Petőfi, te sem félhetsz,
Hogy két vállad valahogy
A szerencse áldásának
Nagy terhétől összerogy.

Adománya mindössze is
E lantocska és a dal,
Mit belőle búsan, vígan
Érzelmid játéka csal.

Hátha így találna szólni
Egy tündérvilági hang :
„Nos, fiam, mi kell ? jó kedvem
Íme mindent megadand.“

Mondaná, hogy : „Rád ruházom
 A bűbájt, a varázst,
 Daljaid, mivé kívánod,
 Azzá testesülni lásd.

Hogyha kell hír : minden hangod
 Egy borostyángaly legyen,
 Mig Petrarca koszorúja
 Nem vet árnyat fűrtiden.

— Hisz Petrarca és Petőfi
 Félig-meddig már rokon ;
 Annál inkább osztozhatnak
 A borostyánlombokon. —

Hogyha kincs kell : mind megannyi
 Gyönggyé válik éneked,
 Mígnem gyönggyel rakhatod ki
 Gombod, sarkantyúszeged.“

Mit felelnél mindezekre,
 Mit felelnél, jó fiú ?
 Tudom én szived bibéjét,
 Tudom a szél honnan fú.

Te bizony csak ezt felelnéd :
Szép a hír és jó a kincs ;
És hogy őket ne kivánnám,
Abból ugyan semmi sincs.

De ha már ezermesterré
Engeded, hogy válhatom :
— Van a hírnél, van a kincsnel
Egy igézőbb hatalom ;

Mint csillagfüggés az égen
Változatlan, végtelen,
Ugy függ rajta és csak rajta
Vágyban égő kebelem ! —

Hadd legyen hát egy lépvessző,
Egy kalitka énekem,
S a legszebb madárt egy lányka
Szívét fogja meg nekem.

(Gödöllő.)

Érik a gabona.

Érik a gabona,
Melegek a napok,
Hétfőn virradóra
Aratásba kapok.

Érik szerelmem is,
Mert forró a szívem;
Légy te aratója,
Édes egyetlenem!

(Pest.)

Ki vagyok én? nem mondom meg; . . .

Ki vagyok én? nem mondom meg;
Ha megmondom: rám ismernek.
Pedig ha rám ismernének,
Legalább is felkötnének.

Nincs a fokos a kezemben,
Hogya kéne verekednem;
Nyerges lovam messze legel,
Nem t'ok futni, ha futni kell.

Hogy is tudnék futni mostan?
Mikor a fejem tele van;
Nem csak fejem, de szívem is —
A bor meg a leány hamis.

Ha elhagyom galambomat,
Kialuszom mámoromat,
S rajtam ütnek a hadnagyok:
Majd megmondom, hogy ki vagyok!

(Pozsony.)

Lánggal égő teremtette!...

Lánggal égő teremtette!
Nagy a harag a szívembe';
Úgy háborgok, úgy hánykodom,
Mintha volnék a Balaton.

Viszontagság az életem,
Ezer bajba keveredem,
Hogyha leányszemem volna,
Egy pár kendőt tele sírna.

Eh, a sírás nem kenyerem!
Kinek tetszik, pityeregjen.
Én egy nagyot káromkodom,
Úgy csillapul a haragom.

(Pozsony.)

Befordúltam a konyhára, . . .

Befordúltam a konyhára,
Rá gyujtottam a pipára
Azaz rá gyujtottam volna,
Hogyha már nem égett volna.

A pipám javában égett,
Nem is mentem én a végett!
Azért mentem, mert megláttam,
Hogy odabenn szép leány van.

Tüzet rakott eszemadta,
 Lobogott is, a mint rakta ;
 Jaj de hát még szeme párja,
 Annak volt ám nagy a lángja !

Én beléptem, ő rám nézett,
 Aligha meg nem igézett !
 Égő pipám kialudott,
 Alvó szívem meggyúlادott.

(Pest.)

A szerelem, a szerelem, . . .

A szerelem, a szerelem,
 A szerelem sötét verem ;
 Bele estem, benne vagyok,
 Nem láthatok, nem hallhatok.

Őrizem az apám nyáját,
 De nem hallom a kolompját ;
 Rá rá megy a zöld vetésre,
 Hejh csak későn veszem észre.

Tele rakta édes anyam
Eleséggel a tarisznyám;
Elvesztettem szerencsésen,
Lesz módom a böjtölésben.

Édes apám, édes anyám,
Ne bizzatok most semmit rám,
Nézzétek el, ha hibázok —
Tudom is én, mit csinállok!

(Székelyhid.)

A virágnak megtiltani nem lehet. . . .

A virágnak megtiltani nem lehet,
Hogy ne nyíljak, ha jön a szép kikelet;
Kikelet a lány, virág a szerelem,
Kikeletre virítani kénytelen.

Kedves babám, megláttalak, szeretlek!
Szeretője lettem én szép lelkednek —
Szép lelkednek, melly mosolyog szelíden
Szemeidnek bűvösbájos tükrében.

Titkos kérdés keletkezik szivemben :
 Mást szeretsz-e, gyöngyvirágom, vagy engem ?
 Egymást üzi bennem e két gondolat,
 Mint őszszel a felhő a napsugarat.

Jaj ha tudnám, hogy másnak vár csókjára
 Tündér orczád tejben úszó rózsája :
 Bujdosója lennék a nagy világnak,
 Vagy od'adnám magamat a halálnak.

Ragyogj reám, boldogságom csillaga !
 Hogy ne legyen életem bús éjszaka ;
 Szeress engem, szívem gyöngye, ha lehet,
 Hogy az isten áldja meg a lelkedet.

(Debreczen.)

Nem megyek én innen sehova

Nem megyek én innen sehova,
 Noha sorsom itten mostoha ;
 Hát ha volna még mostohább is,
 Nem maradnék-e itt tovább is ?

Nagyon kedves nekem ez a hely;
Elmegy majd a tavasz, menjen el,
Elmehet a nap, a csillagok . . .
De én nem mék, én itt maradok.

Fa vagyok én, lelke a gyökér,
Gyökér nélkül a fa meg nem él;
S hogy téphetném azt ki földéből,
Ide való mátkám szivéből?

Azért nem mék innen sehova,
Noha sorsom igen mostoha;
De ha volna még mostohább is,
Megmaradnék itten tovább is.

(Debreczen.)

Sikos a hó, szalad a szán . . .

Sikos a hó, szalad a szán,
Esketőre viszik babám,
Esketőre viszik szegényt
Mások kívánsága szerint.

Hejh, ha mostan hó lehetnék;
A szán alatt beroskadnék;
Fölfordulna, s kedves babám
Még egyszer átkarolhatnám —

Átkarolnám, ajakára
Csókot nyomnék utójára,
S melegétől hű szivének
Elolvadnék úgy halnék meg!

(Debreczen).

Keresztúton állók

Keresztúton állók,
Merre tartsak?
Ez kelet felé visz,
Az nyugatnak.

Akármerre megyek,
Mindegy nekem,
Mindenütt szomorú
Az életem.

Mért nem tudom, hol vár
A halál rám?
Hogy egyenesen azt
Választhatnám!

(Miskolcz.)

Kis furulyám szomorúfűz ága....

Kis furulyám szomorúfűz ága,
Temetőben szomorkodik fája;
Ott metszettem azt egy sírhalomról,
Nem csoda, hogy olly siralmasan szól.

Ott hunytál le, kedves szép csillagom!
Ragyogásod többé nem láthatom.
Hogy ne volna hát sötét világom!
Hogy volna hát élni kívánságom!

Haza ballag nyájam este felé,
Én ballagok a temető felé,
Kél a holdnak halovány orczája,
Kél furulyám epedő nótája.

Addig epeszt a bánat engemet,
 Addig-addig nyögöm keservemet:
 Míg egyszer a hanggal egyetemben
 Lelkem is a más világba reppen.

(Diószeg).

Temetésre szól az ének

Temetésre szól az ének,
 Temetőbe kit kísérek?
 Akárki! már nem földi rab,
 Nálam százsorta boldogabb.

Itt viszik az ablak alatt;
 Be sok ember sírva fakadt!
 Mért nem visznek engemet ki,
 Legalább nem sírna senki.

(Debreczen.)

Hejh nekem hát vigasztalást mi sem ad

Hejh nekem hát vigasztalást mi sem ad ?
Bánatomban le kell innom magamat.
Az irgalmát, ide avval a borral !
A bú vagy én, de egyikünk bele hal.

Úgy sem tetszik ez a világ én nekem ;
Sok már, a mit életemben szenvedtem,
Nagyon is sok e parányi életre !
Annyi baj közt kinek volna még kedve ?

Nem vagyok én gyökeres fa, virágzó,
Hanem vagyok letörött ág, fonnyadó ;
Nem vagyok én az örömnök rózsája.
De vagyok a szomorúság gyászfája.

Én elöttem ilyen élet nem élet,
Hol az ember de semmit sem remélhet.
Volna bár e pohár borban halálom,
Hogy lehetne bajaimtól megválnom !

(Pest.)

1844.

Honfidal.

Tied vagyok, tied, hazám!
E szív, e lélek;
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnék?

Szentegyház keblem belseje,
Oltára képed.
Te állj, s ha kell: a templomot
Eldöntöm érted;

S az összeroskadó kebel
Végső imája:
Áldás a honra, istenem
Áldása rája! —

De én nem mondom senkinek,
Ki nem kiáltom :
Legkedvesebbem hogy te vagy
A nagy világon.

Titkon kísérem lépteid,
S mindegyre híven ;
Nem, mint az árny az utazót,
Csak jó időben.

De mint az árnyék nő, midőn
Az est közelget :
Nő bum, ha sötétedni kezd,
Hazám, fölötted.

És elmegyek, hol híveid
Pohárt emelve
A sorstól új fényt esdenek
Szent életedre ;

S kihajtom egy cseppig borát
A telt üvegnek,
Bár keserű mert könnyeim
Belé peregnek !

(Debreczen)

Elmondanám

Elmondanám : „Megállj, leányka,
Megállj, virágom, csillagom !
Egy istenadta szívet bírok ;¹
Nesze, ha kell, neked adom.“

Elmondanám, hogy : „Szívem tenger,
Uralkodjál e tengeren !
Jól jársz vele, mert a legszebb gyöngy,
A hűség gyöngye itt terem.“

Elmondanám, hogy : „Tiszta fényét
E gyöngy örökre tartja meg.“
Elmondanám ezt, s többet ennél ;
De nem mondom, mert nincs kinek.

(Debreczen.)

Tél végén.

Örültök úgy-e a kies tavasznak?
Maholnap eljő, s annyi életet ad!
A réteken majd méhek táboroznak,
Megostromolni a virágokat.

S a míg etszántan ütközetre mégyen
A szűz bimbók mézéhes ellene:
Csicserg a szomszéd lombozat hüsében
Madárajakról lelkes harczzene. —

Elzárkoztában a kihalt kebelnek
Engem virág, dal, méh nem érdekel
Ohajtásim még is mi végre kelnek?
Hogy menjen a tél, menjen gyorsan el.

Én a tavaszt csak annyiból kívánom,
Mert melegebbek lesznek a napok,
S mint mostan, akkor hűlt rideg tanyámon
Kopott ruhámban fázni nem fogok.

(Debreczen.)

A dal.

Bölcsöben sír az éber csecsemő ;
Bölcső előtt
A dajka zeng — el szokják a dalok
Altatni őt.

Sok szenvedésem síró gyermeke
A fájdalom ;
Dalt dalra költök — dalaimra őt
Elaltatom.

(Debreczen.)

Füty.

Adta finnyás közönsége !
Csúnyaság, a mit mivel :
Minden este megköszönti
Társaságunk, fütytivel.

És aztán a füttyök mellett
 Millyen a jövedelem?
 A színész elébb-utóbb is
 Csak megszökni kénytelen.

Ejh, egy rókát kétszer nyúzni,
 Ez, urak, még sem megyen;
 Már ha fütty van, legalább hát
 Tele színházban legyen!

(Debreczen.)

Végszó ***hoz.

Isten veled, te elpártolt barát,
 Veszett ebként ki szívem megmarád,
 Isten veled;
 Fogadd a vett sebért emlékül,
 Melly fölszivarog belsejébül,
 Lelkemnek vérét, könnyemet.

Nem a legelső rajtam már e seb,
 De egyik sem volt fájóbb, mérgesebb
 A sok között,

Mellyet vétkes könnyelműséggel
A hűtelenség fegyverével
Bennem baráti kéz ütött.

Dúsgazdag bánya a tapasztalás,
Mellyből sok ember életkincset ás —
Nem én, nem én!
Gyönyörszomjas szívem remélve
Az annyiszor megnyílt örvénybe
Hanyatthomlok rohan, szegény.

Remény, remény, mért vagy te szép virág?
Téged nekünk az ég miért is ad?
Azért-e csak?
Hogy hervadandó kelyhed légyen,
Hová csalódás éjjelében
Szemünk harmatjai hulljanak

De nem panaszklok, bár keblem teli,
S az elfojtás még inkább neveli
Búm tengerét;
Ugy is ki tudja? hogyha hallnád
Lelkem kiáradó fájdalmát:
Talán már meg sem értenéd.

Nem is kívánom megtéréseidet,
Akár ohajtod, akár megveted
Uj frígyemet.
Az istenség ís tehetetlen
Egygyé büvölni e kebelben
A szertezúzott láncszemet

Nem láncszem az, nem! egy világ vala,
Mellynek napjául a hit lángola,
A drága hit!
Rá jött a végitélet napja,
S már semmi föl nem támaszthatja
Ledúlt világom romjait.

Isten veled hát, elpártolt barát,
Ki ábrándim ködét elzavarád,
Isten veled!
Fogadd a multakért emlékül
Megcsalt barátság gyötrélmétül
Utószor omlott könnyemet.

(Debreczen.)

A nemes.

Deresre huzzák a gazembert,
Bűnét botokkal róni le;
Lopott, rabolt, és tudj' az ördög,
Még mit nem mívele.

De ő kiált ellenszegülve:
„Hozzám ne nyúljatok!
Nemes vagyok nincs nemesembert
Botozni jogotok.“

Hallottad e szót, meggyalázott
Ősének szelleme?
Most már őt húzni nem deresre:
Akasztófára kellene!

(Debreczen.)

Halvány katona.

Volt a honvédő legénység
Harczra készülöben ;
Volt egy ifju a sereg közt.
Halovány színében.

„Hát kendnek tán az inába
Szállt a bátorsága ?“
Kérdi egy tiszt gúnyolón, „hogy
Képe olyan sárga.“

„Tiszt uram, felelt az ifju,
Már az az én gondom :
Mért hogy olyan sárga képem ?
Én azt meg se' mondom.

Még ma úgy is kipiroslik,
Hogyha nem egyébtől :
A kardomról rája feccsent
Ellenség véréből“

(Debreczen.)

Szomjas ember tünődese.

Ejnye, mi az istennyila!
Üres már a láda fia?
Üres ám —
Jaj pedig be ihatnám!

Száraz kút a gégém csapja,
Süti a szomjuság napja;
Még meggyul,
Ha rá boreső nem hull.

Hm, biz a nem tréfa volna,
A felhőből hogyha folyna
Boreső —
Volna! itt u bökkenő.

Volt a szőlőben határom,
De eladtam tavaly nyáron,
S az ára
Garatomon lejára.

A kocsmából meg már régen
 Kikopott az emberségem ;
 „Addsa — ne!“
 Illyen szépen főznek le.

.... Valami jutott eszembe!
 Zálogúl majd azt teszem be.
 Előre,
 Hitvesem fejkötője!

Jaj de hisz már sírba zártam
 Szerelmetes hitestársam,
 S ott véle
 Nyúgoszik fejkötője,

Oh miért is emlékezem
 Halálodra, én kedvesem?
 Könny gördül
 Azonnal két szemembül.

Hátha könnyeimnek árja,
 Uram bocsá'! borrá válna:
 Akkor még —
 Hejh, akkor többet sírnék!
 (Debreczen).

Eger mellett.

Hol jó bort érezek, betérek ;
Ne térnék hát Egerbe ?
Ha ezt a várost elkerülném,
Az isten is megverne.

Egy úttal azt is megtekintem,
Hol vitéz Dobó nagy lelke ;
És felköszöntöm, a ki őt olly
Dicsőn megénekélte.

S ha majd, a mint hiszem, a bortól
Hatalmas kedvem léssen :
Még verset is csinálok — Pesten
Eladhatom jó pénzen.

Áll a határzat, áll erősen,
Be kell Egerbe mennem !
Mert ennyi édes vonz-erőnek,
Szivem nem állhat ellen.

(Andornak.)

15 *

Egri hangok.

Földön hó, felhő az égen —
Hát hiszen csak hadd legyen!
Rajta nincsen mit csodálni,
Télen ez már így megyen.
Én ugyan nem is tudnám, hogy
Tél vagyon,
Ha ki nem pillantanék az
Ablakon.

Itt benn ülök a melegben,
Környékez sok jó barát,
Töltögetve poharamba
Egri hérczek jó borát.
Jó barátok, jó borocska —
Kell-e más?
Kebleinkben a kedv egy-egy
Óriás.

Kedvemnek ha magja volna :
Elvetném a hó felett,
S ha kikelne : rózsaeerdő
Koszorúzná a telet.
S hogyha földobnám az égre
Szívemet,
Melegítné a világot
Nap helyett! —

Ide látszik a hegy is, hol
Dobó a hír könyvibe
Nagy neve örök betűit
Török vérrel irta be.
Hejh, az volt ám még az ember,
Biz az ám!
Mig olyan lesz, sok víz elfoly
A Dunán.

Elvrult már a magyarnak
Tettvirágos tavasza!
Hosszu gyáva tespedésben
Pang, sínlődik e haza.

Megjövend-e még az elszállt
Kikelet?

Lesz virány e régtől puszta
Hon felett?

Eh de hagyjuk, hagyjuk ezt most!

Úgy is ritkán vígadok;

E napot ne háborítsák

Legalább a bánatok.

S a sopánkodásnak úgy sincs

Sikere,

S mit tehet mást a lant gyöngé

Embere?

El tehát a hon bajával,

Most ez egyszer el vele!

A kitört bút minden ember

Új pohárral öntse le.

Új pohár bort hát, barátim,

Új pohárt!

S ismét újat, az előbbi

Ha lejárt.

Igy! . . . de ím, mit veszek észre?
Egy század minden pohár;
A jelen hátam mögött van,
Lelkem a jövőben jár.
A jövőben vígan élek,
Boldogon!
Mert nem árva már az egykor
Árva hon.

(Eger.)

Javulási szándék.

Mikor térsz már az eszedre, te Sándor?
Tivornya éjjeled és napod;
Az istenért! hisz az ördög elvisz;
Ha még soká így folytatod.

Szeretetreméltó barátom,
Nézd meg csak a tükörben magadat;
Hát ember az, a kit ott látsz? mennykő!
Tükröd kísértetet mutat.

Fiú, légy hát okosabb valahára,
Szedd rendbe rendtelen életedet ;
Hidd el, kedves pajtásom, az ember
Korhelység nélkül is ellehet.

Naponként egy messzely borocska,
Én úgy hiszem, ennyi untig elég.
S mi a szerelmet illeti : jobb lesz
Talán szeretők helyett feleség.

De mit beszélek ? mit beszéltem !
Messzely borocska és feleség ?
Én és feleség, én és messzely bor ?
No hisz csupán az kellene még !

O nem, nem ! engem a rendes élet
Időnek előtte megölne, tudom ;
Költő vagyok, költőileg kell
Végig rohannom az életuton !

(Pest.)

Betegségemben.

Megmondtam úgy-e? : térj eszedre!
S te nem fogadtad szavamat;
Tovább üzed eszeveszetten
Az ostobáskodásokat.

Most szépen vagy, szépen de úgy kell
Az ilyen szeleverdinek!
Hanem mit prédikálok? késő
Esző után a köpönyeg.

A mint van, úgy van; most a dolgon
Már változtatni nem lehet,
És legjobb, a mit tehetek, ha
Előveszem türelmemet.

Ah, türelem! reád lelkennek
Valóban nagy szüksége van;
Itten heverni a kórágyon,
Kínok között, magányosan!

Lám, irtózám a házasságtól,
Mondám, hogy nem kell feleség ;
Pedig egy szép, egy hü menyecském
Ha volna most, mi jól esnék !

Hozzám hajolna, édes ajka
Elcsókolná fájdalmamat,
És ölelése enyhet adna,
Minőt az orvosság nem ad. —

S tán eddig is azért ejték csak
Nő elleni beszédeket,
Mivelhogy senki, senki nem volt,
Nem volt, ki engem szeretett.

S ha lenne oh, ha lenne ! érzem :
Szeretni tudnék végtelen ! —
Megérem-e, kogy nekem is lesz
Szép csendes házi életem ?

(Pest.)

Fürdik a holdvilág az ég tengerében

Fürdik a holdvilág az ég tengerében,
Méláz a haramja erdő közepében :
Sűrű a fűvön az éj harmatozása,
De sűrűbb két szeme könnyének hullása.

Baltája nyelére támaszkodva mondja :
„Mért vetettem fejem tilalmas dolgokra !
Édes anyam, mindig javamat akartad ;
Édes anyám, miért nem fogadtam szavadat ?

Elhagytam házadat, földönfutó lettem,
Rablók, fosztogatók közé keveredtem ;
Most is köztök élek magam szégyenére,
Ártatlan útasok nagy veszedelmére.

Elmennék én haza, itt hagynám ezeket,
Örömetst itt hagynám ! de most már nem lehet :
Édes anyám meghalt kis házunk azóta
Régen összeroskadt s áll az akasztófa.“

(Pest.)

A csaplárné a betyárt szerette . . .

A csaplárné a betyárt szerette,
De a betyár őtet nem szerette.
Csaplárnénak örökbe vett lyánya
Volt a betyár egész boldogsága.

A csaplárné ezt megirigyelte,
Irigységből a leányt elverte,
Elverte a háztól a világba;
Pedig ott kinn tél, fagy volt javába.

A szegény lyány ment egy kis darabot,
Aztán leült, ültében megfagyott.
Esett ez a betyárnak tudtára,
S csaplárnénak lett kínos halála.

Betyár ezért hóhérkézre került,
De nem bánta ő, még inkább örült;
Mert mióta a lyányt elvesztette:
Pipa dohányt sem ért az élete.

(Pest.)

Megy a juhász számáron

Megy a juhász számáron,
Földig ér a lába ;
Nagy a legény, de nagyobb
Boldogtalansága.

Gyepes hanton furulyált,
Legelészett nyája.
Egyszer csak azt hallja, hogy
Haldoklik babája.

Fölpattan a számárra,
Haza felé vágta ;
De már későn érkezett,
Csak holttestet láthat.

Elkeseredésében
Mi telhetett tőle ?
Nagyot ütött botjával
A számár fejére.

(Kun-Szentmiklós.)

Vándorélet.

Barabás rajzához).

Szent Kleófás!
Millyen karaván
Nem lehet más,
Mint oláhczigány;
Avvagy e szép útazási rend
S pöre purdék serge mit jelent?

Ott huzódik a diszes csapat
Hosszu sorban zöld erdő alatt;
A családfő vén, kehes lovon,
Kit kötőfékszárnál fogva von
Ügygyel-bajjal egy izmos legény
No hisz izzad még az is szegény!
Mert bizony már régen lehete,
Hogy gabanczuk a csikófogat
Elhullatta s most mi élete?
Koplalásban tölt gyásznapotat.

Illy esetben aztán ép erő
 Nem tudom, hogy volna nyerhető.
 S a mi több, ki rája nehezül,
 Nem csak a jó dáde egyedül:
 Oldalain egy-egy tarisznya lóg,
 S mindenikben rajkók láthatók;
 Ki-kidugván borzas fejöket,
 Pityeregnek szörnyü éneket,
 Mert helyök nem legkényelmesebb;
 A gyaloglás? még keservesebb!
 Ugy sipognak, mint az orgona,
 S tudja isten, meddig tartana?
 De nagyapjok hátra-hátra rúg,
 S meglapulnak szépen a fiúk.

Megy megettök férj, menyecske, lány
 Egymás mellett és egymás után.
 Ki bagóz, ki füstöt ereget,
 Képezőleg terhes felleget,
 Melly szemet rág, s fojtja a tüdőt.
 Tán dohányuk paprikában főtt.

Leghátul kóczmadzagon pedig
 Egy lopott malacz hetvenkedik.

Boldogúlni nem lehet vele !
Sejti tán, hogy napja alkonyúl,
Azért viseli magát rosszúl.
De segít a meszelő nyele,
Melylyel a derék családanya
Nagy vitézül neki rohana.

Igy intéznek bátor lépteket
Faluvégtől falu végeig.
Illy hős népet mi sem rettegtet
Csak a szél! ezt megsüvegelik.
S okosan! mert e kaján elem
Mértéken túl emberségtelen.
Néha rájok a midőn akad :
Súg fülökbe olyan dolgokat,
Hogy lábszárak is remeg bele,
Mintha volna nyárfa levele.

De ha szél úr konnyü szekeren
Gyors lovakkal más vidékre hajt :
Régi kedvök ismét ott terem,
S farba rúgnak minden földi bajt.

(Pest.)

Szerelem- es pipadal.

Szeretlek én téged, pipám!
És a dohányt, melly benned ég;
Hogy is ne? füstöd fellege,
Miként galambom szeme, kék.

Szeretem én galambomat,
Miként szeretem a dohányt;
Hogy is ne? pipa és leány
Érettem égnek egyaránt.

S miként a lyányszem s mint a füst,
Nem kék-e a menny födele?
S miként ezek, a mennyfödél
— Csillagtüzben — nem lángol-e?

Hasonmásául alkotá
Az ég e kettőt én nekem,
Hogy látva őket lássam azt,
Kitől boldogságom nyerem.

Füstbe ment terv.

Egész úton — haza felé —
Azon gondolkodám :
Miként fogom szólítani
Rég nem látott anyám ?

Mit mondok majd először is
Kedvest, szépet neki ?
Midőn, melly bölcsőm ringatá,
A kart terjeszti ki.

S jutott eszembe számtalan
Szebbnél szebb gondolat,
Mig állni látszék az idő,
Bár a szekér szaladt.

S a kis szobába topanék
Röpült felém anyám
S én csüggtem ajkán szótlanul
Mint a gyümölcs a fán.

(Duna-Vecse.)

Egy estém otthon.

Borozgatánk apámmal ;
Ivott a jó öreg,
S a kedvemért ez egyszer —
Az isten áldja meg !

Soká nem voltam otthon,
Oly rég nem láta már,
Úgy megvenült azóta —
Hja, az idő lejár.

Beszéltünk erről, arról,
A mint nyelvünkre jött ;
Még a színésze-tről is
Sok más egyéb között.

Szemében „mesterségem“
Most is nagy szálka még ;
Előítéletét az
Évek nem szüntették.

„No csak hitvány egy élet
Az a komédia!“
Fülemnek illy dicsérést
Kellett hallgatnia.

„Tudom, sokat koplaltál,
Mutatja is szined.
Szeretném látni egyszer,
Mint hánysz bukfenczeket.“

Én műértő beszédit
Mosolygva hallgatám ;
De ő makacs fej! föl nem
Világosíthatám.

Továbbá elszavaltam
Egy bordalom neki ;
S nagyon nagyon örültem,
Hogy megnevetteti.

De ő nem tartja nagyra,
Hogy költő fia van ;
Előtte minden illyes
Dolog haszontalan.

Nem is lehet csodálni!
Csak hús-vágáshoz ért;
Nem sok hajszála hullt ki
A tudományokért.

Utóbb, midőn a bornak
Edénye kiürült,
Én írogatni kezdtem,
Ő meg nyugonni dült.

De ekkor száz kérdéssel
Állott elő anyám;
Felelnem kelle — hát az
Írást abban hagytam.

És vége-hossza nem lett
Kérdezgetésinek;
De nekem e kérdések
Olyan jól estenek,

Mert mindenik tükör volt,
A honnan láthatám:
Hogy a földön nekem van
Legszeretőbb anyám!

(Duna-Vecse.)

Ebéd után.

Ugy jól laktam, hogy még!...
Egyet nyujtózom, és
Aztán tied vagyok,
Imádott heverés!

Oh kedves pamlagom,
Be áldott puha vagy!
Ki téged föltalált,
Az volt ám még az agy. —

Kölyök, pipát ide....
Siess, a nagyapád!
Nincs rútabb valami,
Mint az a lomhaság.

Add errébb hát, ökör!
Én nyuljak érte tán?
Nem elég tőlem, hogy
Föltátom rá a szám? —

Istentelen legye!
Ingerkedik velem
Kergesd el a kutya
Ott ül a fülemen.

Az ember élete
Méreggel van tele;
Csodák csodája, hogy
Meg nem pukkan bele.

Húzd a függönyt odább
Azon az ablakon;
Hadd lám, az építés
Ott kinn meddig vagyon?

Á, szépecskén halad,
Munkálnak mindenütt
De tedd b' az ablakot,
A nap szemembe süt.

Disznó forró idő!
No semmi; legalább
Ki ott kinn dolgozik,
Nem hűti meg magát.

(Duna-Vecse.)

Magány.

Messze, messze a világ zajától
E kis faluban,
Itt kívánok élni én ezentúl
Csendben, boldogan.

Boldogan! mert hajh a nagy világban
Boldog nem valék;
Üldözött az utcán és szobámban
A föld és az ég.

Nem volt biztos sem napom sem éjem;
Vad hiúz-szemek
Támadásra, elfogásra készen
Egyre lestének.

Összeszedtem végre sátorfámat,
S szépen megszökém,
S itt vagyok, hol a nap újra támad
Éltem bús egén.

Szent magány! hegylánczaid tetőin
Át, nem látnak ők,
Szívtelen, rémarczu üldözőim
.... A hitelezők.

(Duna-Vecse.)

Zsuzsikához.

Ne hozd, ne hozd azt a bort, kis leány!
Hisz már a nélkül is részeg vagyok —
Megrészegített kellemed,
Fölfordította eszemet,
Nem ihatom nem kell sok, a mi sok.

Vagy a borban szerelmet hozsz talán?
Azt, angyalom? szerelmedet? nekem?
Úgy addsa azt a poharat,
Iszom, míg egy csepp sem marad,
Legyen bár méreg, addsa, lenyelem!

(Duna-Vecse.)

Éjjel.

Kinézek én, benéz a hold
Szobámnak ablakán ;
Sugárait szerelmesen
Mosolygva hinti rám.

Szegény bohó ! mit kandikálsz
Olyan szerelmesen ?
Avvagy talán azt gondolod,
Hogy képedet lesem ?

Eszem ágába' sincs biz a,
Hogy téged nézzelek,
Isten hírével elmehetsz —
Mit gondolok veled !

Ott általellenben lakik
Az én kedves babám ;
Azt várom én, ha valahogy
Még megpillantanám.

(Duna-Vecses.

Ivás közben.

Hányadik már a pohár? csak

Ötödik?

Teremt' ugyse! becsülettel

Működik.

Máskor megfe-felelek kétannynak:

S lábaim most már öttől is inganak.

Ing a lábam, a nyelvem meg

Elakad —

Torkom a therpomyléi

Szorulat,

Ledionas a bor, melly lecsepege,

Gondolatim Sex Rex Xerxes serege.

Sehogy se t'om kifejezni

Magamat —

Azt hiszitek, hogy talán a

Bor miatt?

Ne higyétek, édes atyámfiai,

Nekem a bor nem szokott megártani.

Nekem a bor hogymikép is
Ártana?
Hát hiába voltam volna
Katona?
Úgy biz, a ki fölmarkolta, katona —
Még pedig bakancsos voltam valaha.

Zöld hajtókás, sárga pitykés
Közlegény
Egész a közlegénységig
Fölvivém!
Jó: bakancsom hogy hamar lerúghatám;
Még idővel degredáltak volna tán.

Tyhü, látjátok, ott az könnyen
Megésik,
Mert a katonai pálya
Fene sik;
Legkivált az ollyfélének, mint magam,
Kinek kissé akaratos feje van.

Útmutatást nekem ne is
Adjatok,
Szent Dávid hárfájára sem

Hallgatok !

Orrnál fogva senki engem nem czibál, —
Azt cselekszem, a mi tetszik tudja Pál,
Mit kaszál.

. . . . Eh, de én itt egyre másra,
Mint malom,
Csak darálok, csak darálok,
S szomjazom.
Adjatok bort! a malom jól nem megyen :
Hogyha nincs nedv, a mi hajtsa, bőviben.

Hadd igyam hát! hogy forogjon
Kerekem —
Meg sem állok, csak a kancsó-
Feneken,
Bárha mingyárt — a mint Falslaff szólana —
Bárha, mondom, egy mérföldig tartana.

Hol is hagytam! tudja gólya
Úgy igaz!
A malom volt az utósó
Vagy nem az ?

Mit is mondtam a malomról . . . én bizon
Hogyha présbe csavarítnak sem tudom.

Annyi szent : a szemem héja
Olly nehez,
Mint malomkő . . . tán az álom.
Környékez.
Elég is ma a tivornya, ágyba hát !
Álmadozzuk folytatását . . . jó 'jszakát !

(Debreczen.)

Vizen.

Beszélgetnek sajkámmal
A fecsegő habok ;
Feszítem a lapátot,
Hogy szinte izzadok.

Anyám, ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád :
„Az istenért ! . . . ha feldölsz . . .
Nem féled a halált ?“

Apám: ha mostan látnál,
Tudom, hogy mondanád:
„Az ördög hurczol arra,
Szaggatni a ruhád.“

(Duna-Vecse.)

Álmodom-e?

Álmodom-e?
Vagy látok igazán?
S a kit látok,
Tündér-e vagy leány?

Akár leány,
Akár tündér lenne,
Mit bánnám én,
Csak belém szeretne!

(Duna-Vecse.)

Boldogtalan voltam.

Boldogtalan voltam
Teljes életemben ;
Csak az vigasztal, hogy
Meg nem érdemeltem.

Boldogtalan leszek
Koporsóm zártáig ;
Csak az vigasztal, hogy
Nincs messze odáig.

Hiába biztattok,
Hiába beszéltek —
Tudom azt az egyet,
Hogy nem soká élek.

(Debreczen.)

Gyöngé vagyok

Gyöngé vagyok, lelkem testem

Fáradt.

Vessétek meg nekem azt az

Ágyat.

Vesd meg, rózsám, hadd fekügyem

Bele,

Hadd pihenjem ki magamat

Benne.

Istenem! mi van ezen az

Ágyon?

Mindenütt nyom, minden felől

Fázom.

Nem vetette rózsám meleg

Keze;

Vetette a halál hideg

Keze.

(Pest.)

Mi foly ott a mezön ?

Mi foly ott a mezön ?
Patakvíznek gyöngye —
Hát szeretőm arczán ?
A búbánat könnye.

Hadd folyjon a patak !
Habjai mentében
Piros rózsza fejlík
A zöld mezőségen.

De könnyed ne folyjon,
Lelkem kis leánya !
Elhervad a könnytől
Orczáid rózsája.

(Pest.)

Mi nagyobb a nagy Szentgellérthegynél?

Mi nagyobb a nagy Szentgellérthegynél?
Mi mélyebb a mély Duna vizénél?
Dunaviznél mélyebb mély szerelmem,
Szentgellértnél nagyobb nagy keservem.

Dunaparton fübe heveredtem,
Halásztak a halászok mellettem.
Kihalásztak sok apró kis halat,
Hálójokban alig hogy megakadt.

Ha azt tudnám, hogy az én hálómba
Valami nagyon nagy hal akadna,
Akkora, hogy berántana engem:
Nekem is volna halászni kedvem.

(Pest.)

Elvennélek én, csak adnának,

Elvennélek én, csak adnának,
De hiába szólok anyádnak!
Megtagadja tőlem kezedet;
Nem tudom, az oka mi lehet.

Ollyan háborodott az elmém!
Sokszor sírnek, ha nem szégyelném.
Mért nem vagyok felhő az égen?
Sírnom akkor nem volna szégyen!

Miért nem termettem búzának!
Aratás van, most levágnának;
Nem kellene soká szenvednem
Ebben a keserves életben.

(Pest.)

Pusztán születtem . . .

Pusztán születtem, a pusztán lakom.
Nincs födeles, kéményes hajlokom ;
De van cserényem, van jó paripám :
Csikós vagyok az alföldi rónán.

Szörén szoktam megülni a lovat,
Ha ide vagy oda útam akad ;
Nem szükséges a nyereg a hátán —
Csikós vagyok az alföldi rónán.

Gyócs a gatyám, patyolat az ingem ;
Nem vettem, a rózsám varrta ingyen.
Heijh, maholnap az én piros rózsám
Csikósné lesz az alföldi rónán.

(Kún-Szentmiklós.)

Nem nézek én, minek néznék? az égre;

Nem nézek én, minek néznék? az égre;
Bele nézek kedvesem kék szemébe.
Kedvesemnek kék szemében van egem,
Onnan süt rám tiszta napfény melegen.

Nekem ez a világ nem is kellene,
Ha nem volna kedvesem két kék szeme;
Ez az egy szép, a mi van a világon,
Ezen a rút, ezen a csúf világon.

Ne nézzetek kedvesemnek szemébe!
Ne ejtsetek engemet a kétségbe!
Féltem örzöm, féltem örzöm kincsemet,
A leggyönyörűsebb kék szemet.

(Pest.)

A faluban utczahosszat

A faluban utczahosszat
Muzsikáltatom magamat;
Tele palaczk a kezembe',
Tánczolok, mint veszett fene.

Huzd rá, czigány, siralmasan,
Hogy magamat kisírhassam.
De majd ott az ablak alatt
Húzzatok valami vigat.

Ott lakik az én csillagom,
Az én bujdosó csillagom,
A ki tölem elbujdosott,
S világát mással éli most.

Hejh czigányok, itt az ablak:
Most a leges-legvigabbat!
Ne lássa az a csalfa lyány,
Hogy búsulok csalfaságán.

(Duna-Vecse.)

Nem ver meg engem az isten,

Nem ver meg engem az isten,
Hogy szeretőt mást kerestem.
Te hagytál el, nem én téged;
Délbáb volt a hűséged.

Iskolába nem járattak,
Olvadni nem tanítottak,
De szemedből kiolvasom,
Hogy szivedben bánat vagyon.

Mért búsulsz? tán megbántad már,
Hogy engemet megbántottál?
Soh'se búsulj! úgy is késő;
A mi elmúlt, vissza nem jő.

Találtam már mást magamnak,
Találj te is mást magadnak;
Éljed világodat vele,
Áldjon meg az isten vele.

(Debreczen.)

Kerényi Frigyeshez.

Szerelmetes barátom, jó napot!
(Vagy estét... a mint e firkát kapod
Hát hány hét a világ Eperjesen?
Hallom, hogy szenvedtél keservesen.
De csak hogy már bajod végén vagyon!
Örvendek én ezen, pedig nagyon;
Mert, oh barátom, azt elhiheted,
Hogy szörnyü mód szeretlek tégedet.
Már ismeretlen is szerettelek,
Hát még mióta rusztiztam veled!
T'od, a Komlóban, persze hogy tudod;
Hogy is feledhetnéd azt a napot?
Én részemről csak el nem feledem,
Legyen bár Matuzsálem-életem.

Nos hát te jól vagy, hál' istennek! Én?
Mint gazdag városban szegény legény,
Másfél hete, hogy őket elhagyám,
Kiknél valék, apám és jó anyám.

Apám kibékült ; volt is rája ok :
Hiszen színész már többé nem vagyok.
Örül ő — de ollyasmit érzek én,
Mit a paradicsomnak küszöbén
Almátevett ösünk érezhetett,
Midőn belőle kikergettetett.
Ott éltem volna én a színpadon
Kín és gyönyör közt ... hírben ... szabadon ...
Dicső álom volt. Volt ! Már elmula.
Borúljon rá felejtés fátyola.

Mint mondám, itt vagyok másfél hete,
Másod magammal jöttem én ide.
Tudod, ki az, ki Pestre elkisért ?
A bú — egy szép kis szőke gyermekért.
Szegényke ! titkolá, hogy értem ég.
Midőn bucsúzni hozzá elmenék,
Olly szomorúan pillantott felém ;
S ösztönszerűleg én megölelém.
És csókot érzék, forrót, ajkamon,
És könnyet érzék, forrót, arczomon. —
Én nem tudám, hogy ötet szeretem,
De a midőn megindult szekerem,

S elgondolám, hogy végkép elhagyom :
El kezdte fájni a szívem nagyon.
Mi egymáséi soha nem leszünk,
Egymást feledni lesz talán eszünk.

Egyébiránt időm honn jól telék,
Vers, pajtikám, hó! vers termett elég.
Nem vagyok én verseknek szükiben,
Bár pénzem jöne olyan könnyeden.
A pénz, a pénz! ez ám a bökkenő.
Ez életünkben a szekérkenő.
Nélküle a kerék lassan forog,
S forgása közben szörnyen nyikorog.
Azonban érte nem töröm magam;
Jelenleg is — a mennyi, annyi — van.
Naponként jön, miből eszem s iszom;
A holnapról én nem gondolkozom,
S ha a jövőbe vetem is szemem:
Vagyon dolgában bizonyára nem:
Azt kérdezem magamban legfölebb:
Mikor mulathatok megint veled?
Veled s a többiekkel, a kiket,
Mint téged, olly őszintén szeretek.

Ti vagytok nékem minden örömem ;
Emlékezetben legyetek velem,
Mig a boldogság szép órája üt :
Hol ismét áldomásozunk együtt !

(Pest.)

Sírom.

Hogyha én majd meghalok,
Nem leszen köő síromon ;
Egy kis fejfa lesz a jel,
A hová teszik porom.

De ha megkövül a kín,
Melly most elhat lelkemig :
Alacsony sírom fölött
Pyramíd emelkedik.

(Duna-Vecse.)

Poharamhoz.

Különben én becsüllek, oh pohár!
Csak egy van benned, a mit restelek;
Azt restelem csak benned, oh pohár!
Hogy olyan könnyen kihörpentelek.

Ha én te néked volnék, oh pohár!
Ki nem fogynék a borból sohasem;
Aztán, ha nékem volnál, oh pohár!
Innál belőlem véges-végtelen.

(Duna-Vöcse.)

Színbirálat.

Hogy játszottak? ne is kérdezzétek!
Vétek volt ma őket nezni, vétek.
Illy kontárkodás mégis gyalázat;
Csaknem megszalasztották a házat.

Semmi tűz egyben sem, semmi lélek!
 Mint fajankók, úgy álltak s beszéltek.
 A darab is rosz, silány végképen,
 Untató a legnagyobb mértékben.
 Ásitottam, hányat és minőket!
 S olly sötét volt, tán világ sem égett.

* *

(Hol maradhatott az a kis lyány? hol?
 Üres volt, a mellybe jár, a páholy.)

(Pest.)

Deákpályám.

Diligenter frequentáltam
 Iskoláim' egykoron,
 Secundába ponált még is
 Sok számár professorom.

A poesisból is ebbe
 Estem inter alia;
 Absurdum pedig, de nagy, hogy
 Ennek kelljen állnia.

El sem obliviscálnak, mert
Ha occasióm akadt :
Kutyáliter infestáltam
E jó dominusokat.

Egynek pláne no de minthogy
Szerelemhistória,
Talán jobb lesz in aeternum
Sub rosa maradnia.

Csak denique mi közöttünk
Sine fine folyt a per,
S consilium abeundi
Lett a vége breviter.

Ergo mentem, és vagáltam
A hazában szanaszét ;
Verte tandem a bal czombom ?
Kard azaz hogy panganét.

(Duna-Vecse.)

Gazdálkodási nézeteim.

Jertek barátim, van egy két forintom,
Hágjunk nyakára, a rézangyalát!
Mit a jövőndő! arra semmi gondom;
A jó isten majd eztán is csak ad.
Azért szerezzem a pénzt, hogy legyen?
Azért szerzem, hogy eligyam s egyem.

Mert oh barátim, a terített asztal
Dicsőbb, mint Ádám-Éva édene;
Ez a mi búban engemet vigasztal,
Ennél virít a lét kietlene.
Szerzem tehát a pénzt, nem hogy legyen,
Hanem azért, hogy eligyam s egyem.

Emberségemre! nincs szánandóbb pára,
Mint kit fukarság nyavalyája bánt;
Halmozva kincset kincse halmazára,
Küzd, fárad, izzad, s él koldús gyanánt.
Nekem nem kell a pénz csak hogy legyen;
Megszerzem én, hogy eligyam s egyem.

Azt mondják e rend érdemes vitézi :
Ki nem zsugorgat, mig nyujt a jelen,
A múltat könnyen búslakodva nézi
Öreg korának szük időiben.
S én még sem szerzem a pénzt, hogy legyen —
Csupán azért, hogy eligyam s egyem.

Megnyugtat egykor, tán ha semmim sem lesz.
Hogy a meddig volt, jól éltem vele ;
De most ha mennék éhen őseimhez,
Nem lenne sírom nyugalom helye.
Ebből indulva, nem hogy meglegyen,
De szerzek pénzt, hogy eligyam s egyem.

Menjünk tehát, és e néhány forinton
Élvezzük a jót, mennyiben lehet ;
Meg sem jövünk, szent Jóllakásra mondom,
Mig egy rossz pótra nyomja zsebemet —
Mert nem szerzém én e pénzt, hogy legyen :
Azért szerzém, hogy eligyam s egyem.

(Duna-Vecse.)

Vizet iszom.

Figyeljeteek reám,
És oh bámuljatok!
Mert nem mindennapi,
A mit most hallotok.
E dolgon magam is
Nagyon csodálkozom,
De még is szent igaz;
Nem bort.... vizet iszom,
Vizet bizon.

A szőlőket tavaly
Elverte tán a jég?
Vagy a dér csipte meg
S bor nem termett elég?
Nem volt se' jég se' dér,
Bor terme gazdagon,
De mindazáltal én
Nem bort.... vizet iszom,
Vizet bizon.

Vagy tán azt vélitek :
Hogy szomjas nem vagyok ?
Dehogy nem ! szomjaim
Krisztustalan vagyok.
S kizárólag pedig
A borra szomjazom,
De mindazáltal én
Nem bort vizet iszom,
Vizet bizon.

Hogy rajta senki ne
Csigázza az eszét,
Megfejtem röviden
E találós mesét :
Én a bort rendesen
Köcsmából hozatom,
Most pénzem nincs — vizet
S nem bort, azért iszom,
Azért bizon !

(Pest.)

István Őcsemhez.

Hát hogymint vagytok otthonn, Pistikám?
Gondoltok-e úgy néha-néha rám?
Mondjátok-e, ha estebéd után
Beszélgetéstek meghitt és vidám,
Mondjátok-e azt est óráinál:
Hát a mi Sándorunk most mit csinál?
És máskülönben hogy van dolgotok?
Tudom, sokat kell fáradoznotok.
Örök törődés naptok, éjeteek.
Csak hogy szükecskén megélhesetek.
Szegény atyánk! ha ő úgy nem bizik
Az emberekben: jégre nem viszik.
Mert ő becsületes lelkű, igaz;
Azt gondolá, hogy minden ember az.
És e hitének áldozatja lett,
Elveszte mindent, a mit keresett.
Szorgalmas élte veritékinek
Gyümölcsseit most más emészti meg.
Mért nem szeret úgy engem istenem?
Hogy volna mód, sorsán enyhítenem.

Aggg napjait a fáradástul én
Milly édes-örömet fölmenteném.
Ez fáj nekem csak, nyugott éltemet
Most egyedül ez keseríti meg.
Tégy érte, a mit tenni bír erőd ;
Légy jó fiú, és gyamolítsad őt.
Vedd vállaidra félig terheit,
S meglásd, öcsém, az isten megsegít.
S anyánkat, ezt az édes jó anyát,
Oh Pistikám, szeresd, tiszteld, imádd !
Mi ő nekünk ? azt el nem mondhatom,
Mert nincs rá szó, nincsen rá fogalom ;
De megmutatná a nagy veszteség ;
Ha elszólítná tőlünk őt az ég

E néhány sorral érd be most, öcsém.
Én a vidámság hangját keresém,
És akaratlan ilyen fekete
Lett gondolatjaimnak menete ;
S ha még tovább fonnám e fonalat,
Szivem repedne a nagy kín alatt.
Más levelem majd több lesz és vidám.
Isten megáldjon, édes Pistikám !

(Pest.)

Carmen lugubre.

Meghalt . . . ki ? . . . azt mit kérditek !
Hisz a név úgy sem teszi meg ;
Hazánknak . . . oh nem ! a világnak
Egy ritka, példás férfia,
Kinek szent fogadása tartá :
Vizet soha nem innia.

Ő most békével alhatik
Sírjában ítéletnapig ;
Mert ama boldog öntudattal
Dugá fejét a föld alá :
Hogy a vizet ugyan használta
(Mosdásra), de meg nem ivá.

Nagyon szüken termett tavaly
A bornemű dicső ital.
És ez lett megölő betűje
A szilárd lelkű férfinak :
Szomjan halt, a hogy pinczéből
Minden borok kifogytanak.

És engem, nem tagadhatom,
Kinos sejtésnek terhe nyom.
Ha jövődöben következnek
Borban szükölködö napok :
Miként e sírba dölt nagy férfi,
Még magam is ugy járhatok.

(Pest.)

Hattyudalféle.

Bizony, bizony csehül vagyunk!
Mellem szorúl, majd megfulok,
S szívem táján valami rág
Belöled én, árnyékvilág,
Aligha el nem patkolok.

Hányszor kívántam a halált!
És most midön már közeleg,
Midön félig rám lehele :
Olyanformán vagyok vele,
Mint a mesében az öreg.

Hiába! bármi a halál,
Az élet nála többet ér.
Van ottan béke — semmi más ;
Van itten bú — de vígadás
Kéjében is pezsgám a vér.

S én már maholnap elhagyok
Örömeket, fájdalmakat.
Most gomblyukamban a virág,
S ha újra zöldül a világ :
Talán sirom halmán fakad.

S ti majd, ti jó fiúk, kiket
Hozzám barátság láncza köt,
Kikkel most annyi éjszakát
Fölségesen virasztok át :
Gyászoltok a halott fölött.

De én azt mondom, társaim,
Hogy engem ne gyászoljatok ;
Természetüktől az elüt —
Mert tudjátok, velem együtt,
Ti mind víg ficzkók voltatok.

Jertek ki hozzám legfölebb,
S ha állotok sírom körül :
Vígán hangoztassátok itt!
Holt czimborátok dalait
A múlt idők emlékeül !

(Duna-Vecse.)

Árvalányhaj a süvegem bokrétája

Árvalányhaj a süvegem bokrétája,
Árva leány a szerelmem violája ;
Azt magamnak kinn a pusztán szakasztottam,
Ezt magamnak a faluban választottam.

Gyönyörű kis szöke leány a kedvesem,
De hogy jó lesz még abban sem kételkedem.
A kék virág tiszta búza között terem,
Mátkámnak is kék virág van a szemiben.

(Laczháza.)

Az én torkom álló malom

Az én torkom álló malom ;
Úgy öröl, ha meglocsolom.
Árva szívem a molnárja,
Bánatot hord garatjára.

Az én feleségem torka
Valóságos pergő rokka ;
Hejh az én jó feleségem
Pörpatvart fon azon nékem.

Zúg, ha öröl, zúg a malom
Csak hadd zúgjon, locsolgatom ;
Zúgjon, zúgjon — ne halljam meg,
Hogy kincsem rokkája pereg.

(Duna-Vecse.)

Hirös város az aafődön Kecskemét

(Tisza-Duna közti tajbeszéd szerint.)

Hirös város az aafődön Kecskemét,
Ott születtem, annak őszöm könnyerét.
A búzáját magyar embör vetötte,
Kakastéjje szép mönyecske sütötte.

Nincs én neköm mestörségöm, nem is kö,
Van azé jó keresetöm, jobb se kö,
Vót is, van is, lösz is, hiszöm istenöm,
Míg utast lát a pusztába két szömöm.

Ómáspej a nyergös lovam, nem vöttem,
Szögény legény szép szörivee szöröztem.
Csillagos a feje, kese a lába —
Mögeresztöm, a szél sem ér nyomába.

Ezön járok, mint kiskiráj, kényösen,
Borjúszájas ingöm lobog szélösen,
Süvegöm a jobb szömömön viselöm,
Minden embör előtt mög se emelöm.

Be-benézök a bugaczi csárdába,
Öszöm, iszom kedvem szörint rovásra;
Ölégségös hitelöm van ott neköm,
Mögfizetök, böcsületöm nem sértöm.

A vármöggye emböreit pej lovam
Csak ojan jól mögösmeri, mint magam.
Ha érköznek, nagyot nyerít — rá termök;
S ha rajt vagyok, gyühetnek má ő keemök!

(Debreczen).

Te szivemnek szép gyönyörüsége

Te szivemnek szép gyönyörüsége,
Mért van szivednek kökeménysége?
Csakugyan meg akarsz,
Meg akarsz ölni hát?
Vagy mért nem enyhítéd
Szeretőd fájdalmát?

Szeretőd vagyok én, hü szeretőd,
Elmondhatom isten, ember előtt,

De azt is mondhatom,
Hogy ez a világ nagy
S a világon te a
Legkegyetlenebb vagy.

(Duna-Vecse.)

De már nem tudom, mit esináljak

De már nem tudom, mit csináljak ?
Meginnám borát az országnak.
S mentül több az, a mit megiszom,
Annál iszonyúbban szomjazom.

Mért nem tesz az isten most csodát ?
Változtatná borrá a Tiszát,
Hadd lehetnék én meg a Duna :
Hogy a Tisza belém omlana !

(Tokaj.)

Mondom, ne ingerkedjeteK velem.

Mondom, ne ingerkedjeteK velem!
Nem ismeritek a természetem.
Ha föltámad haragom szélvésze,
Nem marad el fejek beverése.

Jó a tréfa, jó a maga helyén,
De boszant, ha a mértéken túlmén,
S ki megboszant, legyen az akárki,
Megtanítom keztyübe' dudálni.

De te, kis lyány, mit huzódoL tölem?
Hiszen ezt én nem neked beszélem;
Gyere mellém, eszem a szépséged!
A világért sem bánalak téged!

(Pest.)

Meredek a pinczegádor

Meredek a pinczegádor,
Nehéz teher az a mámor.
Haza felé mendégéltem,
Terhe alatt összedőltem —
Összedőltem!

Elnyúltam a föld színére,
Megeredt az orrom vére.
Ha ott téglá nem lett volna:
Orrom vére nem folyt volna —
Nem folyt volna!

Nem járnék én a pinczébe
Jó időbe', rossz időbe'
De tehetek is én arról,
Hogy olly igen jó az a bor —
Jó az a bor!

(Duna-Vecse.)

Hejh Büngözsdi Bandi

Hejh Büngözsdi Bandi, istentelen zsvány!
Mért sikkasztottad el az én jó paripám?
Te bitangolsz mostan drága szép lovamon —
Hóhér kössön hurkot átkozott nyakadon!

Hejh Büngözsdi Bandi, istentelen zsvány!
Mért csábitottad el az én kedves babám?
Te öleled most szép szeretőm valahol —
Füljön rosz lelkeddel a mélységes pokol!

De mi haszna van az átkozódásoknak
Imádkozzál, Bandi, hogy meg ne kapjaľak;
Mert ha megkaphatlak — mennykő üssön beléd! —
Megemlegeted a magyarok istenét.

(Pest.)

Kis menyecske, szép kis menyecske

Kis menyecske, szép kis menyecske!
Hejh, miért vagy te már menyecske?
Ha te még nem volnál menyecske:
Nem volnék én kétségbe esve.

Nem választottál meg uradnak,
Mert nem vagyok se' szép se' gazdag.
Van most urad, módos, takaros —
Módos, takaros, de haragos.

Nem tudom, szereted-e őtet?
De tudom, nem szeret ő téged.
Nem csak hogy szerelmet nem ismer,
Szegény menyecske, még meg is ver.

Ha megunod ezt az életet,
Tedd a kezembe a kezedet,
Menjünk ki a Duna partjára,
Ugorjunk együtt a Dunába!

Ezrivel terem a fán a meggy

Ezrivel terem a fán a
Meggy
Feleségem van nekem csak
Egy;
De mikor még ez az egy is
Sok!
Előbb utóbb sírba vinni
Fog.

Furcsa isten teremtése
Ő!
Reszketek, ha közelemben
Jő.
Megteszek mindent, a mit csak
Kér,
Mégis mindig dorgálás a
Bér.

Már illyesmit is gondoltam

Én :

Megverem bírok vele , hisz

Vén.

De mikor a szemem közé

Néz :

Minden bátorságom oda

Vész

Három izben volt már félig

Holt ;

Jaj istenem ! be jó kedvem

Volt.

De az ördög seh'sem vitte

El ;

Olly rossz , hogy az ördögnek sem

Kell.

(Pest.)

Ez a világ a millyen nagy

Ez a világ a millyen nagy,
Te, galambom, olly kiesiny vagy;
De ha téged birhatnálak,
A viláért nem adnálak!

Te vagy a nap, én az éjjel,
Teljes teli sötétséggel;
Ha szívünk összeolvadna,
Rám be szép hajnal hasadna!

Ne nézz reám, süsd le szemed' —
Elégeti a lelkemet!
De hisz úgy sem szeretsz engem,
Égjen el hát árva lelkem!

(Pest.)

Katona barátomhoz.

Ha előttem a multat kitarja
Képzeményim hű panorámája :
Katona barátom !
Tévelygő szememnek
Elfáradt sugára
Képeden pihen meg.

Oh ez a mult ! pusztaság vidéke,
Melly fölött hő, tikkasztó nap ége.
Te a pusztaságban
Árnyékos fa voltál,
Új erőt szereztem
Enyhe sátorodnál.

Kedvezett a jó szerencse nékem :
Túljövék e szomorú vidéken.
De itt is nagyobb volt
A bú örömemnél ;
Mit használt, hogy jöttem ?
Ha te nem jöhettél.

S a mióta sors parancsolatja
Közös útunk ketté ágaztatta,
Évek érkezének,
Évek távoznak,
És még csak hírét sem
Hallhatók egymásnak.

El vagyok már szivedben feledve?
Vagy jutok még néha tán eszedbe?
Vagy, miként emlékem
Rajzol egyre téged,
Szinte rajzol engem
Nem muló emléked?

(Duna-Vecse.)

Bucsú a színészettől.

Adom tudtára mindazoknak
Kiket tán sorsom érdekel,
Hogy tiszta látkörét jövőmnek
Sötét, nehéz köd lepte el.

Eddig Thalia papja voltam,
Most szerkesztő-segéd leszek.
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Szép élet a színészi élet,
Ki megpróbálta, tudja jól.
Bár ellene a balitélet
Vak órjásának nyelve szól.
Hogy én lelépek a színpadról,
Szívem nagyon, nagyon beteg —
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Igaz, hogy ottan a rózsának
Sokkal nagyobb tövise van,
De olly rózsákat, mint ott nőnek,
Máshol keresni hasztalan.
Mindezt szívemben igazolják
Kétévi emlékezetek.
Isten veled, regényes élet!
Kalandok, isten veletek!

Mert nem lesz már nekem kalandom ;
Pedig e nélkül a világ
Elöttem untató, kietlen,
Egyalakú, nagy pusztaság. !
Ki egy országon átfuték, most
Egy kis szobában ülhetek —
Isten veled, regényes élet !
Kalandok, isten veletek !

De sorsom egykor még ezt mondja,
Ha majd rám megbékülve néz :
„Eredj, a honnan számüzélek,
Légy a mi voltál, légy színész !“
Hát addig is, míg újra elzárt
Mennyországomba léphetek :
Isten veled, regényes élet !
Kalandok, isten veletek !

(Pest.)

Kedves vendégek. ;

Oh ez az ostoba falusi nép!
Irák, hogy majd feljönnek Pestre. Szép.
S meglátogatnak. Még szebb. Jöjjetek.
Hanem meg is szököm előletek.

Pompás multság lenne. Képzelem.
Bejárnák Tolnát, Baranyát velem.
Vezetném őket, mint nyájt a szamár.
Jaj, ha tudnák, mint várom őket már.

Jeles család is. Annyit mondhatok.
Körében borzasztóan mulatok.
A táti, ez derék legény. Derék.
Az embert mostan is magázza még.
S milly érdekes hallgatni, hogyha szól
Trágyárul, béresekről, gyapjuról.
És kérdi tőlem: hogy kel most a zab?
A búza? . . . árpa? . . . széna? . . . krumpli? . . . bab...?

Költői dolgok mindenek felett.
Csak úgy hizik tőlök a képzelet,
A mámi, ez már művelt egy személy.
Még az irodalomról is beszél.
Könyvtára van szobája ablakán.
A könyvtár dísze Szigvárt, Kártigám.
És a kisasszony, oh be kellemes.
Mint a sült rák, olyan szemérmes.
Mindig pirúl. S mi bájjal társalog.
„Igen“ s „nem“ nála az egész dolog.

Vígan vagyunk. Valóban. Ha ezek
Meglátogatnak, majd lesz élvezet.

(Pest.)

A boldog pestiek.

Hiába is dicséritek
A szép természetet!
A tart legföljebb veletek,
Ki rossz gombát evett.

Szegény, szegény falusiak
S kisvárosbéliek !
Mi élünk csak valódilag,
Mi boldog pestiek !

Lakásunk fényes palota ;
Mindent találni benn,
Mit a mesterség adhata,
Hogy légyen kényelem.
Selyem, rugalmas pamlagunk
Lágy hintaként remeg ;
Egész török basák vagyunk
Mi boldog pestiek !

És minden nap véghez viszünk
Nagy epicuri tort,
Hol étket és italt nekünk
Sok czifra szolgál hord ;
Míg a zenének hangjai
Vígan fölzengenek,
Lelkünk elandalítani. —
Mi boldog pestiek !

Hát a színház? a tánczterem
 És több efféle hely?
 Kapunk alatt hintó terem,
 S mint a villám visz el.
 Így múlik éjünk és napunk,
 Nincs híja semminek,
 Míg végre csődöt nem kapunk
 Mi boldog pestiek!

(Pest.)

Első szerelmem.

Virány a mult, szorgalmatos méh
 A hű emlékezet;
 Meghozza méh gyanánt szívembe
 Első szerelmemet.

Csak hozza is! mert az nekem hajh
 Mindig mi jól esék;
 Hiszen e prózai világban
 Nincs más költőiség.

Mint iskolás fiú, gazdámnak
Lyányát szerettem én,
S boldog valék, mert a lyánykától
Viszont szerettetém.

Mint szeretett ő! az ebédnél
Tálalni ő szokott,
S mindenkor én elémbe tette
A legjobb falatot.

És úzsonára kaptam tőle
Sonkát s más egyebet,
Mit szép szerével a kamrából
Kihozni lehetett.

Ha jött az este, s holdvilág volt:
A kertbe illanánk,
És ott a kertben, ottan várt csak
Az üdvek üdve ránk!

Csend volt; méléza a természet
Nagy ünnepélyesen,
Csak a békák kuruttyolának
A szomszéd réteken.

Mi e regényes helyzetben
 Érzelgénk boldogan ;
 Mondók, hogy : ejnye, hogy süt a hold,
 Be szép egy este van !

....Ah, szép idők ! ti elmulátok
 És mindörökre tán,
 Már nem terem számomra többé
 Sem sonka sem leány.

(Pest.)

Ambrus gazda.

I.

Merre oly nagy szélel, Ambrus gazda ?
 „A kocsmába, ilyen olyan adta !
 Megharagitott a feleségem.
 Haragom most borral szelidítem.

S azzal járt csak jól e nyelves asszony,
 Hogy tovább is nem maradtam otthon ;
 Mert ha még soká darál előttem,
 Nem hiszem, hogy nyelvét ki nem tépem.“

* * *

Hah, rossz asszony rosszabb szolgálója!
 Ambrus gazdáról e pletykát szórja:
 Othon ülne ő, de felesége
 Kivetette őt a ház elébe.

II.

Ambrus gazda hősleg iddögála,
 Mig a bakter tízet nem kiálta.
 Ekkor fölkel, és haza kotródott,
 S tudja isten, most miként pusztít ott.
 Á, de íme, újra visszatére —
 Ambrus gazda, mi jutott eszébe?
 „Hát lármázni kezdte feleségem;
 S lármázott, mig végig nem keféltém.
 Ekkor hátat fordíték a háznak
 Reggelig most otthonn nem is látnak.“

* *

Gaz szolgáló! csak nem nyugszik nyelve.
 Másnap már meg e hirt terjesztgette:
 Ambrus gazda honn volt, s visszatére,
 Mert nem ereszté be felesége.

(Pest.)

Az alföld.

Mit nekem te zordon Karpatoknak
Fenyvesekkel vadregényes tája!
Tán csodállak, ámde nem szeretlek,
S képzetem hegyvölgyedet nem járja.

Lenn az alföld tengersík vidékin
Ott vagyok honn, ott az én világom;
Börtönéből szabadult sas lelkem,
Ha a rónák végtelenjét látom.

Felröpülök ekkor gondolatban
Túl a földön felhők közelébe,
S mosolyogva néz rám a Dunától
A Tiszáig nyúló róna képe.

Délibábos ég alatt kolompol
Kis-Kunságnak száz kövér gulyája;
Deleléskor hosszú gémü kútnál
Széles vályu kettős ága várja.

Méneseknek nyargaló futása
 Zúg a szélben, körmeik dobognak,
 S a csikósok kurjantása hallik
 S pattogása hangos ostoroknak.

A tanyáknál szellők lágy ölében
 Ringatózik a kalászos búza,
 S a smaragdnak eleven színével
 A környéket vígan koszorúzza.

Íde járnak szomszéd nádasokból
 A vadlúdak esti szürkületben,
 És ijedve kelnek légi útra,
 Hogyha a nád a szélről meglebben.

A tanyákon túl a puszta mélyén
 Áll magányos, dölt kéményü csárda;
 Látogatják a szomjas betyárok,
 Kecskemétre menvén a vásárra.

A csárdánál törpe nyárfaerdő
 Sárgul a királydinnyés homokban;
 Oda fészkel a visító vércse,
 Gyermekektől nem háborgatottan.

Ott tenyészik a bús árvalányhaj
S kék virága a szamárkönyérnek ;
Hűs tövihez déli nap hevében
Megpihenni tarka gyíkok térnek.

Messze, hol az ég a földet éri,
A homályból kék gyümölcsfák orma
Néz, s megettök, mint halvány ködoszlop,
Egy-egy város templomának tornya. —

Szép vagy, alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsöm, itt születtem.
Itt borúljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sir is fölöttem.

(Pest.)

Szobámban.

Esős idő van; szürke a menny,
Mint a bakancsos-köpönyeg.
Arról szó nincs, hogy kiderüljön,
Sétálni hát már nem megyek.

Mit kéne tennem? feleséget
A jó isten még nem adott;
Ha feleségem volna: véle
Majd eltréfálnám a napot.

Pipára gyujtok, s az esőnek
Halk susogását hallgatom,
És végig szállok gondolatban
A messze fekvő multakon.

Sokon mentem már én keresztül,
Sok jót értem, de több rosztat,
S nagy részt magamnak kell köszönnöm,
Hogy megvalljam az igazat.

Könnyelműség, könnyelműség! ez
Gyakorta olly lépésre vitt,
Mellynek később vásott fogakkal
Ettem fanyar gyümölcseit.

De bátran mondom: más hibám nincs
A könnyelműségen kívül,
S ez majd a maga idejében
Az ifjúsággal elröpül.

Viszontagságos életemnek
Egy hű, igaz barátja van,
Egyetlen ő, ki nem hagyott el
Balsorsom háborúiban.

Velem volt ő, mig a hazában
Bujdosva jártam, mint a vad,
És ittam a forrás vizéből,
S alvám a szabad ég alatt;

Velem volt ő, mig a hazán túl
Naponti négy krajczár díjért
Hiven fogyasztám a katonák
Sületlen, sótlan kenyerét;

Velem volt ő, mig a könyükkel
Sózott színészi kenyeret
Megpaprikázták bosszusággal
Ármánykodó gazemberek.

Ez egy barátom a költészet,
Ő volt mindenkor én velem,
Verseltem én minden bajom közt
A színpadon s az örhelyen.

Leend-e haszna verseimnek?
Túlél-e majd apjokat?
Ragyognak-e holdként fölöttem,
Ha sírom éje befogad?

De már derül! szivárvány támad
Amott a rákosi mezőn,
Sétára hát! csak el ne csipjen
Valamellyik hitelezőm.

(Pest.)

Est.

A nap lement.
Eljött a csend.
Szellőüzött
Felhők között
Merengve jár
A holdsugár,
Mint rom felett
A képzelet.

A városi
Nem élvezzi;
Falun keresd:
Mi szép az est.
Utczára mén
Leány, legény,
S dalolni kezd;
Hallván a neszt,
Dalol vele
A fülmile
Lágy éneket
A lomb megett.
A kert alól
Furulya szól;
A pásztor ott
Tüzet rakott;
S mig elterül
A tűz körül,
S megszólal a
Bús furulya:
Ökre lova
Jár tétova,
És harmatos
Füvet tapos.

Akközben a
Kert ajtaja
Halkan kinyíl;
Miként a nyíl
Oda suhan
Víg-boldogan
A pásztor, és
Van ölelés,
Van csókolás —
Ki volna más,
Ki eljöve?
Mint szép hive.
Mulassatok,
Ti boldogok!....
Mért köztetek
Nem lehetek?
(Pest.)

Egy telem Debreczenben.

Hejh Debreczen,
Ha rád emlékezem!....

Sokat szenvedtem én te benned,
És mind a mellett
Olly jól esik nekem,
Ha rád emlékezem. —

Pápista nem vagyok,
És még is voltak böjtjeim, pedig nagyok.
Jó, hogy az embernek csont foga van,
Ezt bölcsen rendelék az istenek,
Mert hogyha vas lett volna a fogam,
A rozsdá ette volna meg.

Aztán a télnek kellő közepében
Kifogya szépen
A fűtőszalmám,
S hideg szobában alvám.
Ha föllevém kopott gubám,
Elmondhatám,
Mint a czigány, ki a hálóból néze ki
„Juj, be hideg van oda ki’!”

S az volt derék,
Ha verselék!
Ujjam megdermedt a hidegben,

És ekkor mire vetemedtem?
Hát mit tehettem egyebet?
Égő pipám
Szoritgatám,
Míg a fagy végre engedett.

Ez inségben csak az vigasztala,
Hogy ennél már nagyobb inségem is vala.

(Pest.)

A csavargó.

Önkénytelen az ember,
Mindenre születik,
Mint a magasb hatalmak
Ott fönn elvégezik.
Fölöttem is határozott
Az égi végzemény:
Csavargónak születtem,
Csavargó vagyok én.

Betérek Debreczenbe
Bolond Istók gyanánt,
S tovább megyek, ha ittam
Bort és öleltem lyányt.
Ma itten, holnap ottan,
Csak ez az élmény...
Csavargónak születtem,
Csavargó vagyok én.

Igaz, most a czudar sors
Rútul bánik velem:
Lekötve hivatalhoz
Tengődöm egy helyen.
De nem tart ez sokáig,
Igy biztat a remény;
Mint voltam eddig, újra
Csavargó leszek én.

(Pest.)

A régi jó Gvadányi.

Kegyelmednek már rég pihen a pennája,
Kegyelmednek régen megnyilt a sír szája,
Hol békességgel a föltámadást várja,
De még most is kedves nekem a munkája.

Nincs abban sok czifra poétai szépség,
De vagyon annál több igaz magyar épség.
S nagy mértékben aztat bélyegzi elmésség,
Azért is olvasni lelki gyönyörűség.

Sok számos poéta vagyon mostanában,
Fogyasztják a tintát nagy Magyarorszáiban,
Sokan, de nem írnak úgy, mint hajdanában
A kegyelmetek jó régi világában.

Ember azt sem tudja, hol tanultak nyelvet?
Beszédjek, nem tudni, magyar-e vagy német?
Magyar constructio végkép elenyészett,
S nagy szomorúsággal lehet nézni eztet.)

Szomorú dolog ez s valóságos csúfság ;
Gyötri lelkeiket gyalázatos hívság,
Hívságtól üldözve a calamust fogják,
S édes anyánk nyelvét szörnyen megrongálják.

Illendöképen a ki nem tud beszélni
És fundamentomos magyarsággal élni,
Ki kellene minden ollyat küszöbölni,
Nem kellene hagyni magyar nyelvet ölni.

Ha kegyelmed mostan sírból föltámadna,
S ilyen magyarságot könyvekből olvasna :
Élni, jól tudom, hogy nem igen kívánna,
De halottaihoz újra visszaszállna.

Nyugodjék kegyelmed csendes békességgel !
Appetitusomat ha kores magyarok el-
Rontják : mulatok a kegyelmed könyvével,
Könyvének igazi magyar beszédjével.

(Pest.)

Az utánczókhöz.

Azt gondoljátok : a költés szekér,
Melly ballag széles országúton ?
Sas a költés ; hol nem járt senki sem,
Ő arra indul fennen, szabadon.

S az élheteretlen nyomorú csoport
Azt lesi gyáván : merre nyílik ut ?
S ha nyílik aztán, mint éhes kutya
A koncz után, a kezdett utra fut.

Fogj tollat és írd, hogyha van erőd
Haladni, merre más még nem haladt ;
Ha nincs : ragadj ekét vagy kaptafát,
S vágd a földhöz silány dorombodat !

(Pest.)

Élet, halál.

Boldog, kinek fejére
Az ég olly sorsot mért,
Hogy bor- s leányért éljen
És haljon a honért.

(Pest.)

Egressy Gáborhoz.

Megénekellek! . . . de te léssz oka,
Ha énekem tán szabadon nem szárnyal:
Lerészegítéd szomjas lelkemet
Művészetednek édes italával.
Megénekellek . . . ámbár vakmerőség
Igy fölhangolni kis nádsípomat.
Legyen mentségem, hogy a millyen gyöngé,
Olly szívbül-ömlő tiszta hangot ad.

Gyakran nem érti emberét a kor ;
Nagyot teremt nagy lelke erejébül,
És ez bukása ! népét fölviszi
Olyan magasra, honnan az leszédül.
Még jó, ha költőt ér e balszerencse,
Az ész holt fénye egykor föllobog,
S föltámadását fogják ünnepelni
Világosabban látó századok.

Egészen más a színész végzete.
Lekötve csügg ő egy rövid bilincsen —
Ez a jelen ; csak erre számolhat,
Mert a jövőhöz semmi köze nincsen.
Ha a jelennek biztos fővenyébe
Le nem bocsátá híre horgonyát :
Elmegy nevével az idő hajója,
És menni fog az örökléten át.

Vakon mért tartja a sors korodat,
Hogy meg ne értsen ? nemzetem művésze !
Avvagy — kivéve egy-kettőt talán —
Méltányolólág, lelkesedve néz-e ?

Születté volna boldogabb hazában,
Hol érdemeknek kedvezőbb az ég :
Dicsőségednek fényes ragyogása
Egy fél világra elsugárzanék.

Eljönek ők, és néznek hidegen,
És tőled egyre csak nagyot kívánnak ;
Nem értik azt ők, milly kis száma van
A sikerülés remek órájának.
A költő ír, csak hogyha kedve tartja,
A képiró, ha kedve tartja, fest
És a színészt befogják az igába,
Habár halállal sujtja őt az est.

S mit szóljak arról, a ki ellened
Viseltetik rút pártos szenvedélylyel ?
Ki koszorúd, mit néhányan fonánk,
Dühös kezekkel tépné szerteséjjel ?
Oh mert van ilyen, és pedig nem egy van ;
Hogy is ne volna ? magyarok vagyunk,
A párt, a párt és mindörökké csak párt
Sok század óta átkos jelszavunk. —

S mindekkorig te el nem csüggedél,
 A zsibbadásnak terhe nem lepelt meg,
 Hogy illy kevés, illy kétes bére van
 Sok átvirasztott, puszta éjjelednek.
 De nem, jutalmad nem fog elmaradni!
 Megtisztuland az érzet és az ész,
 És eljövend a méltánylás idője
 Midőn mindnyájuknak kedvence léssz.

(Pest.)

Tompa Mihályhoz.

Hát, fiú, olvastam azt a verset,
 A mellyet te én hozzám csináltál
 Valahol a bártfai forrásnál,
 S mondhatom, hogy nagy örömet szerzett.

Sok szépet elmondtál e levélben,
 (Ne véld, hogy hízélgéskép beszélem,)
 De legjobban az gyönyörködtetett,
 Hogy a bort, öcsém, te is szereted.

Ejh, be derék gyerek vagy te, Miska!
Mért nem ölelhetlek összevissza?
Látszik: deák vagy és kálomista,
A ki a vizet nagy kínnal iszsza.

Ember a lelked is, atyámfia!
Imádkozzuk a bor istenéhez,
S hagyjuk a világot papolnia,
Hogy, ki a bort szereti, ez és ez.

Haszontalan világ ez a mai;
Egyáltalában nem tetszik nékem.
Jöjünk csak mi össze!. . . fenn az égben
Örömkönnyeket sír Csokonai.

Egyébiránt ne gondold, barátom,
Hogy én valami vad ficzkó vagyok,
Mihelyest a bor színét meglátom:
Nem én! csak úgy csendesen vígadok.

§ ha bizalmas ember van mellettem,
Mosolyogva a bús múlt idöket
Elbeszélem, hogy mennyit szenvedtem,
Mint majd egyszer elbeszélem néked.

Hidd el, csodálkozni fogsz fölötte,
Hogy huszonkét éves ember ennyi
Bajon magát keresztültörhette,
S nem birta őt a baj sírba tenni.

Az igaz, most jobb az állapotom,
Bár a legjobbnak ezt sem mondhatom;
Hanem úgy csak állok, hogy ha véled
Találkoznám, megvendégnék.

De miért is nem jössz egyszer hozzánk?
Majd meglátnád, millyen jól mulatnánk!
Messze vagy, de én baka koromban
Hetvenhétyszer annyit gyalogoltam.

Siess hát, mert ha sokáig késel,
Élted napjáig megemlegeted;
Én rontok hozzád, s akkor jaj neked:
Agyonszorítlak egy öleléssel!

(Pest.)

Ejszakáim.

Még ugy csak megjárja, ha az ég
Fellegetlen, holdas, tisztakék.
Ablakomra rá könyökölök,
Hosszu szárból sűrűn füstölök,
S elmerengek majdnem reggelig
Nekem ebben nagy kedvem telik.
De mikor hold, csillag nem ragyog,
Akkor én végkép oda vagyok.
A tyukokkal el nem alhatom,
Hát galléron csíp az únalom,
S összenyaggat irgalmatlanúl
Az időm fut, mint a sánta nyúl.
Végzetetlen kínom közepett
Mit tehetnék ekkor egyebet?
A tintába mártom tollamat,
Vagy is : megpendítem lantomat,
S kong belőle olly szeráfi dal,
Hogy, ki hallja, rögtön szörnyet hal.
Én azonban folytatom dalom,
Míg az álom és az únalom

Egymással fölöttem hajba kap,
S csakugyan az első markosabb. —
Máskép mulnak éjeim bezeg,
Majd ha feleségre szert teszek.

(Pest.)

Furfangos borivó.

Megiszom én a bort, mert szeretem,
De néha megy belém nagy nehezen ;
Azonban rajtam nem fog ki soha,
Minden dolognak van oka-foka.

„A kancsó zsarnokszív“ — azt gondolom —
„Ki kell belőle a vért ontanom !“
S e gondolatra kancsóm kiürül,
Készítették bár fenekellenül.

(Pest.)

Takarékosság.

Akármikép csürjük, csavarjuk,
Szép, a ki gazdálkodni tud ;
Illyenek aztán az adósság
Nem köt nyakába háborut ;

Nem szurkol, ha bizonyos utczár
Világos nappal menni kell,
Hegykén tekinthet jobbra-balra,
Találkozzék akárkivel ;

Nem mondja, a midőn javában
Cseng a kocsmában a pohár :
„Barátim, megbocsássatok, de
Mennem kell, otthon munka vár“

S a többi! — — szóval, mátul fogva
Takarékos fiú leszek,
Minden garast úgy megbecsülök,
Miként apám, a jó öreg.

Hejh, csakhogy én az efféléket
Mindig pénz fogytán fogadom ;
S a mint pénzem jön : akkor ismét
Hegyen-völgyön lakodalom.

(Pest.)

Pinty úrfi.

Én nem panaszklok sorsom ellen,
Mi ördögért panaszlánék ?
Lehet-e kegyesebb irántam,
Mint a millyen kegyes, az ég ?
Nekem jutott a nagy szerencse :
Pinty urfit énekelni meg !
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

Pinty urfinak fillére sincsen,
Tán a nagyapjának se' volt ;
A mit telt erszéynek neveznek,
Távol van tőle, mint a hold.
Azért magát föl nem akasztja,

De még csak nem is kesereg.
 Pinty úrfi a maga nemében
 Hat puszta falu környékében
 A legpáratlanabb gyerek.

Asztalt számára nem terítnek,
 S ki hinné? éhen még se' vesz;
 Ha enni kell, a vendéglőkbe
 Bekullog ismerősihez,
 S egy-egy falalka innen, onnan....
 Böndöjét ekkép tölti meg.
 Pinty úrfi a maga nemében
 Hat puszta falu környékében
 A leppáratlanabb gyerek.

Mikép teszen szert öltözetre?
 Ez is igen eredeti:
 Bál- és egyébre a ruhákat
 Ugy kölcsön elkéregeti;
 Csakhogy többé ezen ruhákat
 Nem látják a jó emberek.
 Pinty úrfi a maga nemében
 Hat puszta falu környékében
 A legpáratlanabb gyerek.

Hol a szállása? azt nem tudjuk;
De ő fennen dicsekszi el:
Millyen pompás szobái vannak!
És a mit ő mond, hinni kell.
Bár kávéházakban gyakorta
Olyan Pintyféle szendereg:
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

És ilyen ő tetőtől talpig,
Tökéletes képmása ez;
Magának és kedves honának
Roppant becsületet szerez.
Kiáltson föl hát minden ember:
Tartsák meg őt az istenek!
Pinty úrfi a maga nemében
Hat puszta falu környékében
A legpáratlanabb gyerek.

(Pest.)

Szemfájásomkor.

Teremtő isten! szemeimre
A vakságot tán csak nem küldöd?
Mi lesz belőlem, hogyha többé
Nem látok lyányt s pipafüstöt!

(Pest.)

A naphoz.

Panaszom van kelmed ellen,
Hallja kelmed, nap uram!
Mi dolog az, sugarával,
Bánni olyan fukaran?

Elballag kelmed fölöttem
Minden istenadta nap,
Kis szobám kelmedtől még is
Egy sziporka fényt se' kap.

Olly sötét van benne, mint a
Majd kimondtam, hogy mibe'!
Legyen egy kis embersége,
S nézzen kelmed néha be.

Hiszen azt, hogy versírás a
Mesterségem, tudja tán,
Azt is tudja, illy esetben
Nem lehet pompás szobám ;

Hogy ne tudná, 'sz' hajdanában
Kelmed szinte lantot vert,
Még mikor le nem rudalták
Az Olympról Jupitert

Szánjon meg tehát kegyelmed,
Kedves collega uram,
S mátul fogva sugarával
Ne bánják olly fukaran.

(Pest.)

Ha.

Ha kalapomnak szőre volna,
És jobbra-balra nem konyulna :
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha már nem volna egy vagy két éve,
Hogy a mellényem meg van véve :
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha volna több, mint egy kabátom,
Mit hordanom kell télen, nyáron :
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha a nadrágom alja, térde
Nem volna olly nagyou megsértve :
Én volnék a derék legény!
Arslánnak is beilleném.

Ha a csizmámnak talpa, sarka
Nem kérdené, hogy hol a varga?
Én volnék a derék legény!
Arszlánnak is beilleném.

Ha majd e ha, ha, ha, ha meg ha
Elpusztul tőlem a pokolba:
Én leszek a derék legény!
Mingyárt arszlánnak illem én.

(Pest.)

A nap házaselete.

A nap házas legény,
Tudjátok?
Hanem szegény
Fején
Ez épen a nagy átok,
Mert a papucskormány terhét nyögi;
Rosz felesége annyi bút szerez neki.
Természetes hát, hogy a jó öreg
A bort nem veti meg.

A bort, melly minden bajnak orvoslója,
A bort, melly a szivből a bút kiszórja.
De otthonn inni nem merészel,
Mert ekkor kész a pör a feleséggel.
Azonban tud magán segíteni.
Midön az égen a szokott utat teszi:
Csak arra vár,
Hogy fellegekbe öltözzék a láthatár,
Ekkor nem félve,
Hogy őt meglátja felesége,
Bebaktat egy közeleső
Kocsmába,
S iszik, mint a kefekötő,
Bujába? ! —
Ha jön az est,
S a felleg oszlani kezd,
Látjátok ötöt, a mint mámorosan
Piros pofával az égről lezuhan.

(Pest.)

Szerелеm vándorai.

Kél a hold, az éj lovagja,
Hold kíséretében,
Mint hűséges apród, a kis
Esti csillag mégyen.

Indulóban vagyok én is,
S nem megyek magamban ;
Holddal esti csillag, vélem
Égő szerelem van.

Csak eredj, hold, csak eredj
Barna éjszakához ;
Megyek én is, megyek én is
Barna kis leányhoz.

(Pest.)

Halálom.

A halál két neme áll előttem,
Nem tudom, hogy mellyiké leszek ;
Nem tudom, pedig szeretném tudni :
Éhen vagy szomjan halok-e meg ?

(Pest.)

Mi lelt ?

Nem tudom, mi lelt ma engem ?
Jó kedvemben nincs határ :
Danolhatnék, fűtyölhetnék,
Egyikhez sem értek bár.

Összeverem a bokámat,
Noha nem szól muzsika ;
A szobám világos, ámbár
Nap nem süt belé soha.

Még a füst is rózsaszínű,
Mellyet rosz cserep pipám
Legroszabb kapadohányból
Küld keresztül a szobán.

A szívem ver, mintha benne
Háborogna szerelem;
Pedig egy leány sem váltott
Csak egy jó szót is velem.

S annál megfoghatlanabb ez,
Mert zsebemnek zord egén
Pénzfogyatkozásnak éje
Úl sötétén, feketén.

Szóval: a világ előttem
Egy szép tulipán-bokor. . . .
Kár, hogy addig lesz csak az, mig
Kimegy fejemből a bor!

(Pest.)

Igyunk!

A kinek nincs szeretője,
Bort igyék,
S hinni fogja, hogy minden lyány
Érte ég.

És igyék bort az, a kinek
Pénze nincs,
S az övé lesz a világon
Minden kincs.

És igyék bort az, a kinek
Búja van.
S a bú tőle nyakrafőre
Elrohan.

Sem szeretöm, (sem) pénzem,
Csak bánatom ;
Másnál háromszorta többet
Ihatom.

(Pest.)

Dáridó után.

Ez volt aztán az éjszaka!
Bort többé soh'se lássak,
Ha életemben párja volt
Ennek az áldomásnak.

Egész mohácsi ütközet
Ment végbe ott közöttünk;
Igaz, hogy a török a bor,
És a magyar mi lettünk.

Hanem még az is igaz ám,
Hogy harczoltunk vitézül,
Kivált mikor már a király,
Az ész, kidőlt nyergébül.

A győzelmes poharakat
Dühhel nyakon ragadtuk,
S függtünk letéphetlenül,
Mint a piócza, rajtuk.

Ha olly hosszú lesz életünk,
Mint kortyaink valának,
Megérjük boldogabb korát
A bús magyar hazának.

(Pest.)

Verseim.

A költészet fája életem,
Minden versem egy levelke rajt.
Fa, levél el fog hervadni majd'.
A felejtés szele rá sohajt.

És mivelhogy elhervadni fog,
Ne is ápolgassam én e fát?
Más hasznot ha nem hajt: legalább,
A mig élek, hűs árnyékot ad.

(Pest.)

Hozzá.

Szent borzalommal nyujtom ím feléd
Nem földi kéjtől reszkető kezem,
S enyém vagy-e? valóban az enyém?
Nem álmodom-e? félve kérdezem.

Oh nem, nem álom! hallom hangjaid,
Az andalító édes hangokat,
És arczaidnak látom liljomát,
És itt pihensz, hol hév szivem dagad.

Mennyit nem küzde a balsors velem,
Mig valahára még is engedett,
Mig a dicső perczet megérhetém,
Hol sajátomnak mondlak tégedet.

Sajátom vagy! s e boldogságomat
Kinek, vajon kinek köszönhetem?
Isten megáldja kedves verseim!
Ők, ők szereztek meg téged nekem.

Engedd, hogy még egyszer nézzek reád,
 S szorítsanak szívemhez e kezek!
 És most . . . és most . . . jer a zsebembe, pénz,
 S menjünk, először is csizmát veszek.

(Pest.)

Sovány ősz.

Megköszönöm az ilyen őszt,
 Alázatosan köszönöm!
 Egész világ örül, vigad,
 Csak én nekem nincs örömöm.
 Iszik boldog, boldogtalan,
 Szüret van úton, útfelen,
 És én isten kegyelmiből
 A száraz kortyokat nyelem.

Búsán Budára kullogok,
 Megállok a vár tetején:
 Nagyszálnak borszülő hegye
 Távolból kékellik felém.

Nagyszálnak borszülő hegye
Sok jó napot szerzett nekem ;
Hanem mi haszna ? hogyha most.
A száraz kortyokat nyelem.

Mint holmi falusi bíró,
Leteszem a két könyököm,
Remélve, hogy tán valahogy
Majd búmat versben kinyögöm.
Hiába minden fejtörés !
Nem boldogúl a vers velem,
Hogy is verselhetnék ? midőn
A száraz kortyokat nyelem.

Nagy bosszusan, nagy álmosan
Az ágyba vágom magamat,
S hejh a szüret ! ezt mormogom
Fülíg a takaró alatt.
És a szüretre álmodom
S a borról minden éjjelen ;
Másnap megint, mint azelőtt,
A száraz kortyokat nyelem.

Csak menne már el a szüret,
 Csak menne a pokolba már!
 Hozná meg isten a telet,
 Hideg házban huzzam ki bár.
 Vagy meglövöm magam, vagy a
 Duna leszen fekvőhelyem,
 Ha a jövő szüretkor is
 A száraz kortyokat nyelem.

(Buda.)

Csokonai.

Egy kálomista pap s Csokonai
 Egymásnak voltak jó barátai.
 Kilódul egyszer Debreczenből
 S a jó barát előtt megáll,
 S: Ihatnám, pajtás! így kiált föl
 Csokonai Vitéz Mihály.

„No ha ihatnál, hát majd ihatol,
 Akad még bor számodra valahol,
 Ha máshol nem, tehát pinczémben;

Ottan nem egy hordó bor áll,
Szólott a pap, s leballag véle
Csokonai Vitéz Mihály.

„Ihol ni, ucczu!“ fölkiált a pap,
A mint egy hordóból dugaszt kikap;
„Szaladj, csapért! ott fönn felejtém;
Szaladj, öcsém, de meg ne állj!“
És fölrohan ló halálában
Csokonai Vitéz Mihály.

A likra tette tenyerét a pap;
Csak vár, csak vár, hogy jön talán a csap,
S a csap nem jött, és a pap morgott:
„De mi az ördögöt csinál,
Hol a pokolba' marad az a
Csokonai Vitéz Mihály?“

Tovább nem győzte várni a csapot,
Ott hagyta a hordót, (a bor kifolyt,)
Fölmén a pinczéből a házba,
De ott fönn senkit nem talál.
Csak késő este érkezett meg
Csokonai Vitéz Mihály.

Hát a dologban ez volt az egész :
Kereste ott fűnn a csapat Vitéz,
Zeget-zugot kikutat érte,
De csak nem jön rá, hogy hol áll?
És így csapért szomszédba mégyen
Csokonai Vitéz Mihály.

A szomszédban valami lakzi volt.
Elébe hoztak ételt és italt ;
És ím az étel és bor mellett
És a zenének hanginál
Csapot, papot, mindent felejtett
Csokonai Vitéz Mihály.

(Pest.)

Volnék bár

Volnék bár sivatag bús szigete
A tenger közepének,
Hová ember, madár nem lépne be —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék megdermedt jégsziclája bár
A messze föld végének,
Mit nem melenget lanyha napsugár —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék bár a földöv homokja, hol
A nyári nap tüzének
Örök sugára égető pokol —
Csak tégedet ne ismernélek.

Volnék bár hallgató éjféleken.
Átokvert kósza lélek,
Ki még koporsajában sem pihen —
Csak tégedet ne ismernélek.

Nem volna mérve olly nagy terhe rám
A kínnak, szenvedésnek,
Létem keresztjét jobban hordanám —
Csak tégedet ne ismernélek.

S mégis, mégis . . . nem volna életem,
Az örök üdvességnek
Magas helye sem tetszenék nekem,
Ha tégedet nem ismernélek.

(Pest.)

Szivem, te árva rabmadár!

Szivem, te árva rabmadár!
Kit szük, szoros kalitka zár,
Légy csendesebben odabenn.
Ne hánykolódjál olly igen;
Ugy meg találsz sérteni
Magad, hogy vér fog ömleni

Vagy üsd meg magadat tehát,
Jöjjen halálos seb reád;
Véreddel majd megírhatom
Szerelmem és hatyúdalom.

(Pest.)

Az én szerelmem

Az én szerelmem nem a csalogány,
Kit fölkellett a hajnalszürkület,

Hogy édes ének szóljon ajakán
A nap csókjától rózsás föld fölett.

Az én szerelmem nem kies liget,
Hol csendes tóban hattyúk ringanak,
Fehér nyakok míg bókot integet
A vízbe néző hold sugárinak.

Az én szerelmem nem nyugalmas ház,
Mit kert gyanánt körül a béke vett,
Hol a boldogság anyaként tanyáz,
S tündér leányt szül: a szép örömet.

Az én szerelmem rengeteg vadon;
A féltés benne mint haramja áll,
Kezében tör, kétségbesés vagyok,
Minden dőfése százszoros halál.

(Pest.)

Szemek, mindenható szemek!

Szemek, mindenható szemek!
Ne nézzetek, ne nézzetek

Reám olly hidegen, olly hidegen ;
 Megöltök, ez halál nekem,
 Halál nekem !

Vagy, oh mindenható szemek !
 Csak öljetek meg, öljetek ;
 Aztán mosolygjatok, mosolygjatok,
 S én újolah föltámadok,
 Föltámadok !

(Pest.)

Szerelmem zúgó tenger,

Szerelmem zúgó tenger,
 De most zúgása nem ver
 Órjási hánykodás közt földet és eget ;
 Elszenderült, miképen
 A gyermek bölcsejében,
 Ha hosszan jajgatott és hosszan könnyezett

A síma hahtükörben
 Evez föl és le lelkem

Szelíd merengésnek hintázó csónakán ;
 Partjáról a jövőnek
 Csattog felém lágy ének
 Te énekelsz, remény, te kedves csalogány!
 (Pest.)

Élet, halál! nekem már mindegy!

Élet, halál . . . nekem már mindegy!
 Ez a kétség irtóztató ;
 Így nem mehet tovább, a mint megy,
 És, „a ki mer, nyer“ példaszó.

Hozzá megyek, hozzá kell mennem,
 Előtte szívem fölnyitom,
 Hadd lássa meg, mi kín van bennem,
 S hogy azt mind érte hordozom.

S ha szenvedésem látni fogja,
 S a halvány színt, mellyben vagyok ;
 Talán meglágyul indulatja,
 Talán majd szánakozni fog.

És hátha könyvéből szemének
E drága sort olvashatom :
Hisz én már téged rég kísérlek,
Van érted titkos bánatom.

És hátha csókja szent kulcsával
Nyitand számomra majd eget
Vagy, mint örültet, szolgál által
Szobájából majd kilöket.

(Pest.

A borhoz.

O bor! te voltál eddig egy barátom ;
De látom,
Hogy már kihalt tüzed, melly értem ége,
S frigyünknek vége, vége.

H. eddig hozzád folyamodtam
Bús állapotban,
Keresztelő lett a búbánatot
Vidámsággá kereszteléd.

Mért járulok hiába most eléd?
 Varázserődöt mert nem mutatod?

Fejem nehéz,
 És reszket már e kéz,
 Melly a teli
 Pohárt ajkamhoz emeli;
 Ezt befolyásod eszközölte,
 De nem hatál be a kebelbe:
 A lélek ép,
 Nem részegülhet semmifélekép.
 A multnak fekete
 Emlékezete
 — Mint Dejaníraköntös — rajta van
 Letéphetetlenül, minduntalan.

Oh bor!
 Ki annyiszor
 Voltál bajomnak orvossága,
 Légy most is az, bár utójára:
 Feledtesd el velem a gúnymosolyt,
 Melly lángszerelmem jégjutalma volt!

(Pest.)

A külföld magyarjaihoz.

Ti fekélyek a hazának testén,
Mit mondjak felöletek?
Hogyha volnék tűz: kiégetnélek,
Égetném rossz véretek.

Nem vagyok tűz, nincs emésztő lángom;
De van éles hangu szó, mely
Melly reátok átkait kiáltja,
Átkait irtóztatón.

Annyi kincse van hát e hazának,
Hogy nem is fér benne meg?
Hiszen e hon, e boldogtalan hon
Olly szegény és olly beteg.

És ti rablók! a mit orvosságra
Izzad kínnal e haza:
Elhordjátok idegen bálványtok,
A külföld oltárira

E hazán, melly porban esd kenyérért,
Nem esik meg szívetek ;
Míg ő vért sír, poharaitokba
Kinn ti a bort töltitek.

És csak akkor tértek vissza, már ha
Koldusbot van nálatok :
Kit koldussá tettetek, hogy tőle
Ismét koldulhassatok.

A miként ti e szegény hazából
Magatok száműzitek ;
Vesse úgy ki csontotokat a sír
S a mennyország lelketek !

(Pest.)

Mért nem születtem ezer év előtt ?

Mért nem születtem ezer év előtt ?
Midőn születtek Árpád daliái,
S ragadva kardot, a vérkedvelőt,
A nagy világgal mentek szembezállni.

Beh mondtam volna csataéneket,
Versenyt rivalgót kürtjével Lehelnek,
Mellynek zúgási mennydörgéseket
Vadúl kavargó örvényökbe nyeltek.

Beh fölvettem volna magamat
Hadvész után nyerítő paripára,
Keresni a sírt vagy babéromat
Hazát teremtő harcok viharába? ?

Beh énekeltem volna diadalt,
Vitézeimnek, párduczbőrre dőlve,
Midőn az ütközetmoraj kihalt
S az áldomás csengése jött helyébe.

Vagyok henyélő század gyermeke,
Hol megdalolni méltó tárgyam nincsen;
S ha volna is, mi lenne sikere?
Sínlődik a nyelv terhes rabbilincsen.

(Pest.)

A leánykákhoz.

Ne haragudjatok rám,
Leánykák, lelkeim!
Hogy őlly sokszor beszélnek
A borról verseim.

Ti nem gondolhatjátok,
Milly bús az életem,
Hogy gyakran a keservek
Keservét szenvedem.

Mig olvassátok tőlem
A tréfás dalokat,
Nem sejtitek, hogy néha
Szivem majd megszakad.

S lássátok, szépeim! ha
A bú nekem rohan,
Mint felbőszült oroszlán,
Emésztőszilajan;

Ha a világ előttem
Éjjé sötétedik,
S a sötétséges éjben
Vihar kerekedik.

És a vihar szivemben
Dúl irgalmatlanul:
Csak a bor, a mitől ez
Ismét lecsillapúl.

Lecsillapúl lassanként,
Elzúg a fergeteg,
S én újlag vidám, kék
Eget szemlélhetek;

S a fölvidámult égen
A régi fényben jár
A jó kedv holdja, a szép
Örömcillagsugár.

Illy jótevő orvosság
A szőlőnedv nekem;
Nem egyszer menté meg már
Megúnt, bús életem.

Mert gyakran voltam úgy , hogy
Csak még egy pillanat
S most pókháló fődözné
Versíró tollamat.

Mig én magam fekünném
A sírban hidegen,
S a föld hideg porával
Vegyülne tetemem — — —

Ne haragudjatok hát,
Leánykák, lelkeim !
Hogy olly sokszor beszélnek
A borról verseim.

(Pest.)

Szülőimhez.

Hejh édes szülőimék,
Gazdagodjam meg csak !
Akkor, hiszem istenem,
Nem panaszkodnak.

Minden teljesülni fog,
A mit csak kívánnak ;
Megelőzöm vágyait
Éd's apám s anyámnak.

Lesz csinos ház, a miben
Megvonúlnak szépen ;
Pincze lesz a ház alatt,
Jó bor a pinczében.

Meghíhatja éd's apám
Minden jó barátját ;
Borozás közt lelköket
A jó kedvbe mártják.

Szép kocsit csináltatok
Éd's anyám számára ;
Nem kell, hogy a templomot
Gyalogosan járja.

Lesz arany szegélyzetű
Imádságos könyve,
Krisztus urunk képe lesz
Szépen metszve benne.

Pistinak meg majd veszek
Drága paripákat,
Rajtok jó Istók öcsém
Vásárokra járhat.

Végesvégül lesz nekem
Dúsgazdag könyvtárom ;
Akkor majd a verseket
Nem pénzért csinálom.

Ingyen osztom azokat
Szét az ujságokba ;
Minden szerkesztő, tudom,
Szívesen fogadja.

S hogyha szép lyánt kaphatok :
— De magyar lelkűt ám ! —
Éd's apám tánczolni fog
Fia lakodalmán.

Igy élünk majd boldogan
A mulatságoknak,
Igy biz, édes szüleim
Gazdagodjam meg csak
(Post.)

Katona vagyok én

Katona vagyok én, kiszolgált katona,
Csak káplár sem voltam, mindig közkatona.
A katonasághoz ifjúságot vittem,
Ott maradt az, haza öregséggel jöttem.

Nagy volt pontosságom, nagy volt a hűségem,
Nem volt reám mérve csak egy büntetés sem.
Mi lett a jutalmam, mikor kiszolgáltam?
A generális megveregette vállam.

(Pest.)

Nem tesz föl a lány magában egyebet.

Nem tesz föl a lány magában egyebet,
Csak hogy téged, csalfa legény, elfeled;
Addig feled, addig feled, csak feled,
Mig a szíve bánatában megreped.

(Pest.)

Fényes csillag

Fényes csillag, mondd meg nekem,
Mért nem maradtál odafenn?
Mondd meg: arra mi ok szolgál,
Hogy az égről lefutottál?

„Csak az az ok szolgál arra,
Mert rá néztem galambodra;
Sugaramnál szebb a szeme,
Boszankodás kergetett le.“

(Pest.)

Gyere lovam

Gyere, lovam, hadd tegyem rád nyergem!
Galambomnál kell még ma teremnem.
A kengyelbe most teszem bal lábam,
De lelkem már a galambomnál van.

Száll a madár, tán párjához siet;
 Sebesen száll, el is hagyott minket.
 Érjük utol szaporán, jó lovam,
 A párját ő sem szereti jobban.

(Pest.)

Boldog éjjel....

Boldog éjjel! együtt vagyok rózsámmal,
 A kis kertben mulatozunk egymással;¹
 Csendesség van, csak az ebek csaholnak,
 Fenn az égen
 Tündérszépen
 Ragyog a hold, a csillag.

Nem jó csillag lett volna én belőlem,
 Tudja isten, nem maradnék az égen,
 Nem kellene én nekem a mennyország,
 Lejárnék én
 Minden estén,
 Kedves rózsám, te hozzád.

(Pest.)

Szerelem, szerelem

Szerelem, szerelem,
Keserű szerelem !
Miért bántál olyan
Kegyetlenül velem ?
Te voltál szivemben
Első és utósó,
Nem sokára készül
Számomra koporsó,

Elmegyek az ácshoz
Fejfát csináltatok,
Egyszerű fejfámra
Csak egy sort iratok ;
Fekete betűkkel
Ez lesz írva rája :
„Itt hervad a hűség
Eltépett rózsája.“

(Pest.)

Esik, esik, esik

Esik, esik, esik,
Csókeső esik ;
Az én ajakamnak
Nagyon jól esik.

Az eső, az eső
Villámlással jár ;
A szemed, galambom,
Villámló sugár.

Mennydörög, mennydörög
A hátunk megett ;
Szaladok, galambom,
Jön az öreged.

(Pest.)

A természet vadvirága.

Mit ugattok, mit haraptok
Engemet, hitvány ebek!
Torkotokba, hogy megfúltok,
Olly kemény koncztot vetek.
Nyirbáljatok üvegházak
Satnya sarjadékain;
A korlátatlan természet
Vadvirága vagyok én.

Nem verték belém tanítók
Bottal a költészetet,
Iskolai szabályoknak
Lelkem soh'sem engedett.
Támaszkodjék szabályokra,
Ki szabadban félve mén.
A korlátatlan természet
Vadvirága vagyok én.

Nem virítok számotokra,
Árva finnyás kóficzok !
Kiknek gyöngé, kényes, romlott
Gyomra mingyárt háborog ;
Van azért, ki ép izléssel
Üdvezelve jön elém.
A korlátatlan természet
Vadvirága vagyok én.

Hát azért nekem örökre
Szépen békét hagyjatok ;
Ugy sem sok gyümölcsü munka :
Ealra borsót hánynotok.
S kedvetek ha jön kötödni,
Ugy kapkodjatok felém :
A természetnek tövíses
Vadvirága vagyok én.

(Pest.)

János gazda.

János gazda derék gazda,
Nincsen párja hat faluba ;
Csak egy a bibéje,
Hogy soha sincs pénze.

Széles, hosszú szántóföldje
Sok gabona terem benne,
Vásárra jár véle,
Még sincs soha pénze.

Nem kóborol a kocsmába,
Kocsmárosra nem kiáltja :
Hejh, bort az icczébe !
Még sincs soha pénze.

Felesége szép, takaros,
Legényekre nem haragos,
Kivált béresére
Hát azért nincs pénze.

(Pest.)

Levél egy színész barátomhoz.

Jut még eszedbe a fiú? kivel
Együtt czepelted a vándorbotot,
Melly koldusbotnak is beillenék,
Midőn a sorsnak fényes kedve nincs ;
És ez nem épen olyan ritkaság
Színészre nézve, mint boldogtalan
Magyar hazánkban a hű honfigond. —
Lásd, én reátok még emlékezem,
És elfeledni nem fogom soha
A jót s rosztat, melly ott közöttetek
Mult napjaimnak osztályrésze volt.
Elöttem áll a délután, midőn
A színészetbe béavattatám.
Barangolék föl és le czéltalan
A nagy hazának minden tájain.
Tarisznyámban, mit hátamon vivék,
Nem mondhatom, hogy nagy volt a teher,
De a nyomor, mint ólom, megnyomott.
Könnyíte rajt a víg könnyelműség,

Melly útaimban hű társam vala.
 Ekkép juték egy nyári délután
 Egy kis városba; fáradt lábaim
 A fogadóban megpihentenek. —
 Vendégszobája egyik oldalán
 Helyet szerényen színpad foglala.
 Mire való is már a fényüzés?
 Azon tündöttem épen: kérjek-e
 Ebédet vagy se? hát ha majd sovány
 Zsebem bicskája szépen bentörik?
 Az ajtót ekkor megnyitá egy ur;
 Volt bennem annyi emberismeret,
 Rá foghatnom, hogy nem más, mint színész.
 Fején kalapja nagybecsű vala,
 Mert Elizéus prófétával az
 Rokonságban volt. . . . tudnillik: kopasz.
 Kobátja új, a nadrág régi rongy,
 És lábát csizma helytt czipő fődé,
 Alkalmasint a mellyben szerepelt.
 „Thalia papja?” kérdém. — „Az vagyok;
 Talán ön is?” — „Még eddig nem.” — „Tehát
 Jövőben? fölség...” — „Azt sem mondhatom,”
 Vágtam szavába; ámde ő rohant,
 S vezette gyorsan az igazgatót.

Fehér köpenyben az igazgató
Jött üdvezelni engem nyájasan :
„Isten hozá önt, tisztelt honfitárs !
Lesz hát szerencsénk önhöz, édes ur ?
Imádja úgy-e a művészetet ?
Ah, jó barátom, isteni is az !
S önnek szeméből olvasom ki, hogy
Szinészetünknek egykor hőse lesz,
És kürtölendik bámult nagy nevét
A két hazának minden ajkai
Ebédelt már ön ? itt az ételek
Fölötte drágák, s a mi több : roszak.
Az ispán urtól özczombot kapánk,
A káposztából is van maradék —
Ha meghívásom nem méltóztatik
Elútasítani : jó ebédje lesz.“
Igy ostromolt a jó igazgató,
Forgatva nyelve könnyü kerekét.
Én nem rosz kedvvel engedék neki.
Menék ebédre, és ebéd után
Beiktatának ünnepélyesen
A társaságba — nem kutatva : mi
Valék, deák-e vagy csizmadia ?
Másnap fölléptem a Peleskei

Notáriusban. Hősleg működém
Három szerepben, minthogy összesen
A társaságnak csak hat tagja volt. —
Egy ideig csak elvalék velök;
Faluzgatánk jó s bal szerencse közt.
De a barátság végre megszakadt,
Mert én utáltam a nyegléskedést,
A sok „utószor“-t, a göröglüzet,
S tudj' a manó, milly csábitásokat.
A társaság is végre szétozolt
Egymást érő bel- s külviszály miatt;
S én újra jártam széles e hazát,
Mignem keblébè vett más társaság.
Mit ottan, itt is azt tapasztalám,
S tapasztalásom nem volt olytén,
Melly kedvre hozta volna lelkemet.
Kenyért keresni színészek leszünk,
Nem a művészet szent szerelmiből,
S haladni nincsen semmi ösztönünk.
„Pártolj, közönség, és majd haladunk,“
Mond a színész; és az meg így felel;
„Haladjatok, majd aztán pártolunk;“
És végre mind a kettő elmarad.
Nem is hiszem, hogy a színészetet

Becsülni fogják, míg ez befogad
Minden bitangot, gaz sehonnait,
Kik a világnak söpredékei,
S itten keresnek biztos menhelyet.
Barátom, ez fájt én nekem s neked,
Ez keseríte minket annyira.
Az isten adja, hogy minél előbb
Akképen álljon színművészetünk,
A mint valóban kéne állnia.

(Pest.)

A tintás-üveg.

Vándorszínész korában Megyeri
(Van-e, ki e vevet nem ismeri?)
Körmölgeté, mint más, a színlapot.
Kapott
Ezért
Egyszer vagy öt forintnyi bért,
A mint mondom, vagy öt forintnyi bért.

Először is hát lintáért megyen,
Ha ismét írni kell, hogy majd legyen.
A tintásüveget pedig hová
Dugá?
Bele
Kabátja hátsó zsebibe,
A mint mondom, kabátja zsebibe

S hogy pénzre tett szert, lett Megyeri víg,
S haza felé menvén, ugrándozik,
Hiába inti őt Szentpétéri:
„Kari,
Vigyázz!
Kedved majd követendi gyász,
A mint mondom, majd követendi gyász.“

Ugy lett. A sok ugrándozás alatt
Kifolyt a tinta; foltja megmaradt,
Megyeri elbusúl — kedvét szegi
Neki
A folt,
Mivel csak egy kabátja volt,
A mint mondom, csak egy kabátja volt.

Mi több : kabátja épen sárga volt,
És így annál jobban látszott a folt.
„Eldobnám — szólt — de mással nem bírok;“
Ez ok
Miatt
Hordá, míg széjjel nem szakadt,
A mint mondom, míg széjjel nem szakadt.

(Pest.)

Az öreg ur.

Az öreg urnak élete
Szánandó gyötrelem,
Veséig gyötri a szegényt
Féltékeny szerelem.

Unokaöcscse olly gonosz,
S szép, ifju a neje;
Unakaöcscse ver szöget
Megöszült fejibe.

Míg nőtlen volt: terhére nem
Esett a hivatal,
Nyugottan, híven végezé;
De most majd belehal.

Míg nőtlen volt: barátinál
El-elkártyáztatott;
De mostan éjszakázni fél....
Keserves állapot!

Míg nőtlen volt: álom között
Folyának éjei;
De most az öreg úr szemét
Behúnyni sem meri.

Pedig, pedig, szegény öreg,
Féltés hiába bánt;
Öcséd nődet nem szereti ...
Hanem a szobalyányt.

(Pest.)

Mit szól a bölcS?

Hm, bizony csak sok nem úgy halad,
A mint kéne, itt a nap alatt.

Szokrát sem törődve szól a bölcS :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

Tenger a pénz, mellyben elsülyed
Sok hajó : elv, jellem, becsület.
Szokrát sem törődve szól a bölcS :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts ;

Korpaöt diszít selyem kalap,
S az okos fő teng darócz alatt.
Szokrát sem törődve szól a bölcS :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

A lét könyviből e szót „barát“
Az idők régen kivakarák.
Szokrát sem törődve szól a bölcS :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

Egyenesség, nyílt őszinteség
Rókaságnak zsákmányúl esék.
Szikrát sem törődve szól a bölcs :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

Feleségghűség járatlan út,
Rajta már csak az együgyü fut.
Szikrát sem törődve szól a bölcs :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

Igazmondás elhajított kö,
Hajító fejére visszajő.
Szikrát sem törődve szól a bölcs :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

Megterem sok prédikáció,
Nem igen hallgatják, bármi jó.
Szikrát sem törődve szól a bölcs :
Itt van a pohár, hol a bor ? tölts !

(Pest.)

Pál mester.

Pál mester illyformán okoskodott,
És félre csapta
Szilajhegykén a kalapot:
„Eh, a ki adta!
Mire való a feleség nekem?
Nélküle szabadabb lesz életem;
Elkergetem . . . az lesz belőle.“
És úgy tett, a miként beszéle.

Pál mester később így okoskodott,
Csak hogy nem csapta
Ő félre most a kalapot:
„Hejh a ki adta!
Még is csak kár volt elkergetnem őt;
Kezében gazdaságom egyre nőtt,
S most elpusztúl . . . az lesz belőle.“
És úgy lett, a miként beszéle.

Pál mester ekkor így okoskodott,
És félre csapta
Ismét hegykén a kalapot:
„Eh, a ki adta!
Mi haszna minden bűm és bánatom?
Ugy sincs sokam; azt is tovább adom,
Tovább adom . . . az lesz belőle,“
És úgy tett, a miként beszéle.

Pál mester végre így okoskodott,
S szemére csapta
Keservesen a kalapot:
„Hejh, a ki adta!
Most már minden, de minden oda van;
Mi tévő legyek? felkössem magam?
Fel, felkötöm . . . az lesz belőle.“
És úgy tett, a miként beszéle.

(Pest.)

Részegség a hazáért.

Fiuk, az isten áldjon meg,
Én is iszom, igyatok!
Én nem nézhetek vidámon
Végig elhagyott hazámon,
Csak mikor részeg vagyok!

Ekkor úgy látom hazámat,
A mint kéne lennie;
Mindenik pohár, a mellynek
Habjai belém ömölnek,
Egy sebét hegeszti be.

S ha, mig részeg vagyok: boldog
Volna a hön csakugyan,
Bár örökké kéne élnem,
Fiuk, nem láthatna engem
Soha senki józanan.

(Pest.)

Lant és kard.

Felhős az ég hazámon,
Aligha nem lesz vész;
Csak hadd legyen, nem bánom,
Lelkem reája kész.

Lantom nagyon szeretne
Hallgatva állani,
Régóta van kezembe',
Már kopnak húrjai.

S amott a zugban kardom
Folyvást panaszkodik:
Hiába meddig tartom,
Az ítéletnapig?.....

(Pest.)

Etelkéhez.

Láttad-e angyalom, a Dunát
S a szigetet közepén ?
Ide szívembe képedet
Akként foglalom én.

A szigetről zöld falomb
Mártja a vízbe magát ;
Ha te szívembe így a remény
Zöldjét mártanád !

(Buda.)

Szerelem és bor.

Azt mondom, a mit mindig mondok :
Ne háborgassanak a gondok,
Ne háborgassanak bennünket !
Legyen vidámság, tréfa, nesz ;

Ifjak vagyunk, és ifjuságunk
Idő jártával oda lesz.

Járjunk a szerelem kertében,
Virág ott nyílik minden lépten ;
Ha meg talál tuskéje szúrni :
Illatja gyógyulást szerez.
Szeressünk ! mert erőnk, szeretni,
Idő jártával oda lesz.

Midőn a szerelem kertében
A nap tikkasztón süt az égen :
Térjünk hűs árnyékú lugasba
A borgyümölcs tökéihez.
Igyunk ! pénzünk van , hátha pénzünk
Idő jártával oda lesz.

E kép a legszebb élet képe ;
Adjunk érette bút cserébe.
Mint fellegekre a szivárvány,
Reánk mosolygani fog ez,
Ha majd derengő ifjuságunk
Idő jártával oda lesz.

(Pest.)

Rabhazának fia.

Menjünk, menjünk a földbe,
Beteg szívem!

Hiszen

Megtetted, a mit kelle.

Megtetted a mit lehetett:

Viselted honfisehedet.

Hideg van a siréjben;

Másnak lehet

Meleg,

Forró lesz a sir nékem:

Mit életemben viselék,

A honfiseb még ott is ég.

De az ítélet napja

Eljön talán,

S hazám

Bilincseit lerontja.

Akkor sebem begyógyuland,

S hűvöshen nyugszom ott alatt.

(Pest.)

Cs. E. kisasszony emlékkönyvébe.

Ha e sötét betük, a miket itt leírok,
Lennének a balsors, a melly tán téged ér :
Elvetném tollamat, nem írnék, bárha lenne
Minden vonásomért egy-egy ország a bér.

(Pest.)

V. S-né emlékkönyvébe.

Tudom : mint boldogítod férjedet ;
De szinte kívánnám, hogy azt ne tedd,
Ne olyan nagy mértékben legalább.
A fájdalomnak csalogánya ő,
S mióta boldog, hangja ritkán jő
Gyötörd, hogy halljuk édesbús dalát.

(Pest.)

Bucsú 1844-től.

Egy esztendő a másik sírját ássa,
Gyilkolják egymást, mint az emberek.
Idő, szárnyadnak még egy csattanása,
S a jelen év is sírban szendereg.
Oltsd el, haldokló, hervadt ajakadnak
Léleketével életmécsedet,
Nem foglak oda írni tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Magas tervektől izzadó fejembe
Te olly sok eszme magvait vetéd,
S én a gyümölcsöt hőven megteremve
Láthatván, rajta büszkén nézek szét.
Jutalmaúl nem rest munkálatomnak
A hír csillagja rám sugárt vetett,
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Szivem sokáig a sors bal kezében
A fájdalom meggyúlt világa volt ;
Te, megvénült év, szóltál, hogy ne égjen,
És szózatodra a vad láng kiholt.
Elhamvadt üszke van csak bánatomnak
A romba dőlt s már fél-ép szív felett ;
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Oh haldokló év ! sírod mellett engem
Lágy bölcsejében ringat a remény,
S hahogy szabad, a mit jövendöl, hinnem :
A mennyországnak állok küszöbén.
Szomszédságában ilyen boldog kornak
Mondom, tünő év, a bucsút neked,
S én még sem írlak oda tégedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

Reád függeszté hévvel esdekelve
Bágyadt szemét sohajtó nemzetem,
S te sóhajára semmit nem figyelve,
Ekkép feleltél mennydörögve : nem !

Te koszorúját eltépted honomnak,
Ifjú reménye mit fejére tett ;
Ezért nem írlak oda légedet,
Hol boldog évim följegyezve vannak.

(Pest.)

TARTALOM.

Elbeszélő költemények.

	<i>Lap.</i>		<i>Lap.</i>
Tündéralom	3	Szilaj Pista	47
Salgó	15	János vitéz	63
Szerелеm átka	40		

Kisebb költemények.

1842.			
		Vadonban	157
Hazámban	147	Felköszöntés	158
A Dunán	149	Disznótorban	160
K. Vilmos barátomhoz	—	Mi haszna, hogy a cso-	
Két vándor	152	roszlya	161
A borozó	153	Járnak, kelnek sokan	
Furesa történet	155	zöld erdőben	162
Első szerepem	157	Hortobágyi kocsmá-	
		rosné	163

	<i>Lap.</i>	<i>Lap.</i>
1843.		
Távolból	165	Keresztúton állók 211
Az én mátkám	167	Kis furulyám szomorúfűz ága 212
Dínomdánom	168	Temetésre szól az ének 213
Jövendölés	169	Hej nekem hát vigasztalást mi sem ad? 214
L....né	172	
Halálvágy	173	
Farkaskaland	174	1844.
Pálnapkor	176	Honfidal 215
Matildhoz	177	Elmondanám 217
Én	178	Tél végen 218
Barátimhoz	180	A dal 219
Szeget szeggel	182	Füty —
Élő halott	186	Végszó * *hoz 220
Temetőben	187	A nemes 223
Megúnt rabság	189	Halvány katona 224
Lopott ló	192	Szomjas ember tűnődése 225
Szemrehányás	194	Eger mellett 227
Kördal	196	Egri hangok 228
Az utósó alamizsna	197	Javulási szándék 231
Merengés	201	Betegségemben 233
Érik a gabona	204	Fürdik a holdvilág 235
Ki vagyok én? nem mondom meg	204	A csaplárné a betyárt szerette 236
Lánggal égő teremtettem !	205	Megy a juhász számaron 237
Befordultam a konyhára	206	Vándorélet (Barabás rajzához) 238
A szerelem, a szerelem	207	Szerelem- és pipadal 241
A virágnak megtiltani nem lehet	208	Füstbe ment terv 242
Nem megyek én innen sehova	209	Egy estém otthon 243
Síkos a hó, szalad a szán	210	Ebéd után 246
		Magány 248

TARTALOM.

<i>Lap.</i>	<i>Lap.</i>		
Zsuzsikához	249	Te szívemnek szép gyönyörűsége	284
Éjjel	250	De már nem tudom, mit csináljak	285
Ivás közben	251	Mondom, ne ingerked- jetek velem	286
Vizen	254	Meredek a pinczegádor	287
Álmodom-e	255	Hejh Büngözsdi Bandi	288
Boldogtalan voltam	256	Kis menyecske, szép kis menyecske!	289
Gyöngé vagyok	257	Ezrivel terem a fán a meggy	290
Mi foly ott a mezőn?	258	Ez a világ a millyen nagy	293
Mi nagyobb a nagy Szentgellérthegynél?	259	Katona barátomhoz	294
Elvinnék én, csak adnának	260	Bucsú a színészettől	297
Pusztán születtem	261	Kedves vendégek	298
Nem nézek én, minek néznék? az égre	262	A boldog pestiek	300
A faluban utcahöz- szat	263	Első szerelmem	302
Nem ver meg engem az isten	264	Ambrus gazda	304
Kerényi Frigyeshez	265	Az alföld	306
Sírom	268	Szobámban	309
Poharamhoz	269	Ést	310
Színbírálat	—	Egy telem Debreczen- ben	311
Deákpályám	270	A csavargó	313
Gazdálkodási nézeteim	272	A régi jó Gvadányi	315
Vizet iszom	274	Az utánzókhöz	317
István öcsémhez	276	Élet, halál	318
Carmen lugubre	278	Egressy Gáborhoz	—
Hattudalféle	279	Tompa Mihályhoz	321
Árványhaj a süve- gem bokrétája	281	Éjszakáim	324
Az én torkom álló ma- lom	282	Furfangos borivó	325
Hírös város az aafő- dön Kecskemét	283	Takarékosság	326
		Pinty urfi	327

TARTALOM.

	<i>Lap.</i>		<i>Lap.</i>
Szemfájásomkor	330	A leánykákhoz	357
A naphoz	—	Szülőimhez	359
Ha	332	Katona vagyok én	362
A nap házaselete	333	Nem tesz föl a lány	
Szerelem vándorai	335	magában	362
Halálom	336	Fényes csillag	363
Mi lelt?	—	Gyere, lovam	—
Igyunk	338	Boldog éjjel	364
Dáridó után	339	Szerelem, szerelem	365
Verseim	340	Esik, esik, esik	366
Hozzá	341	A természet vadvirága	367
Sovány ősz	342	János gazda	369
Csokonai	344	Levél egy színész ba-	
Volnék bár	346	rátomhoz	370
Szívem, te árva rab-		A tintás-üveg	374
madár!	348	Az öreg úr	376
Az én szerelmem	—	Mit szól a bölcs	378
Szemek, mindenható		Pál mester	380
szemek!	349	Részegség a hazáért	382
Szerelmem zúgó tenger	350	Lant és kard	383
Élet, halál, nekem már		Etelkéhez	384
mindegy	351	Szerelem és bor	—
A borhoz	352	Rabhazának fia	386
A külföld magyarjai-		Cs. E. kisasszony em-	
hoz	354	lékkönyvébe	387
Mért nem születtem		V.S.-né emlékkönyvébe	
ezer év előtt?	355	Bucsu 1844-től	388

5

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
1912/2230 gyarapodási naplósám.

